

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Anton Mullo

**UURINGU- JA ARENDUSVÄLJAMINEKUD EESTI
TARKVARAETTEVÕTETES: KULUTUSTE
KAPITALISEERIMISE PÕHJUSED**

Magistritöö

Juhendaja: professor Lehte Alver

Tallinn 2015

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. UURINGU- JA ARENDUSTEGEVUSTE ALUSED	8
1.1. Termin uurimis- ja arendusväljaminekud	8
1.2. R&D standardite ajalugu	10
1.2.1. IAS 9 standardi ajalugu	11
1.2.2. Standardi SFAS No. 2 ajalugu	12
1.4. Edasiareng: IAS 9 ja IAS 38	14
1.5. USA ASC 730 ja ASC 350 sisu lühikokkuvõte	14
1.6. IAS 38 standardi sisu lühikokkuvõte	17
1.7. Arendusväljaminekute kajastamine teistes riikides	18
1.7.1. Austraalia	19
1.7.2. Suurbritannia	19
1.8. Statistika	20
1.8.1. R&D kajastamine Nasdaq OMX Tallinna ettevõtete näitel	21
1.9. Kapitaliseerimine vs. kasumiaruandes kajastamine	23
1.9.1. R&D kulutuste kapitaliseerimise poolt argumendid	24
1.9.2. R&D väljaminekute kuludena kajastamise poolt argumendid	29
2. ARENDUSVÄLJAMINEKUTE KAJASTAMINE EESTI ETTEVÕTETE NÄITEL	37
2.1. Kasutatud andmed	37
2.2. Hüpoteesid	39
2.3. Esimese hüpoteesi testimine	42
2.4. Teise hüpoteesi testimine	48
2.4.1. Võlakoormus	52

2.4.2. Võlakoormuse testi tulemused.....	53
2.4.3. ROA näitaja	54
2.4.4. ROA näitaja testi tulemused	55
_Toc4206240802.4.5. ROE näitaja	56
2.4.6. ROE näitaja testi tulemused.....	56
2.4.7. Järeldused	57
2.6. Tulemused.....	59
KOKKUVÕTE	61
SUMMARY	65
VIIDATUD ALLIKAD	68
LISAD.....	73
Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes)	73
Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes).....	95
Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes)	113
Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes)	126
Lisa 5. Ettevõtete andmed (SME definitsioon) (2013).....	138
Lisa 6. R&D väljaminekud, tehingute grupeeriing (2012) (eurodes).....	139
Lisa 7. R&D väljaminekud; tehingute grupeeriing (2013) (eurodes).....	140
Lisa 8. 2012 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine (eurodes)...	141
Lisa 9. 2013 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine (eurodes)...	142
Lisa 10. 2012 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine korrigeeritud andmete alusel (eurodes)	143
Lisa 11. 2013 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine korrigeeritud andmete alusel (eurodes)	144
Lisa 12. Bilansimahu detaalide alumised ja ülempiised piirid (eurodes).....	145

ABSTRAKT

Magistritöö peateema on uuringu- ja arendusväljaminekud (R&D) ning nende kajastamine raamatupidamisaruannetes. Maailmas on levinud kaks põhilist lähenemist antud liiki väljaminekute kajastamisel: kas sõltumata liigist kasumiaruandes kuluna kajastamine või osaline (ainult arenguväljaminekute) kapitaliseerimine. Osaline kapitaliseerimine on põhjendatud argumendiga, et R&D väljaminekuid saab seostada konkreetse tootega, mida tulevikus kavatakse ning on ka võimalik müüa, ehk siis kehtib tulude ja kulude vastavuse printsiip. Kuluna kajastamise lähenemist, mis on levinud USA-s, on aga põhjendatud sellega, et seos R&D väljaminekute ja tulevaste perioodide kasumiga on nõrk ning sellest seosest ei piisa, et kajastada antud tüüpi väljaminekuid immateriaalse varana.

R&D väljaminekute kapitaliseerimisel on võimalik vähendada võlakoormuse ning suurendada kasumlikkuse näitajaid, mis on olulised kriteeriumid ettevõtte majandusliku seisundi hindamisel. Käesoleva töö eesmärk on selgitada, kas osalist kapitaliseerimist Eesti ettevõttes on mõjutanud nõrgad majandusnäitajad või mitte.

Magistritöö autor leiab, et R&D väljaminekuid kapitaliseerivad pigem suuremad ettevõtted (programmeerimise valdkonnas), ning alternatiivse meetodi rakendamisel (R&D väljaminekute kuluna kajastamine) kasvab kõikidel ettevõtetel võlakoormus ning mõnel langevad kasumlikkuse näitajad (ROA ja ROE). Töö tulemuste alusel leiab autor, et on olemas seos võlakoormuse ja R&D väljaminekute kapitaliseerimise vahel, mis võib tähendada, et käsitletud ettevõtted on valinud mainitud arvestusmetoodika selleks, et vähendada võlakoormust. Kuna autor leiab, et arvestusmetoodika valikut (siin arendusväljaminekute kapitaliseerimine) võivad mõjutada majandusnäitajad (eriti suur võlakoormus), võib järeldada, et R&D väljaminekute kuluna kajastamine võib parendada aruannetes kajastatava informatsiooni objektiivsust.

Võtmesõnad: uuringu- ja arendusväljaminekud; R&D; finantsaruanne; arendusväljaminekute kapitaliseerimine; immateriaalne põhivara; standard IAS 38; standard ASC 730.

SISSEJUHATUS

Magistritöö peateema on uuringu- ja arendusväljaminekud (ingl k research and development costs ehk R&D costs) ning nende kajastamine aruannetes. Finantsaruanne peab kajastama informatsiooni sellisel viisil, et välistarbija saaks korrektset teavet, mille alusel oleks tal võimalik hinnata antud majandusüksust ning selle tegutsemist. Teiselt poolt peab ka arvestusmetoodika olema valitud sellisel viisil, et selle kasutaja (antud juhul ettevõtte, raamatupidaja) oleks neutraalne alternatiivide suhtes, ning ei esineks muid motiive kui kajastada informatsioon korrektsel viisil. Tihti ei pruugi see nii olla, eriti siis, kui on levinud kaks praktikat, kuidas majandusüksused teatud informatsiooni (käesolevas töös uuringu- ja arendusväljaminekuid) aruandes kajastavad: kas kuluna jooksva perioodi kasumiaruandes või osana immateriaalses põhivaras. Kaht lähenemist mõjutavad omakorda kaks (kõige olulisemat selles valdkonnas) raamatupidamisstandardit, milleks on USA-s kehtiv standard ASC 730 ning IASB-i väljaantud standard IAS 38.

ASC 730 nõuab sõltumata R&D väljaminekute liigist kajastada need kohe kuludena, IAS 38-s on aga lubatud nende väljaminekute osaline kapitaliseerimine.

R&D tegevus on muutunud viimase 10–20 aasta vältel väga aktuaalseks. Eriti olulised on need kulutused ravimitootmis- ja arvutitarkvaraettevõtete puhul. Sellist tüüpi ettevõtte investeerivad väga palju raha uuringutesse ja arengutegevusse ning sellest sõltub ka nende konkurentsivõime turul.

Ühelt poolt dikteerib arvestusmetoodika seda, kuidas ettevõtet ja selle edukust hinnatakse. Kui ettevõtte kajastab kõiki jooksva perioodi R&D investeeringuid kuludena, siis võib arvata, et see informatsioon, mis jääb bilanssi, on vähem oluline ega kajasta ettevõtte kogu potentsiaali ja võimet teatud turul või valdkonnas. Teisalt võib aga väljaminekute/kulude kapitaliseerimine olla tingitud omanike/juhtide tahtest parendada

majandusnäitajaid, seega on ühe või teise arvestusmeetodi valik ja kasutamine erialateadlaste hulgas pidev arutlusteema. Kuna viimane probleem võib osutuda väga tõsiseks ehk majandusüksused võivad kasutada R&D väljaminekute kapitaliseerimist selleks, et muuta võlakoormuse või kasumlikkuse näitajaid, siis magistritöö autor on valinud uurimisobjektiks Eesti ettevõtted ning rakendanud ka alternatiivset meetodit (mis on kasutusel USA), et leida, kuidas muutuvad olulised majandusnäitajaid teise arvestusmetoodika rakendamisel.

Põhiküsimus, millele käesolevas töös on tahetud vastust leida, on seotud R&D väljaminekute kapitaliseerimise ning motivatsiooniga, mille on tinginud antud käitumine. Majandusüksused (ka Eestis) võivad olla motiveeritud kapitaliseerima R&D väljaminekuid perioodil, millel esineb kas väike kasumlikkus või liiga suur võlakoormus, ning teatud liiki kulude kapitaliseerimisega proovivad nad sõltuvalt kas vähendada või suurendada olulisi majandusnäitajaid.

Uurimisülesanneteks on:

- Selgitada, millised ettevõtted investeerivad raha R&D valdkonda ning kapitaliseerivad R&D väljaminekuid.
- Leida kinnitust (või vastupidi), kas nõrgad majandusnäitajad on seotud sellega, kui palju on ettevõtted kapitaliseerinud R&D väljaminekuid vaadeldud perioodil.
- Koostada aruandeid, kasutades R&D väljaminekute kuluna kajastamise meetodit, ning võrrelda tulemusi kehtiva olukorraga, et teha järeldusi.

Konkreetselt uurimisobjektiks on valitud Eesti programmeerimisettevõtted, kuna autor eeldab OECD statistika alusel, et selles valdkonnas on suurem võimalus leida ettevõtteid, mis investeerivad R&D valdkonda ning kapitaliseerivad vastavaid kulutusi.

Autor on püstitanud kaks hüpoteesi, millele tahetakse leida kinnitust:

- Eesti programmeerimisettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid, on bilansimahu, töötajate arvu ja puhaskasumi poolest keskmisest väiksemad.
- Aastaruandes R&D väljaminekute kajastamisel kuluna langeksid enamikul ettevõtetest põhilised majandusnäitajad alla aktsepteeriva (positiivse) piiri, mis võiks viidata sellele, et ettevõttel ei ole kasulik näidata sedatüüpi väljaminekuid kuluna.

Kui magistritöö autor leiab kinnitust püstitatud hüpoteesidele, võib eeldada, et ettevõtete juhid/omanikud kasutavad R&D kulude kapitaliseerimise võimalust selleks, et parandada olulisi majanduslikke näitajaid ning alternatiivse arvestusmetoodika kasutamisel (kuluna kajastamine) võib parandada informatsiooni kvaliteeti ning suurendada objektiivsust.

Lisaks sellele, et autor rakendab standardi SFAS No. 2 põhimõtteid Eesti ettevõtete raamatupidamispraktikas, on esimese hüpoteesi puhul leitud konkreetsed kriteeriumid, et klassifitseerida majandusüksusi nende põhinäitajate alusel (bilansimaht, puhaskasum ja töötajate arv).

Töös on kaks peatükki. Esimeses peatükis läheneb autor R&D arvestusprobleemile teoreetiliselt. Siin on selgitatud mõistet uuringu- ja arendusväljaminekud, toodud esile ning võrreldud nii põhistandardeid kui ka alternatiivset arvestusmetoodikat (nt Austraalias ja Suurbritannias kehtivad standardid). Täiendavalt on toodud välja ning analüüsitud eri seisukohti ja uuringuid, mille eesmärk on ühe või teise lähenemise õigsuse ja vajaduse tõestamine.

Töö teine peatükk on praktiline ning on jaotatud kolmeks alapeatükiks. Esimeses alajaotuses leiab autor, millised Eesti ettevõtted kajastavad majandusaastaruandes R&D väljaminekuid ning kas töötajate arvu, bilansimahu ja teiste näitajate alusel on need ettevõtted pigem suured või väiksed.

Teises alapeatükis on analüüsitud kõiki põhilisi majandusnäitajaid, mida on võimalik leida aruannete andmete põhjal. Autor proovib nende indikaatorite alusel ettevõtteid kirjeldada ning arvutab uued indikaatorid ka alternatiivse süsteemi baasil, kus R&D väljaminekuid kajastatakse kuluna. Selle protsessi lõpus võrdleb autor kahe süsteemi majandusindikaatoreid ning teeb kokkuvõtte sellest, milline süsteem näitab teatud ettevõtteid „paremas valguses”. Autor eeldab, et R&D väljaminekuid kapitaliseerivate ettevõtete puhul võib olla kindel seos nõrkade majandusnäitajate (näiteks väiksem puhaskasum, suurem võlakoormus) ja kapitalisatsiooni intensiivsuse vahel, mis võib tähendada, et juhid/omanikud on kasutanud RTJ 5-s lubatud arvestuspraktikat selleks, et vähendada jooksva perioodi kulusid.

1. UURINGU- JA ARENDUSTEGEVUSTE ALUSED

1.1. Termin uurimis- ja arendusväljaminekud

Ingliskeelne termin *research and development* on väga levinud nii terminina kui ka nähtusena mitmes valdkonnas: juhtimises, majanduses, raamatupidamises ja teistes valdkondades. Tavaliselt asendatakse see nii teaduskirjanduses kui ka populaarteaduslikus kirjanduses akronüümiga R&D. Selle termini otsetõlge eesti keelde oleks „uurimis- ja arendustegevused”.

Termini *Research and development costs* tõlkimisel eesti keelde on võetud kasutusele kaks samaväärset mõistet: uurimis- ja arendusväljaminekud või uurimis- ja arenduskulutused. Rahvusvahelisel tasandil võib uurimis- ja arendusväljaminekuid pidada osaks immateriaalsest varast, kuna Rahvusvahelises Raamatupidamiste Standardite Nõukogus (IASB; enne IASC) on neid käsitletud standardis „IAS 38: Immateriaalsed varad”.

Uurimis- ja arendusväljaminekud koosnevad omakorda kahest mõistest: uuring ja areng. Kusjuures uuring tähendab planeeritud otsingut eesmärgiga leida uut teaduslikku või tehnilist infot ning areng on tegevus, mis on suunatud uuringu tulemuste elluviimisele. (Alver, Alver 2009, 265). Eelpooltoodu on kõige tavalisem ja lihtsam R&D tegevuste liigitus, kuid magistritöö autori arvates kõige täpsem ja põhjalikum on välja toodud artiklis „Classification of Research and Development Expenditures: A Guide to Better Accounting”, millele viitavad Schroeder, Clark ja Cathey (2010, 346–347):

1. baasuuring – katsetamine, millel puudub kommertseesmärk;
2. uue toote arendus – katsetamine eesmärgiga töötada välja uus toode;
3. toote täiustamine – üritatakse parandada olemasoleva tooteliini kvaliteeti või selle funktsionaalset tootlust;
4. kulu ja/või võimsuse parandus – uue ja täiustatud protsessi või seadme areng, eesmärgiga vähendada operatsioonikulusid või suurendada võimsust;
5. ohutus, tervishoid ja mugavus – töötingimuste parandamine, et tõsta töötaja heaolu või parandada omavahelisi suhteid.

Artikli autorite sõnul peaks selline täpne klassifikatsioon aitama otsustada, milliseid kulusid majandusüksus peaks kapitaliseerima ja milliseid kajastama olemasoleva perioodi kuluna. Näiteks olid autorid arvamisel, et R&D alaliikide 1–3 kulutused võiksid olla edasi lükatud ja hiljem amortiseeritud ning ülejäänud kululiigid (ehk siis 4 ja 5) võiksid olla kajastatud kasumiaruandes, kuna nende puhul ei ole võimalik konkreetselt määrata tulevikus tekkivat tulu majandusüksusele.

Veel ühe huvipakkuva klassifikatsiooni võib leida Suurbritannias kasutusel olevast standardist SSAP 13 (*Accounting for research and development*), mis samamoodi eristab uurimis- ja arendustegevust, kuid jaotab need omakorda kolmeks. Kui arendustegevuse definitsioon on sarnane ülalpool väljatooduga, siis uurimistegevus on jaotatud kaheks: baasuuringuks (*pure research*), mille eesmärk on „uued teadmised uute teadmiste pärast”, ning rakendusuuringuteks (*applied research*), mida on defineeritud kui originaalset ja kriitilist tegevust eesmärgiga leida uusi teadmisi ning rakendada neid hiljem praktilises tegevuses. (Glautier, Underbrow 2001, 181)

Arendus- ja uurimistegevuste eristamiseks on magistritöö autor kasutanud standardis IAS 38 väljatoodud näiteid, mis kirjeldavad, millist tegevust võib nimetada arendus- ja millist uurimistegevuseks.

Uurimistegevus on näiteks (IAS 38, lõige 56):

- a) uute teadmiste omandamisele suunatud tegevus;
- b) uurimistulemustele ja muudele teadmistele rakenduste otsimine, nende hindamine ja lõplik valimine;
- c) alternatiivsete materjalide, vahendite, toodete, protsesside, süsteemide või teenuste otsimine;
- d) uute või täiustatud materjalide, vahendite, toodete, protsesside, süsteemide või teenuste võimalike alternatiivide formuleerimine, projekteerimine, hindamine ja lõplik valimine.

Arendustegevus on näiteks (IAS 38, lõige 59):

- a) tootmis- või kasutuseelsete prototüüpide või mudelite projekteerimine, ehitus ja katsetamine;

- b) uut tehnoloogiat sisaldavate tööriistade, rakiste, vormide ja valude projekteerimine;
- c) sellise piloottehase, mille suurus ei võimalda tasuvat kaubanduslikku tootmist, projekteerimine, ehitus ja käivitamine;
- d) uute või parendatud materjalide, vahendite, toodete, protsesside, süsteemide või teenuste valikuliste alternatiivide projekteerimine, ehitus ja katsetamine.

Tavapäraste uurimiskulude puhul on raske konkreetset määrata eesmärki, tulemust ja tulevikus tekkivaid tulusid, seega kajastatakse tavaliselt maailma kõikides levinumates raamatupidamispraktikates sellist liiki kulutusi kasumiaruandes. Arendusväljaminekute puhul peaks olema juhtidel või omanikel võimalus prognoosida tulevaseid tulusid, kuna uuring on tavaliselt seotud kindla mudeli või prototüübiga. Seega on maailmas levinud kaks lähenemist: sellist liiki kulude kapitaliseerimine või sarnaselt uurimiskuludega kasumiaruandes kuluna kajastamine.

Uurimis- ja arenduskulusid võib klassifitseerida kui juhitavaid kulusid (ingl *managed costs*), kuna neid on võimalik hallata. Uurimistöö autorid M. W. E. Glaurtier ja B. Underbrowne toovad välja, et juhitavaid kulusid saab jaotada administratiivseteks, personali väljaõppega seotud, turundus- ning R&D kuludeks. Viimane kululiik ei ole autorite sõnul otseselt seotud kuludega, vaid sarnaneb pigem investeringuga (või investeringuga põhivarasse) ning on selle tõttu seotud ettevõtte pikaajalise planeerimistööga. Lisaks väidavad autorid, et uurimisväljaminekud on spekulatiivsed ning neid ei ole võimalik kasutada uurimisvaldkonna efektiivsuse indikaatorina või uurimisprojekti hindamiseks. Kui uurimisprojekt on edukas, siis ajavahemik tulemuste ja kulude tekkimise vahel on liiga pikk selleks, et oleks võimalik neid mõistlike kriteeriumite alusel kapitaliseerida. Sellise lähenemise puhul ei saa arendus- ja uurimiskulud või väljaminekud kajastuda varaobjektina bilansis, vaid neid võib pidada kululiigiks vaatamata erisustele. (2001, 631–632)

1.2. R&D standardite ajalugu

Uurimis- ja arendusväljaminekute kajastamist ning selle arengut võib jälgida kahe standardi põhjal: IASC välja antud IAS 38 ning USA Raamatupidamise Nõukogu (FASB) välja antud ASC 730. Standardi ASC 730 näitel on tegu seisukohaga, et kõiki R&D väljaminekuid peab kajastama kuluna kasumiaruandes, IAS 38 (standardi eelkäija oli IAS 9)

koostamisel oli võetud arvesse ka kõiki teisi seisukohti, mis erinesid tol ajal USA-s kehtivatest.

1.2.1. IAS 9 standardi ajalugu

Aastal 1974 otsustas Rahvusvaheline Raamatupidamise Standardite Komitee (IASC) lisada raamatupidamise standardite hulka standardi, mis käsitleks uurimis- ja arendustegevustega seotud väljaminekuid. Aastaks 1977 oli valminud eelnõu, mis järgmisel aastal anti välja standardina „IAS 9: Uurimis- ja arendustegevuste majandusarvestus” (*Accounting for Research and Development Activities*). (Camfferman, Zeff 2007, 113–115)

Camfferman ja Zeff lisavad, et esialgu pakkus komitee lihtsat lahendust – kajastada kõik väljaminekud kasumiaruandes kuluna, välja arvatud need väljaminekud, mis oleksid seotud põhivaraga, nagu näiteks laboratooriumihooned ja -seadmed. Viimane erand kehtiks juhul, kui sellist vara oleks võimalik kasutada teistel eesmärkidel, mitte uurimis- ja arendustegevustes. Sellisel kujul oleks standard kooskõlas teiste USA-s (SFAS No. 2) ning Suurbritannias (ED 14) kasutusel olnud standarditega. (*Ibid.*)

Samal perioodil tekkis Suurbritannias aktiivne diskussioon seoses standardiga ED 14. Kosmetotööstusega seotud ettevõtted, millel oli sel hetkel Suurbritannias oluline mõju, väitsid, et arendustegevustega seotud kulude kapitaliseerimine oleks teatud juhtudel mõistlik. Kosmetotööstuse ettevõtetes on sellistel kuludel suur mõju nii majandusüksuse bilansile kui ka kuludele, ning tavaliselt need kulutused realiseeruvad konkreetseteks projektideks ja varaobjektideks, mida majandusüksus kasutab tulevikus ning saab eeldatavasti sellest tegevusest majanduslikku tulu. Sellise mõju all otsustas ASC (Suurbritannia Raamatupidamise Standardite Komitee 1976–1990) muuta oma standardit ning andis välja standardi ED 17 eelnõu, mis andis majandusüksustele loa kapitaliseerida teatud tingimustel arendustegevustega seotud väljaminekuid. Kuna diskussioon ja eelnõu koostamine leidis aset aastatel 1975–1976, oli IASC samamoodi sunnitud muutma oma lähenemist antud valdkonnale ning andis välja eelnõu E9, mis lubas (aga ei nõudnud) teatud tingimustel kapitaliseerida arendustegevusega seotud väljaminekuid. Lisaks Suurbritannias toimunud muutustele mõjutas eelnõud E9 ka neljas nõukogu direktiiv. (Camfferman, Zeff 2007, 113–115)

Neljas nõukogu direktiiv, mis anti välja aastal 1978, käsitleb äriühingute raamatupidamise aruandeid. Artiklites 9, 34 ja 37 lubatakse majandusüksustel näidata arendusväljaminekuid immateriaalse vara koosseisus, kuid ainult sellisel juhul, kui see on siseriikliku õigusega lubatud. Artiklis 37 on kirjas, et arendusväljaminekuid võib kapitaliseerida ning amortiseerida kuni 5 aasta jooksul või pikema perioodi jooksul koos antud täiendavate põhjustega (Neljas nõukogu direktiiv art. 37, punkt b).

Nõukogu neljandas direktiivis ega Suurbritannia standardi eelnõus pakutud põhimõtteid ei olnud arendatud reaalselt standarditeks. E9-st aga sai IAS 9, mis võeti kasutusele märtsis 1978.

1.2.2. Standardi SFAS No. 2 ajalugu

USA-s võeti R&D kulutustega seotud standard kasutusele 1974. aastal ning oli üks esimesi teemasid, millele pööras tähelepanu FASB. Esialgsed uuringud algasid 1973. aastal, mil AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) avaldas uurimistöö No. 14 „Accounting for Research and Development Expenditures”. Kahel järgnenud aastal otsustas FASB, kasutades uurimistöö No. 14 tulemusi ja konsulteerides mitme finantsanalüütiku ja kommertspankuriga, et töös olev standard hakkab käsitlema ainult uurimis- ja arendustegevustega seotud väljaminekuid ning 5. juunil 1974 anti välja standard SFAS No. 2. (SFAS No. 2, 8).

Standardis on kirjas, et kõiki R&D väljaminekuid peab kajastama kuluna, välja arvatud need, millel on tulevikus olemas alternatiivne eesmärk (ASC 730). Toimingud (ning nendega seotud kulutused), millel võiks tulevikus olla alternatiivne eesmärk, on näiteks: prototüüpide/mudelite valmistamine, alternatiivsete toodete disain ja kujundamine, laboratoorsed uuringud, mis on suunatud uute teadmiste avastamisele. Standardi järgi võib eeldada, et ettevõtetes on võimalik samasuguseid väljaminekuid kajastada erinevalt sõltuvalt sellest, kas neil on olemas alternatiivne eesmärk või mitte.

SFAS No. 2-s on põhjendatud, miks R&D väljaminekuid tuleb käsitleda kuludena, järgmiselt (SFAS No. 2, 12):

a. Suur teadmatus tuleviku kasu suhtes. Standardis viidatakse uuringutele, mis kinnitavad, et tavaliselt projektide edukus varieerub ning suur osa projektidest ebaõnnestub. SFAS No. 2 on välja toonud uuringu tulemused, kus vähem kui 2% uue toodangu ideedest ja vähem kui 15% toodete arendusprojektidest on äriliselt edukad. Standardis on mainitud, et edukuse määr sõltub sellest, kuidas on defineeritud sellised terminid, nagu „edukus” ja „projekt”.

b. Puudub otsene seos R&D kulutuste ja tulevaste perioodide majandusliku kasu vahel. SFAS No. 2 põhineb kolmel empiirilisel uuringul, kus ei leitud korrelatsiooni R&D kulutuste ja müügitulu, puhaskasumi või osa tööstusharu müüginahu kasvu vahel.

Lisaks on standardis SFAS No. 2 mainitud ka asjaolu, et USA-s kehtivas kehtivates standardites ja muus erialakirjanduses ei ole väga selgelt defineeritud termin „varaobjekt”. Selle defineerimisel tuleb panna rõhku sõnale „mõõdetavus”, ehk bilansis kajastatud vara peaks olema identifitseeritud ja kindlalt mõõdetud, mida aga R&D kulutuste puhul ei ole võimalik teha (SFAS No. 2, 12–13).

Standardis SFAS No. 2 on analüüsitud ka R&D väljaminekute kuluna kajastamise alternatiivseid meetodeid. Näiteks valikulist kapitaliseerimist, ehk arendusväljaminekute kapitaliseerimist, on kritiseeritud standardis SFAS No. 2 seetõttu, et ei ole võimalik leida konkreetset kriteeriumi, mille alusel oleks võimalik liigitada R&D väljaminekuid kapitaliseerimiseks ning mida oleks võimalik rakendada mitmesuguste majandusüksuste puhul. Lisaks on mainitud ka argumenti, et valikuline kapitaliseerimine ei kajasta ettevõtte bilansis kõiki väljaminekuid, mis on seotud konkreetse toote arendamisega, seega osa neist väljaminekutest oleksid ikkagi kajastatud kuludena. Kui aga projektiga seotud kulud kapitaliseerida tagasiulatuvalt, siis võib juhtuda, et neid kulud ei ole võimalik enam kindlaks teha ning eraldada teistest kuludest, mis on minevikus tekkinud. (SFAS No. 2, 11–13)

Standardit SFAS No. 2 ei muudetud ning see kehtis 2009. aastani. Samas on aga USA GAAP-is toimunud muudatused, mis on otseselt seotud R&D kulutuste käsitlemisega, ehk 1985. aastal lisandus standard SFAS No. 86, mis käsitleb arvutitarkvara, mida tulevikus müüakse, välja renditakse või muul viisil turustatakse. 2009. aastal muudeti standardite kodeering ning SFAS No. 2 sai uueks nimetuseks ASC 730 ning SFAS No. 86-st sai ASC 985-20.

1.4. Edasiareng: IAS 9 ja IAS 38

IASC käivitas 1987. aastal võrreldavuse projekti E32 (ehk *comparability project*), mille põhiline eesmärk oli vähendada lubatud majandusarvestuste viise. Kirjeldatud protsess oli seotud sellega, et IOSCO (International Organization of Securities Commissions) lubas võtta kasutusele IASC standardid siis, kui need vastavad teatud kriteeriumitele. Seoses projektiga oli IASC standardeid täiendatud ja muudetud ning nende hulgas oli ka IAS 9. Eelnõu 37 alusel sai IAS 9 uue nimetuse – „IAS 9: Uurimis- ja arendusväljaminekud” ning 1993. aastast, tekkis majandusüksustel kohustus kapitaliseerida arendusväljaminekuid ehk varasem võimalus kapitaliseerimida oli asendatud kohustusega (Camfferman, Zeff 2007, 321–323). Kuigi eelnevast õigusest sai kohustus, võib ikkagi väita, et majandusüksustel jäi õigus otsustada, kuidas nad kajastavad uurimis- ja arendusväljaminekuid, kuna ettevõtte peab ise näitama ja tõestama, et väljaminekud vastavad arendusväljaminekute kriteeriumitele.

Muudatused toimusid ka 1990. aastate keskel. Üks peamisi katalüsaatoreid oli organisatsioonide IASC ja IOSCO koostöö. 1994. aastal oli IOSCO viinud läbi IASC standardite põhjaliku võrdluse ja analüüsi ning andis kokkuvõttes teada, et ainult 8 standardit 10 täiendatud standardist vastavad IOSCO kriteeriumile, nende hulgas ei olnud standardit IAS 9, mis nõudis arendusväljaminekute kapitaliseerimist (*Ibid.*). IAS 9 lükati tagasi seetõttu, et eeskätt SEC (Ameerika Ühendriikide Väärtpaberite ja Börsitehingute Komisjon) ei olnud nõus seda vastu võtma ning esinesid erinevused USA-s kasutusel oleva standardiga SFAS No. 2. Ent kokkuvõttes oli IOSCO 2000. aastaks aktsepteerinud 30 IASC standardit ning lubanud nende kasutamise ka oma liikmetele (IASC standards assessment report, 2000).

Aastail 1996–1997 otsustas IASC mitte eraldada uurimis- ja arendusväljaminekutega seotud standardit teistest immateriaalset vara puudutavatest standarditest. 1998. aastal avaldati standard IAS 38, mis muuhulgas hakkas käsitlema nii immateriaalse vara kajastamist kui ka R&D väljaminekuid, ent muudatusi terminites või arvestuspraktikas ei tehtud.

1.5. USA ASC 730 ja ASC 350 sisu lühikokkuvõte

USA GAAP-i standard ASC 730 nõuab ettevõtetelt R&D väljaminekute kuluna kajastamist just seetõttu, et R&D tegevuse puhul on raske prognoosida kasumit. Tavaliselt kaasneb uurimis- ja arendusväljaminekutega ka tulevase kasumi kõrge ebakindluse tase ning seos R&D kulutuste ja kasumi vahel on nii ebakindel, et nende kapitaliseerimine ei ole

kasulik ettevõtte rahateenimise potentsiaali hindamisel (SFAS No. 2, 14–15). 2006. aastal pakkus FASB välja osalise R&D kulude kapitaliseerimise ning see puudutas niinimetatud *in-process R&D* kulude kapitaliseerimist teise ettevõtte omandamisel. See punkt ei puuduta ettevõttesiseselt loodud immateriaalset vara, vaid oli pakutud võimalusena, et kapitaliseerida neid projekte, mida ettevõtte saab eristada (näiteks firmaväärtus ehk ingl. k *goodwill*) teise ettevõtte omandamisel (Deng, Lev 2006, 18–32). Selline lähenemine ebavõrdset käsitleb immateriaalse varaobjekte (meie näites uurimis- ja arendusväljaminekud), kuna hindab erinevalt ettevõttesiseselt loodud immateriaalset vara ja ettevõtteväliselt genereeritud projekte. Teisalt on selline lähenemine aga sarnane IASB välja antud standarditega, kus ei ole lubatud kapitaliseerida ettevõttesiseselt loodud firmaväärtust, kuid see on lubatud teise ettevõtte omandamisel.

USA GAAP-is on olemas ka erandid, mis ei vasta standardile SFAS 2 ning mis puudutavad spetsiifilisi valdkondi. Näiteks 1980. aastate algusest on FASB hakanud tegelema projektiga eesmärgiga otsustada, kuidas kajastada raamatupidamises ettevõtteid, mille ainus tegevus on arvutitarkvara väljatöötamine. Selleks ajaks oli USA-s tekkinud mitu tuhat ettevõtet, mille summeeritud arvutitarkvara väljaminekud olid 10 miljardit dollarit. Kuna selliste ettevõtete bilanss koosneb tavaliselt just investeeringutest tarkvara arendamisele, siis otsustas FASB välja töötada eraldi standardi, mis käsitleks ainult arvutitarkvara arendamisega seotud ettevõtteid ja nende raamatupidamist. 1985. aastal anti välja standard SFAS no. 6 „Accounting for the costs of computer software to Be Sold, Leased, or Otherwise Marketed”.

SFAS no. 86 kehtestab, et (SFAS No. 86 5–6) (Nikolai, Bazley 2003, 464–466):

1. Kõik kulud, mis tekivad arvutitarkvara tehnoloogilise teostatavuse loomisel, on R&D kulutused ning need peavad olema kajastatud jooksva perioodi kasumiaruandes.
2. Kulud, mis on seotud teatud tarkvara mudeli või prototüübi loomisega (standardis nimetusega *product masters*), mis on tekkinud pärast tehnoloogilise teostatavuse loomist, peavad olema kapitaliseeritud. Sellisteks väljaminekuteks on näiteks tarkvara programmeerimine ja testimine.

Nikolai ja Bazley täpsustavad, et tehnoloogilise teostatavuse loomine hõlmab sellist protsessi, nagu näiteks üksikasjaliku tarkvaradisaini väljatöötamine, ning kui see protsess on

lõppenud, saab ettevõtte alustada juba tarkvara programmeerimise, testimise ja teiste toimingutega (2003, 464–466).

Selliste väljaminekute amortiseerimine on lubatud standardiga ainult siis, kui jälgitakse tootepõhist amortiseerimise printsiipi (*product-by-product*) ning see on võrdne suurima arvuga kahest järgmisest (Ibid.):

1. Suhe jooksva perioodi ja oodatava müügitulu vahel, mis on korrutatud väljamineku/kulutuste summaga.
2. Lineaarse meetodi alusel leitud antud perioodi amortisatsioon. Selle meetodi puhul jagatakse kõik kulutused/väljaminekud aastate arvuga, mille jooksul ettevõttel on plaanis teenida raha seda tarkvara müües, välja rentides või saades kasu teistel viisidel.

Tavaliselt kirjeldatakse sellise printsiibi kasutamist USA-s kui kompromissi olulisuse, usaldatavuse ja teiste kaalutluste vahel, et töötada välja selge raamistik, mis käsitleks raamatupidamislikult keerulist valdkonda. R&D väljaminekute kuluna kajastamise meetodi poolt seisavad ka paljud teadlased, nagu Kothari, Laguerre ja Leone, kes on leidnud, et investeeringud immateriaalsetesse varaobjektidesse ja nendest tulenev tulude varieeruvus on palju suurem kui põhivarasse tehtud investeeringute puhul. Lisaks on leitud, et immateriaalsetest varaobjektidest tulenevat kasu on väga raske hinnata ning tulenevalt sellest ka kapitaliseerida (2002, 355–382).

Magistritöö autori arvamus on, et tulevase kasu mõõtmise aspekt ning tulude ebastabiilsus ei peaks otseselt viitama sellele, et ettevõtted peaksid näitama R&D väljaminekuid kuludena. Pigem viitab see sellele, et standardite väljaandjad peaksid rakendama rangemaid kriteeriume ning töötama välja ühtse raamistiku. Teisest küljest on aga IASB lähenemine vastuoluline, kuna nõuab ettevõtetelt arendustegevuse väljaminekute kapitaliseerimist teatud tingimustel ja kriteeriumitel, mis ei ole konkreetsed ning nõuavad majandusüksuste omanike/juhtide hinnangut. Kuna majandusüksus peab antud juhul ise koguma vajalikku tõendusmaterjali, mille eesmärk on näidata teatud liiki kulutusi arendusväljaminekutena, siis võib järeldada, et viimase otsuse teeb ettevõtte juht.

1.6. IAS 38 standardi sisu lühikokkuvõte

Praegu käsitleb R&D kulutuste kajastamist IASB seisukohast IAS 38, mis vaatab immateriaalsete varaobjektide enamust liikidest, välja arvatud neid, mida on käsitletud teistes IAS-i või IFRS-i standardites, nagu näiteks „IAS 32: Finantsinstrumendid”; „IFRS 6: Maavarade uuring ja hindamine” jmt. Teadusuuring on defineeritud kui algupärane ja planeeritud uuring, mille eesmärk on omandada uusi teaduslikke või tehnilisi teadmisi ja arusaamu. Arendustegevus on teadusuuringute tulemuste või muude teadmiste rakendamine uute või oluliselt täiustatud materjalide, seadmete, toodete, protsesside, süsteemide või teenuste tootmise kavandamiseks enne kaubandusliku tootmise või kasutamise algust (IAS 38). Terminitel „arendustegevuse faas” ja „uurimistegevuse faas” on aga laiem tähendus.

Standardist tulenevalt ei kajastata bilansis uurimistegevuse tulemusel tekkivat immateriaalset vara, kulutusi, ent see kajastatakse tekkepõhiselt kuluna. Arendustegevuses tekkivat immateriaalset vara aga kajastatakse bilansis varaobjektina siis, kui on täidetud järgmised kriteeriumid (IAS 38, § 57):

- a. majandusüksus peab tõestama, et tehniliselt on võimalik seda [toodet/teenust] muuta müügi- või kasutuskõlblikuks;
- b. majandusüksus kavatseb selle valmis teha ning seda hiljem kasutada või müüa;
- c. majandusüksusel on võimalik seda kasutada ja müüa;
- d. immateriaalne vara loob tõenäolist tulevast majanduslikku kasu (või ettevõtte võib tõestada, et eksisteerib turg);
- e. immateriaalse vara arendamise lõpetamiseks ja kasutamiseks või müümiseks on olemas piisavad tehnilised, rahalised ja muud vahendid;
- f. suudab usaldusväärselt mõõta immateriaalse vara arendustegevusega seotud kulutusi.

Kui projekti puhul ei ole võimalik eristada arendus- ja uuringufaasi, käsitletakse kulutusi, nagu need oleksid tekkinud uurimistegevuse faasis.

Eespool nimetatud kriteeriumitest on oluline nii ettevõtte tahe kui ka võimalus müüa või kasutada tekkinud immateriaalset vara. Kuna sõna „tahe” on pigem hinnanguline kriteerium, siis võib eeldada, et juhid saavad väga lihtsalt manipuleerida selle kriteeriumiga

ning sõltuvalt subjektiivsetest hinnangutest kas kapitaliseerida kulusid või näidata neid jooksvalt kasumiaruandes.

Teiseks peaks immateriaalne vara tõenäoliselt looma majanduslikku kasu. Majandusliku kasu nõue ei ole sama konkreetne kui näiteks Suurbritannia standardis SSAP 13 esinev käibekapitali nõue (käibekapitali kasv) (SSAP 13, § 25). Nagu on mainitud ka IAS 38-s, võib majanduslik kasu esineda mitmel viisil: kulude kokkuhoidmisel või muul viisil, kusjuures sõnastus „muul viisil” tuleb tõlgendada ilmselt immateriaalse vara omanikul. Kolmandaks ei pea IAS 38 majanduslikku kasu kõige olulisemaks kriteeriumiks, kuna seda saab asendada sellega, et üksus tõestab, et on olemas turg kas väljundile või immateriaalsele varale endale. Kui võrrelda seda teiste standarditega, mis on võetud kasutusele näiteks Suurbritannias, siis selgub, et IAS 38 puhul võib esineda olukordi, mil immateriaalne vara ei too majandusüksusele tulu/kasumit ning sellisel juhul võib jääda arusaamatuks, mille alusel need väljaminekud on kajastatud varana.

Neljandaks võib leida, et IAS 38 on vastuolus iseendaga, kuna lõikes 54 on kirjas, et ettevõttel ei ole lubatud kajastada bilansis immateriaalset vara, mis tekkis uurimistegevuse faasis. Samal ajal võib aga arutleda selle üle, et kui selline vara on juba defineeritud kui immateriaalne vara (ehk see tähendab, et see vastab immateriaalse vara kriteeriumitele), siis millistel põhjustel on majandusüksustel keelatud sellist vara kajastada.

1.7. Arenduväljaminekute kajastamine teistes riikides

Riigiti on lähenemine uurimis- ja arendusväljaminekutele erinev ning varieerub sõltuvalt ajaloost, maksunduspraktikast ja paljudest teistest teguritest, mis mõjutavad raamatupidamist ning R&D kulutuste kajastamist. Järgmises osas on toodud välja näited kahest riigist - Suurbritanniast ja Austraaliast, mis kuuluvad anglo-ameerika mõjupiirkonda (ning on seotud standarditega IAS 38 ja ASC 730). Austraalias 2005. aastani kehtinud standard on näide ebastandardsest lähenemisest, mille puhul majandusüksustele on antud õigus otsustada, kas teatud liiki väljaminekut on võimalik defineerida kui immateriaalset varaobjekti või mitte. Suurbritannias kehtiv standard justkui põhineb IAS 38-1, kuid on lisatud täiendavad kriteeriumid selleks, et konkretiseerida IFRS-i standardit.

1.7.1. Austraalia

Austraalias 2005. aastani kehtinud standard AASB 1011 on näide kõige lihtsamast lähenemisest R&D kulutuste arvestamisprobleemile. AASB 1011 alusel on ettevõtetel lubatud kapitaliseerida nii uurimis- kui ka arendusväljaminekuid, tuginedes kahele printsiibile: tulevikus R&D tulemusena valminud varaobjekt toob reaalselt kasu ning on olemas usaldusväärsed kulud või mingi muu hind, mille alusel saab neid väljaminekuid hinnata (AASB 1011). Uurimis- ja arendusväljaminekuid on võimalik kajastada varaobjektina ainult siis, kui tulevikus oodatav kasu sellest varaobjektist ületab väljaminekuid. Sellise standardi kasutamine oli põhjendatud standardiga AAS 13, mis oli välja antud 1983. aastal, ja mis tõi välja, et ka uurimistegevused koosnevad rakendusuringutest, mille puhul on võimalik identifitseerida toodet ja hinnata tulu (AAS 13). Samal ajal oli Austraalias ettevõtetel õigus mitte näidata aastaaruandes R&D kulutusi. Kuna Austraalia ettevõtetel ei olnud kohustust näidata R&D väljaminekuid aastaaruannetes, siis aastatel 1993–1997 oli ainult 24% 1366 ettevõttega valimist kasutanud kapitaliseerimismeetodit, mis on kajastatud standardis „AASB 1011: Uurimis- ja arendusväljaminekud” (Wyatt 2002, 74–75). 2005. aastast rakendatakse IFRS standardeid ning sellest hetkest on võimalik AASB 138 alusel kapitaliseerida ainult arendusväljaminekuid (Thomas, Wu, Wright 2010, 23). Kuigi varasemalt kehtinud standard oli väga paindlik, siis järgmistes osades toodud uuringud kinnitavad selle kasutamise edukust riigis.

1.7.2. Suurbritannia

Suurbritannias annab standardeid välja Raamatupidamise Standardite Nõukogu (ASB), mis 1990. aastast asendas Raamatupidamise Standardite Komiteed (ASC) (Glautier, Underbrow 2001, 181–182). Uurimis- ja arendusväljaminekuid on käsitletud standardis „SSAP 13: Accounting for Research and development”. Peale selle, et Suurbritannia raamatupidamispraktikas on uurimistegevus jaotatud kaheks: baasuuringuks ja rakendusuringuks, on olemas ka teised erinevused IASB standarditest. Peale kriteeriumite, mis kattuvad kriteeriumitega standardis IAS 38 (lõiked 51, 57), on lisatud veel kaks olulist kriteeriumi (SSAP 13; p. 25):

a. kui seoses selle projektiga tekivad tulevikus täiendavad kulud, siis kõik summeeritud kulud (ka turundus-, administratiivsed kulud) peaksid olema kaetud tuluga;

b. on olemas (või tulevikus on olemas) piisavad ressursid selleks, et viia projekt lõpuni ning see toob käibekapitali (ing. k *working capital*) kasvu.

Seega võib eeldada, et Suurbritannia ettevõtetele rakendatavad kriteeriumid on rangemad ning need nõuavad seoses arendusväljaminekute kapitaliseerimisega ka projekti kasumlikkust (tulud on vähemalt võrdsed kuludega), mis osaliselt vastab ka IAS 38-le (lõige 57b). IAS-i standard nõuab, et ettevõtte saaks pigem selgitada, kuidas antud projekt tulevikus kasumit toob, SSAP 13 aga nõuab, et summeeritud tulud oleksid vähemalt võrdsed kuludega. Teine erinevus puudutab seda, et SSAP nõuab käibekapitali suurenemist, ent IAS-is on mainitud ainult majanduslikku kasu.

1.8. Statistika

Kuna magistritöös on käsitletud R&D kulutuste kajastamist Eestis, siis mitme andmebaasi põhjal saab leida, kui olulised on uurimis- ja arendusväljaminekud just Eestis. OECD statistika portaali järgi võib selgelt näha, et R&D kulutuste maht on Eestis viimase 10–15 aasta jooksul kasvanud. Kui 1998. aastal oli siseriiklike uurimis- ja arendusväljaminekute maht umbes 29 miljonit, siis 2011. aastal oli nende maht juba 384 miljonit (andmed kohalikus valuutas). R&D kulutuste maht on jaotatud kaheks: jooksvateks kuludeks (kuhu kuuluvad ka palgakulud) ning kapitaalvahetused (ing. k. *capital expenditure*) (hooned, seadmed). Jooksvad kulud olid 2011. aastal 201 miljonit ning kapitaalvahetused 183 miljonit (OECD Statistics).

2011. aastal oli umbes 47% (ehk 181 miljonit) R&D väljaminekutest kulutatud tööstustoodangule ja tehnoloogiale, 13% infrastruktuurile (transport, telekommunikatsioon jmt). Kui aga võtta valdkondlik lähenemine, siis suurem osa R&D väljaminekuid tekkis 2011. aastal just teenuste sektoris ning üks suurematest kuluvaldkondadest oli seotud arvutitarkvaraga ja selle tehnilise toega. OECD statistikaportaal annab ülevaate ka sellest, et umbes 65% Eestis tehtud R&D investeeringutest olid suuruses 50–249 miljonit eurot (OECD Statistics).

Eesti Statistikaamet toob Eurostati andmebaasile viidates välja ka sellise näitaja nagu GERD (ing. k. *Gross domestic expenditures on R&D*), mis mõõdab uurimis- ja arendusväljaminekute maht sisemajanduse kogutoodangust ehk SKP-st. Eestis oli GERD-i näitaja kõige kõrgem 2011. aastal ning moodustas 2,34% SKP-st ning Eesti asus selle näitaja

põhjal Euroopa Liidu liikmesriikide seas seitsmendal kohal. Värskemad andmed pärinevad 2013. aastast, mil R&D väljaminekute osatähtsus oli 1,74% SKP-st, kusjuures Euroopa Liidu (EL 28 liikmesriiki) keskmine näitaja oli sel aastal 2,02%. Nende andmete põhjal võib järeldada, et GERD-i näitaja varieeruvus on Eestis suhteliselt suur, mis võib viidata sellele, et näitajat mõjutas eelnevalt kas mõni suur projekt (valitsuse projekt) või suurettevõte. Lisaks võib kaudselt järeldada, et R&D investeeringud ei ole Eestis levinud nähtus ning majandusüksused ei puutu kuigi sageli kokku R&D kulutustega.

Eesti Statistikaamet kasutab oma portaalis ingliskeelse R&D termini tõlkimiseks kahte terminit: teadus- ja arendustegevus (mida võib asendada T&A akronüümiga) ning katse- ja arendustööd. Eesti Statistikaameti aastaraamat 2014 selgitab järsku langust R&D väljaminekutes sellega, et vähenesid T&A investeeringud õlitööstuses. Kõige olulisemaks T&A investeeringute rahastajaks Eestis on Eesti valitsus, kellele kuulub 38% kõikidest uurimis- ja arendustegevusega seotud investeeringutest. Kõige aktiivsemalt kasvavad T&A investeeringu mahud järgmistes valdkondades: kutse-, teadus- ja tehnikaalased tegevused. Nendes valdkondades on T&A investeeringud kasvanud 2011. aastaga võrreldes peaaegu poolteist korda (2012. aasta andmed) (Eesti statistika aastaraamat 2014).

Perioodi 2006–2012 kohta toob Eesti Statistikaamet Eurostati andmetele viidates ja T&A investeeringute kasvu näitajale tuginedes välja kaks riikide gruppi: liidrid ja jälitajad. Liidrite hulka kuuluvad Skandinaavia riigid, nagu Rootsi, Soome, Taani, ning Saksamaa ja Austria. Eesti koos Poola, Portugali, Slovakkia, Sloveenia ja teiste riikidega kuulub aga jälitajate gruppi, mida eristab teistest aastane juurdekasv üle 6% T&A investeeringute SKP-st. (*Ibid.*)

1.8.1. R&D kajastamine Nasdaq OMX Tallinna ettevõtete näitel

Nasdaq OMX Tallinna börsil kauplevatel ettevõtetel (kokku 13 põhinimekirjas ja 3 lisanimekirjas) näitavad ainult neli ettevõtet oma aruandes R&D väljaminekuid ning on viie viimase aasta jooksul kapitaliseerinud arendustegevusega seotud väljaminekuid. Nendeks ettevõteteks on Harju Elekter, Nordecon, Tallinna Kaubamaja ja Ekspress Grupp. Lisaks kapitaliseerib neid väljaminekuid ka Tallink, näidates bilansis IT arvutiprogrammide

arendusväljaminekuid osana immateriaalses varas (ei too neid eraldi välja), seega ei ole neid andmeid antud töös võimalik kasutada (Portaal nasdaqomxbaltic.com).

Tabel 1. Arendusväljaminekute kajastamine Nasdaq OMX Tallinna ettevõtete näitel (tuhandetes eurodes)

	Arendusväljaminekute muutmine	Ekspress Grupp	Tallinna Kaubamaja	Nordecon	Harju Elekter
2009	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud	152	19	26	5
	Mahakandmine	-5	0	0	-15
	Amortisatsioonikulu	-230	0	0	0
	Ümberklassifitseerimine	0			
2010	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud	149	0	0	23
	Mahakandmine	-6	0	0	-14
	Amortisatsioonikulu	-173	-1	0	0
	Ümberklassifitseerimine	0			
2011	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud	19	0	0	20
	Mahakandmine	0	-4	0	-15
	Amortisatsioonikulu	-6	0	0	0
	Ümberklassifitseerimine	0			
2012	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud	71	370	0	5
	Mahakandmine	0	-24	0	-33
	Amortisatsioonikulu	-12	0	0	0
	Ümberklassifitseerimine	0			
2013	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud	0	108	84	0
	Mahakandmine	0	-51	0	-13
	Amortisatsioonikulu	-9	0	0	0
	Ümberklassifitseerimine	-71			
	Kapitaliseeritud arendusväljaminekud (2009–2013)	391	497	110	53

Allikas: (Ettevõtete aastaaruanded; Portaal nasdaqomxbaltic.com)

Asjaolu, et vähem kui pool Tallinna börsil noteeritud ettevõtetest kapitaliseerivad R&D väljaminekuid, ei tähenda, et sedatüüpi väljaminekud oleksid ebaolulised ning nende kajastamine ei omaks Eesti raamatupidamise valdkonnas olulist rolli. 16 ettevõtet on liiga

väike valim selleks, et teha järeldusi, ning peab arvestama ka sellega, et need ettevõtted tegutsevad eri valdkondades, ka sellistes, kus R&D väljaminekud ei ole levinud.

Harju Elektri, Nordeconi, Tallinna Kaubamaja ja Ekspress Grupi andmetest saab ülevaate tabelist 1. Viimase viie aasta jooksul on investeerinud kõige aktiivsemalt R&D sektorisse Tallinna Kaubamaja, kes on kapitaliseerinud uurimis- ja arendusväljaminekuid summas 497 000 eurot (Tabel 1), sellele järgnevad Ekspress Grupp, Nordecon ja Harju Elekter.

Kõik ettevõtted peale Nordeconi on kapitaliseeritud väljaminekud amortiseerinud ning näidanud neid immateriaalse varaga seotud lisas, Nordecon ei avalda aga sellist näitajat eraldi ning on raske tuvastada, kas ja mis summas ettevõtte on neid väljaminekuid amortiseerinud. Nordeconi puhul on arendustegevuse väljaminekud seotud ettevalmistustöödega, alustamaks merepõhjast liiva kaevandamist. Sedatüüpi tööd on jätkunud viimase viie aasta jooksul.

1.9. Kapitaliseerimine vs. kasumiaruandes kajastamine

Ühe või teise meetodi kasutamine ettevõtete raamatupidamises ei mängiks suurt rolli ainult sellel juhul, kui amortiseeritavad uurimis- ja arendusprojektide kulud (kapitaliseerimise puhul) ning pidevalt tekkivad investeeringud R&D valdkonda oleksid võrdsed. Samal ajal peab arvestama, et viimastel aastatel on R&D investeeringud pidevalt kasvanud ning just seetõttu ei saa ettevõtted saavutada sellist tasakaalupunkti tänapäevastes tingimustes. Amortisatsiooniga tekkivad kulud on tavaliselt väiksemad kui need kulud, mis tekivad seoses uue projekti alustamisega, ning kasvava R&D valdkonna tõttu on USA-s kasutusel olev praktika tavaliselt „kulukam” ning vähendab ettevõtte maksustatavat kasumit.

Ka pole siiani konkreetset ja ühtset seisukohta, kuidas kajastada uurimis- ja arendusväljaminekuid: kas lubada nende osalist kapitaliseerimist või kajastada need kohe kuluna. Järgnevalt on toodud välja kõige levinumad argumendid ühe või teise arvestusmeetodi poolt.

Kui alustada diskussiooni ettevõtte ja ettevõtte juhtide seisukohalt, siis R&D väljaminekute kasumiaruandes kajastamine suurendab ettevõtte kulusid ning vähendab maksustatavat kasumit, millega väheneb ka maksukoormus. Teiselt poolt aga, kui ettevõtte kapitaliseerib neid väljaminekuid, siis ettevõtte bilansiline väärtus on suurem ning

puhaskasum on kõrgem, mis kujundab ettevõtte positiivset mainet. Sellist arvamust on avaldanud ka professorid Horngren, Harrison ja Oliver (2012, 499).

1.9.1. R&D kulutuste kapitaliseerimise poolt argumendid

R&D väljaminekute kapitaliseerimine on väga aktuaalne teema ning erinevate riikide teadlased on viimaste aastate jooksul seisnud nii kapitaliseerimise kui ka kuludena kajastamise poolt.

Glautier ja Underbrowne arvavad aga, et kõikide uurimis- ja arendusväljaminekute kuluna kajastamine ei ole kooskõlas kahe olulise raamatupidamisprintsiibiga: tekkepõhisuse ning tulude ja kulude vastavuse printsiibiga. Uurimis- ja arendusprojekti tulud selguvad alles tulevikus ning sellepärast ei ole kulude kajastamine käesoleval perioodil mõistlik. Samas väidavad autorid, et USA-s kasutusel olev reegel lihtsustab raamatupidamist ning vähendab ettevõtete tehtavaid manipulatsioone eesmärgiga muuta omal soovil maksustatavat kasumit. (Glautier, Underbrowne 2001, 631–632)

Kui läheneda sellele küsimusele, kasutades maailmas levinud raamatupidamisstandardeid, siis IASB seisukoht on järgmine: kuna arendusväljaminekuid on võimalik eristada, need on ettevõtte valitseva mõju all ning majandusüksus loodab saada majanduslikku kasu, müües või kasutades tekkinud varaobjekti, siis peab seda bilansis kajastama immateriaalse varana. Standardi IAS 38 erinevus teiste riikide standarditest, mis lubavad või lubasid arendusväljaminekute kapitaliseerimist, seisneb selles, et IAS 38 alusel on majandusüksusel kohustuslik sellist liiki väljaminekuid kapitaliseerida, samas aga näiteks Itaalias kehtivad ning Austraalias kasutusel olnud standardid lubasid kapitaliseerida, kuid ei nõudnud seda majandusüksustelt. Samal ajal lubab IAS 38 majandusüksuste juhtidel otsustada, kas jooksva perioodi kulu või väljaminekud vastavad ülalnimetatud standardile või mitte, millega on saavutatud põhimõtteliselt samasugune paindlikkus, mis on omane näiteks ka Austraalia ja Itaalia standardile. Austraalias 2005. aastani kehtinud standard on hea näide sellest, et R&D väljaminekuid ei pea jaotama kahe eesmärgi (või tegevuse) alusel, sest kui ettevõtte saab tõestada, et ka uurimisväljaminekud vastavad nimetatud kriteeriumitele, siis saab ka neid kapitaliseerida ning bilansis kajastada.

USA-s kasutusel olevas standardis ASC 730 on aga lähenemine probleemile rangem, kuna selle standardi alusel ei ole majandusüksusel lubatud kajastada uurimis- ja arendustegevuste tulemusena tekkivat immateriaalset vara bilansis varana (v.a arvutitarkvara ettevõtetele, kuid selleks on olemas ka eraldi standard). SFAS-is on väljendatud seisukohta, et seos R&D investeeringute ja tulevikus tekkiva majandusliku kasu vahel on nii nõrk, et seda ei ole võimalik kajastada näiteks sarnaselt investeeringutega põhivarasse.

Tavaliselt kasutavad arendusväljaminekute kapitaliseerimist pooldavad uuringud argumenti, et seos R&D väljaminekute ja kasumlikkusega on ikkagi olemas ning see on palju tugevam, kui on mainitud ASC 730-s. Et seda tõestada, on tavaliselt püütud R&D tegevusega seotud indikaatoreid seostada, kas tulevaste perioodide puhaskasumi või väärtpaberite (tavaliselt ettevõtte aktsiate) turuhindadega. Sellist seisukohta on pooldanud ka näiteks Bublitz ja Ettredge, kes võrdlevad mitme majandusüksuse tehtud kulutuste ja väljaminekute seost väärtpaberihindadega, mis erinesid oodatavatest hindadest (näitajaga CAR – ing. k. *abnormal security return*). Bublitz ja Ettredge väidavad, et turg (ehk investorid) reageerib erinevalt majandusüksuse näitajatele sõltuvalt sellest, millise hinnangu ta annab aastaaruandes väljatoodud väljaminekutele. Lihtsuse mõttes võib väljaminekuid jaotada kahte gruppi: kulu ja investeeringud. Kui rahalist väljaminekut võib pidada investeeringuks, siis turu reaktsioon on positiivne, ja kui pidada kuluks, siis negatiivne. Kuna lisaks R&D väljaminekutele testisid Bublitz ja Ettredge ka turustuskulusid ja nende seost CAR-i näitajatega, siis leiti uurimistöö tulemusena, et turustuskulusid võib pidada pigem kuluks, samal ajal aga R&D väljaminekuid võib klassifitseerida kui pikaajalist vara, mis mõjutab nii ettevõtte kasumlikkust kui ka investorite ootusi tulude suhtes. Töö tõestab, et investorid reageerivad väga positiivselt R&D väljaminekutele, mistõttu väärtpaberite tootlikkus kasvab (ehk siis erineb positiivselt oodatavatest tootlikkuse määradest) (1989).

Sarnast lähenemist kasutavad ka Ballester, Garcia-Ayuso ja Livnat, kes oma uurimistöös leiavad seose R&D väljamineku ja tavatute väärtpaberihindade vahel, mis nende sõnul samamoodi tõestab, et investorid võrdsustavad R&D kulutusi varaobjektidega (või investeeringutega varaobjektidesse). Nimetatud töö tulemused viitavad, et investorid hindavad 80–90% R&D väljaminekutest kui investeeringuid, mis toovad tulevikus ettevõttele kasumlikkuse kasvu, ning R&D väljaminekud selgitavad 40%-list hinnaerinevust ettevõtte turu- ja raamatupidamisliku väärtuse vahel (2003).

Need kaks uuringut leiavad, et investorid hindavad R&D väljaminekuid kui immateriaalset vara ning seepärast ei soovitata neid kuluna kajastada. Samal ajal võib jõuda järelduseni, et vaatamata sellele, et USA ettevõtted kajastavad sedatüüpi väljaminekuid kuluna, ei mõjuta see seda, kuidas investorid hindavad neid väljaminekuid ettevõtte kontekstis (ehk kas kuluna või immateriaalse varaobjektina).

Teine argument R&D kapitaliseerimise poolt on järeldused, et R&D väljaminekud on positiivselt seotud väärtpaberite turuhindadega (mitte aga tavatute väärtpaberihindadega). Selliste tulemusteni on jõudnud näiteks Hirschey ja Weygandt, kes sidusid R&D ja turustuskulude indikaatorid näitajaga Q, mis võrdub turuväärtuse ja põhivara asenduskulude suhtega ning üldjoontes iseloomustab seda, kuidas investorid hindavad ettevõtte turuväärtust. Lisaks sellele, et leiti positiivne seos nimetatud näitajate vahel, arvutati välja ka amortisatsioonimäär, mida peaks kasutama, et jaotada R&D amortisatsioonikulud järgmiste aastate vahel. USA ettevõtete andmete alusel kujuneks R&D väljaminekute amortisatsiooniperioodiks 5–10 aastat (ehk lineaarse meetodi kasutamisel on amortisatsiooni määr 20%–10%) (1985).

Sarnase uuringu viis läbi Sougiannis, kes proovis võrrelda, kas R&D väljaminekud on seotud ettevõtete kasumlikkuse ja väärtpaberite turuhindadega. Uuringu tulemusena leidis autor, et R&D-sse investeeritud 1 USD suurendab järgmise 7 aasta jooksul kasumit (ei ole täpsustanud, kas puhaskasumit või mitte) 2 USD ning väärtpaberi turuhinda 5 USD võrra. Uuring viidi läbi, kasutades andmeid USA suurettevõtete kohta, kes on investeerinud R&D valdkonda. R&D väljaminekud mõjutavad turuhinda kahel viisil: otseselt ja kaudselt. Kaudse mõju all peab Sougiannis silmas kapitaliseeritud R&D tulusid (R&D investeringutest tulenevad tulud), mis peegeldavad kasumlikkust, ning investorid ootavad, et need tulud püsiksid ka tulevikus. Otsese mõju all aga mõeldakse informatsiooni, mida investorid saavad R&D näitajate kujul. Sougiannis leidis, et kaudne mõju on olulisem kui otsene mõju ehk kõiki R&D näitajaid hinnatakse enamasti ettevõtte kasumlikkuse baasil ning see seos on investorite silmis väga oluline. Lisaks sellele leidis Sougiannis, et ka kõiki R&D tegevustega seotud maksusoodustusi investorid hindavad ja võrdsustavad kasumiga (Sougiannis 1994).

Kokkuvõttes, kuna uurimistöö leiab otseseid seoseid R&D väljaminekute ja tulevikus tekkivate tulude vahel, on alust neid ikkagi varaobjektideks pidada, kuna üks kriteerium, mis kirjeldab vara, on tulevikus saadav kasu (Ibid.).

Samasuguste järeldusteni on jõudnud ka Shevlin, kes uuris usaldusühinguid (ing. k. *limited partnership*), kus kaks või rohkem R&D tegevusega seotud ettevõtet on ühinenud, et teostada koos projekte. Uuringus on sellist usaldusühingut vaadeldud kui ostuoptsiooni. Shevlin uurib, kas usaldusühingutes töötamine mõjutab investorite hinnanguid ettevõtte varaobjektide ja kohustuste kohta. See töö viitab, et investorid võtavad arvesse R&D projekte, et teha järeldusi ettevõtte reaalse turuhinna kohta. Samas leiab autor, et see informatsioon, mida ettevõtted R&D tegevuste kohta väljastavad, ei ole asjakohane ning selle alusel on väga raske kindlaid järeldusi teha. Sellepärast teeb autor ettepaneku laiendada R&D kohta avalikustatavat informatsiooni ning teha see kohustuslikuks. Samal ajal tunnistavad autorid, et osa ettevõtetest oleksid sellise lähenemise vastu, kuna see näitab väga olulist ja tundlikku informatsiooni, mida enamik ei soovi oma konkurentidele avaldada. Töö lõpus teeb Shevlin (1991) järelduse, et kuigi ASC 730 põhjal kajastavad ettevõtted R&D väljaminekuid otseselt kuludena, ei pruugi investorid niimoodi läheneda ning nemad hindavad taolisi väljaminekuid kui varaobjekte, mis mõjutab omakorda väärtpaberi turuhinda (Shevlin 1991).

Kriitiliseks punktiks on aga see, kas R&D väljaminekud kui immateriaalne vara mõjutavad tulevikus ettevõtte kasumlikkust või mitte. Enamik uuringuid võrdsustavad investori antud hinnangud reaalse seostega, kuid samas peab arvestama, et hinnang ei saa asendada tegelikku seost nende kahe näitaja vahel. Seega leiab käesoleva magistr töö autor, et investori hinnang ei ole mõjuv tegur selleks, et kapitaliseerida R&D väljaminekuid ja kajastada neid bilansis immateriaalse varana. Samuti peaks põhjalikumalt uurima seost R&D väljaminekute ning müügitulu ja puhaskasumi vahel.

Aboody ja Lev on samuti leidnud, et arendusväljaminekute kapitaliseerimine on positiivselt seotud väärtpaberite turuhindadega ning investorid arvestavad oma hinnangutes kapitaliseeritud väljaminekuid tulevaste perioodide tulude kohta (1998). Kuigi kapitaliseeritud R&D väljaminekud kui osa immateriaalsest varast on väga oluline informatsioon välistarbijale, leiavad Aboody ja Lev, et juhid ja omanikud eelistavad mitte kapitaliseerida R&D väljaminekuid, vaatamata sellele, et USA raamatupidamise standard ASC 985-20 (varem SFAS No. 86) lubab sellist lähenemist programmeerimisetevõtete puhul (1998). Eccher pakub ühe põhjusena, miks juhid suhtuvad arendusväljaminekute kapitaliseerimise protsessi pigem konservatiivselt, seda, et arvutitarkvara ettevõtted ei kasuta üksikasjalikke projektide disaini, vaid on pigem võtnud kasutusele „töö mudeli” lähenemise (ing. k. *working*

model approach) (1998). Sellise lähenemise puhul tekivad arendusväljaminekud, mida saab R&D protsessis seostada konkreetse tootega väga hilja ning seetõttu on kapitalisatsioonimäär suhteliselt väike. Eccher arvab, et ettevõtted saavad kasutada ka mingit muud meetodit, et avalikustada investoritele R&D tegevustega seotud informatsiooni ning selleks ei pea tingimata kasutama kapitaliseerimist (1998). Alternatiivseks meetoditeks pakub Eccher näiteks „töö mudelite“ kirjeldamist aruannete lisades. Kui aga informatsioon on ebakindel või ebamäärane, siis ei jää majandusüksusel muud üle kui kajastada sellist liiki väljaminekuid kuluna kasumiaruandes.

Lev ja Zarowin on samuti lähenenud R&D väljaminekute kajastamise probleemile aktsiate tootluse kaudu (1999). Oma töös mainivad autorid, et viimastel aastatel on aastaaruannete kvaliteet langenud seetõttu, et ettevõtted ei kajasta või ei arvesta aruannetes immateriaalset vara. Näiteks väidavad autorid, viidates eelnevatele uuringutele, et kasumlikkuse indikaatorid mõjutavad ainult 5–10% ulatuses aktsiatootluse varieeruvust, mis tähendab, et investorid kasutavad turuväärtuse hindamisel teisi kriteeriume. Samuti leiavad Lev ja Zarowin, et aastatel 1976–1983 on USA ettevõtetel, kes on suurendanud R&D väljaminekute intensiivsust (R&D kulutused jagatud müügituluga), vähenenud seos kasumlikkuse näitajate ja väärtpaberitootluse vahel (1999). Selline tulemus viitab, et mida rohkem investeerib ettevõtte R&D tegevusse, seda vähem oluliseks muutub informatsioon ettevõtte kasumlikkuse kohta. Seega väidavad autorid, et kuna R&D väljaminekute kajastamine muutub üha olulisemaks, on vaja muuta standardit ASC 730 sellisel viisil, et ettevõtetel oleks võimalik kapitaliseerida arendusväljaminekuid, kui need vastavad teatud kriteeriumitele. Teiseks teevad autorid ettepaneku muuta ka informatsiooni, mida on kajastatud eelnevate perioodide aruannetes. Samal ajal kinnitavad autorid arvamusi selle kohta, et kui R&D intensiivsus jääb pikema perioodi jooksul samaks, siis ühe või teise arvestusmeetodi valik ei peaks mõjutama majandusüksuste aruannete informatiivsust (Lev, Zarowin 1999).

Väärtpaberite tootluse ja kasumlikkuse seose teemat arendavad ka Healy, Myers, Howe, kes on kasutanud 500 farmaatsiaettevõtte 32 aasta andmeid ettevõtte asutamise hetkest ning on rakendanud R&D väljaminekute arvestamiseks kolme meetodit: kõikide väljaminekute kuludena kajastamine (tavaline praktika ASC 730 alusel); kõikide väljaminekute kapitaliseerimine ning ainult edukate projektide kapitaliseerimine. Kuna

projekti edukus selgub alles projekti realiseerimisel, siis need projektid, mida ei saanud edu, kajastati viimase meetodi alusel kuludena. Võrreldes neid kolme meetodit, leidsid autorid, et kolmas meetod, mis kujutas endast edukate projektide kapitaliseerimist, parendab aruannetes toodud informatsiooni kvaliteeti ning tõstab majanduslike prognooside usaldatavust. Lisaks leiti, et kolmanda meetodi kasutamisel tõuseb ka seos kasumlikkuse ja väärtpaberite tootlikkuse vahel, mis viitab sellele, et tõuseb informatsiooni üldine kvaliteet. Kuigi need järeldused kinnitavad positiivselt R&D väljaminekute kapitaliseerimise meetodit, peab arvestama, et uuring käsitleb ainult üht valdkonda ning teiste ettevõtete puhul ei pruugi see seos olla korrektne (Healy, Myers, Howe 2002). Teiseks aga, nagu autorid ka ise mainivad, sõltuvad farmaatsiaettevõtted rohkem kui mis tahes muud ettevõtted R&D tegevusest, kuna need mõjutavad uute toodete hulka ning sellega ka üldist edukust ravimiturul.

1.9.2. R&D väljaminekute kuludena kajastamise pooltargumendid

Tavaliselt on kõik uuringud ja võrdlused, mis puudutavad R&D väljaminekute kajastamist ja meetodite sobilikkust, läbi viidud USA ettevõtete andmete alusel. Zhao on võrrelnud R&D väljaminekute meetodite kasutamist ka teistes riikides. Zhao analüüsib kaht riiki – Prantsusmaad ja Saksamaad –, mis kuuluvad nn Rooma õigusega riikide hulka; ja kaht riiki – Suurbritanniat ja USA-d –, mis kuuluvad traditsiooniliselt tavaõiguse riikide hulka (2002).

Zhao väidab, et otsus R&D kulutused avalikustada sõltub sellest, kuidas see mõjutab potentsiaalseid investoreid (2002). Näiteks Prantsusmaal ja Saksamaal on R&D informatsiooni avalikustamine piiratud sellega, et ettevõtted näitavad tegevusaruandes üldist ja enamasti kvalitatiivset informatsiooni R&D tegevuse kohta. Vähene informatsioon võib olla seotud sellega, et Rooma õigusega riikides on olulistel aktsionäridel suurem mõju siseinformatsioonile, kuna aktsionäride hulk on väiksem kui tavaõigusega riikides ning mõju on kontsentreeritum. Tavaõigusega riikides on aga olulisem tõese ja ausa informatsiooni avalikustamine. Suurbritannia ja USA ettevõtted on kohustatud avalikustama teatud informatsiooni R&D väljaminekutest juhul, kui teatud kriteeriumid on täidetud. Näiteks on USA-s selliseks kriteeriumiks see, et R&D väljaminekute kogumaht on suurem kui 1% müügitulust, ning Suurbritannias peaksid olema täidetud kaks kriteeriumi järgmisest kolmest: müügitulu on suurem kui 80 000 GBP, koguvara on suurem kui 39 000 GBP ja töötajate arv

ettevõttes on suurem kui 2500. Zhao leiab, et R&D väljaminekute avalikustamise tase mõjutab otseselt seda, kuidas on seotud ettevõtte aktsiahind ning kasum ja bilansiline väärtus (2002). Näiteks annab R&D väljaminekute kuludena kajastamine investoritele lisainformatsiooni (riikides nagu USA ja Saksamaa) ning R&D kapitaliseerimine suurendab R&D-ga seotud informatsiooni olulisust (nii üld- kui ka tavaõigusega riikides) (Ibid.).

Zhao väidab ka Levi ja Sougiannise (1996) uuringutele viidates, et ühelt poolt mõjutab R&D väljaminekute avalikustamine aruandes positiivselt ettevõtte staatust investorite silmis, kuid samas – mida rohkem avaldab ettevõtte informatsiooni, seda rohkem saavad konkurendid kasutada seda informatsiooni ettevõtte vastu (Zhao 2002). Zhao uuring kinnitab, et R&D avalikustamine suurendab oluliselt R&D informatsiooni kvaliteeti, mis mõjutab positiivselt investorite otsuseid. Zhao ei vasta küsimustele, miks üks või teine riik on valinud R&D kapitaliseerimise või kuluna kajastamise ning miks ja kuidas üks või teine meetod mõjutab investorite otsuseid. Kui ettevõtte saab edastada samaväärset informatsiooni ka näiteks tegevusaruandeid kasutades, siis ei peaks investorit mõjutama see, kuidas on selline informatsioon aruandes kajastatud.

Magistritöö autor jõudis järeldusele, et otsest kriitikat arendusväljaminekute kapitaliseerimise vastu võis leida vähem kui uuringuid, mis pooldavad kapitaliseerimist.

Kõige rohkem on kasutatud Kothari, Laguerre'i ja Leone'i uuringut, kus on võrreldud R&D väljaminekuid teiste investeeringuliikidega. Kuigi autorid ei sea kahtluse alla, et informatsioon R&D tegevuse kohta on väga oluline, ei ole nende sõnul keegi väga põhjalikult uurinud, kas seos R&D väljaminekute ja tulude vahel on suurem või väiksem, kui seda võrrelda teiste investeeringutega. Töös on kasutatud regressioonimudelit, mis seob investeeringud põhivarasse, R&D väljaminekud (või investeeringud) ja teised olulised näitajad (nt võlakoormus, kasumi varieeruvus, konkurentsitas jmt) tulevikus tekkiva tuluga. Tulemused näitavad, et R&D väljaminekute koefitsient selles mudelis on kaks kuni kolm korda suurem kui koefitsient teiste investeeringuliikide puhul (selles näites – investeeringud põhivarasse). Lisaks väidavad autorid, et kui asendada kõik investeeringud põhivarasse R&D investeeringutega, siis tulemusena kasvab puhaskasumi dispersioon 30–70% võrra. Sellised tulemused viitavad väga ebakindlale seosele puhaskasumi ja R&D väljaminekute vahel, ehk siis jõutakse samasugusele seisukohale, mida kasutatakse ka standardis ASC 730. Kothari, Laguerre ja Leone väidavad, et kuigi tulemused kinnitavad arvamust, et ühe või teise

arvestusmeetodi valikul peab standardit väljaandev organisatsioon kaaluma ja tegema kompromissi asjakohasuse ja usaldusväärsuse vahel, siis töös ei selgu, milline meetod pakuks probleemile paremat lähenemist. Töö autorid väidavad, et nad ei saa pakkuda objektiivset kindluse määra, millest alates üht või teist väljaminekut oleks võimalik seostada puhaskasumiga (Kothari, Laguerre, Leone 2002).

Kuigi eespool nimetatud artikkel leiab, et R&D väljaminekud ei anna põhjalikku alust selleks, et prognoosida majandusüksuse kasumlikkust tulevikus, peab kindlasti arvestama, et töö autorid kasutavad R&D väljaminekuid kui kriteeriumit selleks, et tõestada seost või seose puudumist, ent samal ajal ei paku ükski kehtiv standard (näiteks IAS 38) kõikide R&D väljaminekute kapitaliseerimist, vaid lubab seda teha ainult osaliselt. Seega võib eeldada, et kui autorid kasutaksid oma töös R&D väljaminekute asemel ainult osa kuludest ehk arendusväljaminekuid, siis võiks regressioonimudelil olev koefitsient olla väiksem, ning seega võiks seos olla kokkuvõttes tugevam, kui oli esialgses mudelis. Samasugustele järeldustele viitab ka Ahmedi ja Falki uuring.

Ahmed ja Falk analüüsisid Austraalias 2005. aastani kehtinud Austraalia GAAP-i süsteemi, mille alusel oli ettevõtte juhtidel vabadus kapitaliseerida R&D väljaminekuid siis, kui tulevikus tekkivad tulud olid tõenäolised ning „väljaspool mõistlikku kahtlust” (2009). Ahmed ja Falk pakuvad probleemile uue lähenemise, kuna võrdlevad kolme liiki investeeringuid: kapitaalvahutused, kapitaliseeritud R&D investeeringuid ja kuludena kajastatud R&D investeeringuid Austraalia GAAP-i alusel (mis kehtis 2005. aastani) (2009).

Töös on kasutatud 298 ettevõtte majandusaastaaruannet aastatest 1988–2005. Leiti, et kapitaliseeritud R&D väljaminekud olid vähem riskantsed kui kapitaliseeritud kapitaalvahutused, mis on omakorda vähem riskantsed kui kuludena kajastatud R&D väljaminekud. Seega võib järeldada, et ASC 730 (varem SFAS No. 2) suhtumine R&D väljaminekutesse ei ole isegi nende endi kehtestatud kriteeriumide alusel kõige korrektsem. Investeeringuliikide riskitaset hinnati regressioonimudeli abil, mille puhul leiti seos ärikasumi (ing. k. *operating income*) standardhälbe ja R&D väljaminekute vahel. Kuna R&D väljaminekute kajastamise otsustamine oli jäetud firmajuhtidele, siis need tulemused võivad viidata sellele, et juhtidel on olemas reaalne võimalus eristada neid projekte, mis toovad ettevõttele tulevikus kasu, nendest, mis ei ole kokkuvõttes perspektiivsed. Nimetatud tööd võib kritiseerida seetõttu, et autorid ei kasuta kindlat kriteeriumi, millest alates võib üht või

teist investeringut pidada väga riskantseks. Lisaks jõuti töö tulemusteni väga unikaalse süsteemi abil, mis kehtis Austraalias, ning neid tulemusi ei saa võrrelda teiste süsteemidega (Ahmed, Falk 2009).

Arendus- ja uurimisväljaminekute kajastamine on tingitud ka teistest kriteeriumitest, mis mõjutavad ühe või teise arvestusmeetodi valikut. Täiendavateks indikaatoriteks on näiteks ka majanduslik olukord ning see, millised on ettevõtte põhilised majandusnäitajad: kasum, võlakoormus, rentaabluse näitajad. Tavaliselt on need näitajad väga olulised, kui investorid/omanikud soovivad hinnata ettevõtet ning selle tegevust aruandeperioodil ning just seetõttu soovivad ettevõtete juhid, et need näitajad vastaksid teatud kriteeriumitele. Ettevõtete juhid ja omanikud on motiveeritud näitama andmeid paremana, kriteeriumiks on aga tavaliselt kas turu keskmised näitajad või investorite ootused. Näiteks Perry ja Grinaker (1994) on oma uuringus jõudnud järelduseni, et majandusüksus kui tervik muudab oma kulutusi, sealhulgas ka R&D investeringuid sõltuvalt sellest, milliseks kujuneb ettevõtte majanduslik olukord (näiteks puhaskasum). Kui puhaskasum on alla ootusi/kehtestatud kriteeriumi, siis proovib ettevõtte vähendada R&D kulutusi, ja vastupidi, kui puhaskasum osutub suuremaks, kui oli esialgu oodatud, siis investeringuid suurendatakse. Autorid seovad ootamatuid muutusi R&D investeringutes ootamatute muudatustega puhaskasumis ning tulemused tõestavad, et väga tihti, kui puhaskasumi näitaja on suurem või väiksem oodatavast tasemest, muudavad ettevõtete juhid ka antud perioodi R&D kulutusi. Oht seisneb selles, et kui raamatupidamise standard lubaks arendusväljaminekute kapitaliseerimist, siis oleks ettevõtte motiveeritud vähendama kulutusi, kapitaliseerides väljaminekuid siis, kui majanduslik olukord oleks planeeritust halvem. Sellisel juhul oleksid kapitaliseeritud ka need väljaminekud, mis ei ole otseselt seotud edukate projektidega. Samal ajal viitab selle uurimistöö tulemus ka positiivsele tendentsile ehk kui majanduslik olukord on hea ja näitajad on oodatust paremad, siis on ettevõtte valmis R&D investeringuid suurendama. Kui aga samal ajal oleks võimalik kasutada kaht lähenemist, siis oleks ettevõtte juht ka positiivsete majandusnäitajate puhul motiveeritud ettevõtte andmeid muutma. Sel juhul võib majandusüksus vähendada tulusid poliitilise riski tõttu, kajastades suuremat osa R&D väljaminekutest kuluna isegi siis, kui need oleksid seotud edukate projektidega. Selline olukord on tingitud sellest, et valitsus võib vähendada ettevõtte kasumit, kasutades selleks makse või teisi meetodeid, ning sellepärast ei soovi ettevõtte näidata, et majanduslik olukord on planeeritud tasemest parem. Perry ja Grinaker jõuavad pigem positiivsete järeldusteni: mõlema meetodi kasutusele võtmine annaks

positiivse tulemuse ja tõstaks informatsiooni kvaliteeti (1994). Samas ei pruugi aga informatsiooni kvaliteet tõusta, kuna ettevõtete juhid oleksid vabad informatsiooni kajastamise otsustes, ning kui turg ja investorid teevad vahet R&D kulutuste ja kapitaliseeritud R&D väljaminekute vahel, siis ei oleks avalikustatud informatsioon kokkuvõttes usaldusväärne.

Uuringus, mille viisid läbi Cavan-Jeny ja Jeanjean, analüüsitakse R&D väljaminekute arvestuspraktikat Prantsusmaal, kus on lubatud mõlema meetodi kasutamine: nii kapitaliseerimine kui ka kuluna kajastamine (2006). Uuringus, milles kasutati 197 ettevõtte andmeid aastatest 1993–2002, leitakse, et need ettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid, on tavaliselt vähem edukad, väiksemad, riskantsemad ning suurema võlakooormusega. Selliste tulemusteni jõudmine võib olla seotud sellega, et väiksemad ettevõtted, kellel esinevad finantsraskused, soovivad pigem näidata finantstulemusi tegelikust paremana ning valivad seega R&D kulutuste kapitaliseerimise, et suurendada vara väärtust ning vähendada jooksva perioodi kulusid. Lisaks leiti R&D väljaminekute kapitaliseerimist pigem nendel ettevõtetel, kelle kasuminäitajad on väiksemad ja R&D väljaminekud tekivad harva, mis võib viidata sellele, et kapitaliseerimist kasutatakse enda huvides. Kuna R&D tegevusega informatsiooni on väga raske kontrollida, siis kehva tulemuslikkusega majandusüksused avaldavad sedatüüpi informatsiooni rohkem. See on osaliselt vastuolus näiteks Levi, Sarath' ja Sougiannise (2005) uurimistööga, kus autorid väidavad, et pigem kapitaliseerivad R&D kulutusi „eakad” ettevõtted, kelle kasum kasvab kiiremas tempos kui R&D väljaminekud, ehk siis autorite sõnul käituvad need ettevõtted „agressiivsemalt”. Regressioonimudelis, mille abil on uuritud kapitaliseeritud ja kuluna kajastatud R&D väljaminekute seost aktsiahindadega, on negatiivsed mõlemad muutujad, mis vastavad kapitaliseerimise ja kuluna kajastamise intensiivsusele. Mudel viitab sellele, et Prantsusmaa turud ja investorid reageerivad negatiivselt informatsioonile R&D väljaminekute kohta ega tee vahet sellel, kuidas informatsioon on kajastatud. Investorite silmis ei loo R&D väljaminekud sõltumata arvestusmeetodist väärtust, vaid pigem vastupidi – vähendavad seda. Lisaks viitavad regressioonimudeli koefitsiendid sellele, et üks R&D-sse investeeritud ja kapitaliseeritud euro on hinnatud negatiivsemana kui üks euro, mis oli kantud kuluks, mis viitab sellele, et kapitaliseerimisel võib esineda isegi negatiivne riskipremia.

Cavan-Jeny ja Jeanjeani uuringu tulemused on vastuolus kõikide teiste uuringutega, kus R&D väljaminekute kapitaliseerimine mõjub väidetavalt turuhindadele positiivselt ning turu osapooled reageerivad sellele informatsioonile positiivselt (2006). Samal ajal ei saa ka neid tulemusi võtta sajaprotsendilise kindlusega, kuna uuringus osalesid ainult Prantsusmaa börsil noteeritud ettevõtted ning aktsionäride võim on selles riigis nõrgem kui näiteks USA-s või Suurbritannias, mis jätab juhtidele rohkem võimalusi arvestusmeetodite enda huvides ära kasutamiseks.

Tabelis 2 on esitatud ülevaatliskokkuvõtte kahest põhistandardist ning põhilised argumendid, mis pooldavad üht või teist lähenemist.

Tabel 2. Kokkuvõtlik tabel R&D väljaminekute kapitaliseerimise ja kuludena kajastamise kohta

	Uurimis- ja arendusväljaminekute osaline kapitaliseerimine	Uurimis- ja arendusväljaminekute kuluna kajastamine
Põhistandard	IAS 38 (varem IAS 9)	ASC 730 (varem SFAS No. 2)
Aasta, millal standard kehtestati	1977/1978 (1993 – uuendatud; 1998 – lisatud „Immateriaalse vara” alla)	1974 (1986 – on kehtestatud lisastandard SFAS no. 86)
Klassifitseerimine uurimis- ja arengutegevusteks	On	On, kuid ei ole oluline
Põhjendus	Väljaminekuid saab defineerida kui vara; on seos toote/teenuse ja võimaliku kasumiga. Ettevõtte saab müüa/kasutada arendustegevuse tulemusel tekkinud vara. On võimalik hinnata kulu, mis tekib projekti piires. Arendusväljaminekud sarnanevad kapitaliinvesteeringutega.	Teadmatus tuleviku kasu suhtes. Puudub otsene seos T&A väljaminekute ja tulevaste perioodide majandusliku kasu vahel. On raske leida konkreetset kriteeriumi väljaminekute selekteerimiseks. Kapitaliseerimine ei garanteeri, et arvestatakse kõiki kulusid, mis projektis tekkisid. Kapitaliseerimine ei mõjuta investorite hinnangut.

Tabel 2. Kokkuvõtlik tabel R&D väljaminekute kapitaliseerimise ja kuludena kajastamise kohta (järg.)

<p>Argumendid poolt</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. On kooskõlas tekkepõhisuse ning tulude ja kulude vastavuse printsiibiga. 2. Statistiliselt oluline seos R&D kulutuste ja aktsiate turuhindade vahel (sealhulgas ka ootused tulude suhtes). 3. Investorid hindavad R&D investeeringuid sarnaselt investeeringutega põhivarasse. 4. Oluline seos R&D investeeringute ja puhaskasumi vahel. 5. Statistiliselt oluline seos R&D kulutuste ja aktsia tavatu tootlikkuse vahel. 6. R&D kulutuste avaldamine suurendab informatsiooni kvaliteeti; investorid saavad objektiivselt hinnata ettevõtte turuväärtust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lihtsus. 2. Andmete mõjutamise/ manipulatsiooni vähendamine. Mõned omanikud soovivad investeerida psühholoogilistel põhjustel. 3. Seos R&D väljaminekute ja tulude vahel on vähem oluline kui põhivara investeeringute puhul. 4. Arendusväljaminekute kasutamine maksukoormuse, tulude ja teiste näitajate mõjutamiseks. 5. Arendusväljaminekute kapitaliseerimist kasutavad väikesed, nõrgad (majanduslikus mõttes) ettevõtted. 6. Informatsiooni R&D tegevuste kohta saab avaldada ka lisades, seega arvestusmeetod ei ole oluline.
-------------------------	--	---

Allikas: (Autori koostatud)

Negatiivset suhtumist võivad põhjustada ka psühholoogilised faktorid. R&D osaline kapitaliseerimine või kuluna kajastamine võib mõjutada investeeringuid uutesse projektidesse. Võib eeldada, et kui väljaminekud kajastatakse kuluna, siis majandusüksuse juht (USA arvestusmeetodika puhul) otsustab mitte investeerida uutesse arendusprojektidesse, kuna see toob jooksva perioodil suuri kulusid ning mõjutab kasumiaruannet investorite silmis negatiivselt. Samas aga, kui juht saab kapitaliseerida arendusväljaminekuid, mille tõttu arvestuslikud kulud on väiksemad, ei ole tal ohtu, et ettevõtte ei näe investeerimise mõttes atraktiivne. Ehk siis üks või teine R&D arvestusmeetod võib mõjutada ettevõtete juhtide tehtavaid investeeringuid arendusprojektidesse.

N. Seybert uurib, kuidas R&D kulutuste osaline kapitaliseerimine mõjutab juhtide tehtavaid otsuseid ning kas see viib üleinvesteeringuni või mitte (2010). Seyberti töö põhineb uuringutel, kus eelnevalt oli leitud negatiivne efekt, mis tuleneb USA standardist ASC 730 ehk kui ettevõttel on jooksva perioodil olemas kasumlikkuse eesmärgid ning ta ei jõua nendeni, siis suurem osa ettevõteteid võib vähendada investeeringuid (ka R&D kulutusi).

Teiselt poolt võib aga osaline kapitaliseerimine, mis on lubatud IFRS-i standardi alusel, viia üleinvesteeringuni. Selline nähtus on seotud sellega, et kui majandusüksus, mis kapitaliseeris teatud projekti IAS 38 standardi alusel, leiab, et sama projekt ei ole enam perspektiivne ning tõenäoliselt ei too ettevõttele tulevikus kasu, peab antud ettevõtte selle projekti väljaminekud maha kandma. Mahakandmisega suurenevad aruandeperioodi kulud, mis võivad olla isegi suuremad kui ettevõttel, kes kajastab R&D väljaminekuid kohe kuludena. Aruandeperioodi kulud on aga suured just seetõttu, et sisaldavad mitme perioodi ajal tehtud väljaminekuid. Seega võib ettevõtte juht otsustada investeerida täiendavalt uude projekti, et mitte suurendada kulusid. Selline pidev investeerimine uutesse projektidesse viib selleni, et immateriaalset vara kajastavad andmed aastaaruandes ei ole enam õiglased ja korrektsed.

Kuigi N. Seybert leiab, et negatiivsete majandusnäitajate risk on üks põhjustest, miks investeeritakse arendusprojektidesse üle, panevad tema uuringud pigem rõhku psühholoogilistele faktoritele, mis neid otsuseid mõjutavad (2010). Kokkuvõttes ei soovi juhid jätkuvalt maha kanda vanu projekte just seetõttu, et need otsused olid nende endi tehtud ning nad ei soovi kahjustada oma mainet ettevõttes.

2. ARENDUSVÄLJAMINEKUTE KAJASTAMINE EESTI ETTEVÕTETE NÄITEL

2.1. Kasutatud andmed

Magistritöös on analüüsitud, kuidas Eesti ettevõtted kajastavad uurimis- ja arendusväljaminekuid (R&D) aastaaruannetes. Raamatupidamise toimkonna juhend „RTJ 5: Materiaalne ja immateriaalne põhivara” lubab sarnaselt IAS 38 ja SME IFRS 18.14-ga Eesti ettevõtetele kajastada arendusväljaminekuid immateriaalse varana ja amortiseerida neid teatud perioodi jooksul.

Magistritöös kasutatavate andmete hulk oli piiratud, kuna Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna kaudu äriregistri päringu puhul on võimalik tasuta saada ainult 2000 aruannet. Magistritöö autor otsustas valida äriregistri andmebaasist ettevõtteid tegevusala koodiga 62011. Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator (EMTAK aastast 2008) kirjeldab koodiga 62011 ettevõtteid, mis tegelevad tarkvara (arvutiprogrammide) struktuuri ja sisu projekteerimise ja/või programmikoodi kirjutamisega; tarkvara modifitseerimise, testimise ja toetusega. Lisaks tegelevad ettevõtted, mis kuuluvad gruppi koodiga 62011, tarkvara kohandamisega (olemasolevate rakenduste modifitseerimise ja konfigureerimisega), et tagada selle funktsionaalsus kliendi arvutisüsteemi keskkonnas. (E-RIK, Registrate ja Infosüsteemide Keskuse portaal)

Töös on valitud ettevõtete andmete analüüsimiseks kaks aruandeperioodi: aastad 2012 ja 2013. Valik on tingitud sellest, et andmete hulk on eelnevalt mainitud põhjustel piiratud, ning eesmärgist tagada töö tulemuste ja järelduste aktuaalsus. Antud valdkond valiti kahel eesmärgil. Esiteks, autor eeldab, et antud valdkonnas on rohkem majandusüksusi, mis kapitaliseerivad arendusväljaminekuid (portaal OECD.org). Teiseks, maailmas kasvab programmeerimisega tegelevate ettevõtete olulisus ning on suurem tõenäosus, et just nendes ettevõtetes tekivadki arendusväljaminekud, millele kaudselt viitab ka USA-s kasutusele

võetud standard, mis lubab arvutitarkvaraga tegelevatel ettevõtetel kapitaliseerida R&D väljaminekuid.

Töös on analüüsitud 1393 ettevõtet ning kasutatud on bilanssi ja kasumiaruannet. Lisaks on autor kasutanud lisades olevat informatsiooni, mis puudutas immateriaalset vara.

Aastatel 2011–2013 on 34 ettevõtet avaldanud arendusväljaminekutega seonduvat informatsiooni bilansis ja/või selle lisades. Selliste ettevõtete osatähtsus on 2,44% töös analüüsitud ettevõtetest. Uuritud ettevõtetest kajastasid 29 oma aastaaruande lisades ka muud immateriaalset vara. Kuna autoril ei õnnestunud täpsustada, kas ka arendusväljaminekud on seal kajastatud, ei kasutanud autor neid andmeid. Kuna arendusväljaminekuid kapitaliseerivate ettevõtete arv on väike, võib järeldada, et magistr töö autor on valinud valdkonna, kus R&D tegevus ei ole küllalt arenenud (mis on ilmselt seotud ka ettevõtete üldise arengutasemega), või ettevõtted ei avalda seda liiki informatsiooni oma aruannetes. Ülejäänud ettevõtted, kes ei ole avaldanud seda liiki informatsiooni, võivad ikkagi kajastada arendusväljaminekuid immateriaalse varana, kuid sellisel juhul ei avalikusta nad seda aastaaruandes. Sellise käitumise põhjusteks võivad olla riskid, mis on seotud konfidentsiaalse info väljastamisega konkurentidele. Peab kindlasti arvestama ka sellega, et enamik majandusüksustest on mikroettevõtted, mille puhul raamatupidamine ja informatsiooni avalikustamine ei ole prioriteetne tegevus ning tavaliselt omanikud ostavad raamatupidamise teenust väljastpoolt sisse.

Magistr töö autor arvab, et mikroettevõtete puhul oleks arendusväljaminekuid kõige mõistlikum kajastada kuluna. Võrreldes IFRS-i lähenemisega on see lihtsam ning ettevõtete juhtidel ei ole vaja kasutada hinnanguid ning koguda dokumente tõestamiseks, et valitud väljaminekuliik vastab arendusväljaminekute kriteeriumitele. Raamatupidamise teenuse sisseostmisel on selline lähenemine lihtsam, kuna kolmandatel pooltel (nt raamatupidamisbüroo) võib informatsioon kulutuste kohta olla puudulik ning sellisel juhul ei pruugi andmed aastaaruandes olla kajastatud korrektselt.

Ühe valdkonna analüüs ei anna kindlasti põhjust järeldada, et arendusväljaminekute kapitaliseerimise praktika ei ole Eestis levinud. Arvestades aga seda, et valitud valdkonnas on arendusväljaminekute tekkimine ja nende aruannetes kajastamise tõenäosus suurem kui teistes valdkondades, arvab autor, et eelnevalt mainitud hüpotees võib osutuda õigeks. Hüpoteesi

õigsust peab kindlasti kontrollima ka teistes valdkondades, mille puhul arendusväljaminekud võivad olla levinud.

Magistritöö hilisemates etappides klassifitseerib autor arendusväljaminekuid kapitaliseerivaid ettevõtteid kindlate karakteristikute järgi, mille abil saab neid eristada teistest ettevõtetest. Statistilist lähenemist kasutades klassifitseerib magistritöö autor ettevõtteid nende bilansimahu ja töötajate arvu alusel ning määrab, kas need ettevõtted on pigem väikesed või suured.

2.2. Hüpoteesid

Osa teadlasi, kes on uurinud R&D valdkonda, väidab, et hiljuti asutatud ettevõtted püüavad läheneda R&D väljaminekutele väga konservatiivselt, mis tähendab seda, et esimesel võimalusel on arendusväljaminekud kajastatud kuluna. Sellise järelduseni on jõudnud näiteks Lev et al (2005, 1018). USA ettevõtete andmetel tuginedes on jõutud tulemuseni, mille kohaselt suured ettevõtted kapitaliseerivad arendusväljaminekuid sagedamini kui väikesed. Uuringud, mis on tehtud Euroopa ettevõtete kohta, viitavad teisele tendentsile. Näiteks Cazavan-Jeny et al leidsid oma uuringus, et Prantsusmaa ettevõtted kasutavad R&D väljaminekute kapitaliseerimist pigem enda kasuks ning selliseid ettevõtteid saab kirjeldada kui vähem edukaid, väiksemaid, suurema riskitasemega ning nende puhul on võlakoormus keskmisest suurem (2006, 162). Need tulemused on saadud börsiettevõtete andmete alusel ning ei pruugi kehtida mikroettevõtete kohta, kelle andmed on kasutatud magistritöös.

Nende andmete alusel püstitab magistritöö autor järgmised hüpoteesid:

H1. Eesti programmeerimisetevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid, on bilansimahu, töötajate arvu ja puhaskasumi poolest valdkonna keskmisest väiksemad.

Selline hüpotees tuleneb sellest, et ettevõtted, kellel esinevad nõrgad majandusnäitajad (ei vasta omanikutega/ investoriga püstitatud eesmärkidele), soovivad tavaliselt parendada aastaaruannete andmete alusel arvutatud majandusnäitajaid, et need oleksid vastavuses ootustega ja/või valdkonna keskmiste näitajatega. Selleks on võimalik kasutada mitmesuguseid lähenemisi aastaaruande koostamisel ning neist üheks on arenguväljaminekute kapitaliseerimine. Sellisel juhul, kui eemaldada kapitaliseeritud arendusväljaminekud aruandest, võib leida andmeid, mis esineksid alternatiivse arvestusmetoodika kasutamisel. On

võimalik leida ka teatud kriteeriume (bilansimaht, puhaskasum ja töötajate arv), mis iseloomustavad ettevõtet, kes on otsustanud antud perioodil arendusväljaminekuid kapitaliseerida. Andmetega manipuleerimine võib esineda ka mikroettevõtete puhul, kuna reaalse toodangu ning müügitulu puudumisel võivad omanikud olla sunnitud kajastama kõiki tehtud kulutusi arendusväljaminekutena ning sellisel juhul on need sarnased lõpetamata toodangule.

Teiseks uurib autor, kas Eesti ettevõtetel on mõistlik muuta arvestusmetoodikat ehk kajastada arendusväljaminekuid kuluna ning kuidas see võib mõjutada põhilisi majandusnäitajaid (võlakoormus ja rentaablus).

H2. Magistritöö autor eeldab, et aastaaruandes arendusväljaminekute kuluna kajastamisel muutuksid enamikul ettevõtetest põhilised majandusnäitajad investorite ja võlausaldajate silmis vastuvõetamatuteks, mis võiks viidata sellele, et ettevõttel ei ole kasulik näidata selliseid väljaminekuid kuluna.

Kui see hüpotees leiab kinnitust, siis osutub R&D väljaminekute kapitaliseerimine lihtsalt üheks meetodiks, et muuta aastaaruannetes kajastatud informatsiooni tarbijatele (nt võlausaldajad) aktsepteeritavaks. Sellisel juhul moonutab R&D väljaminekute kapitaliseerimise võimalus pigem majanduslikku informatsiooni ning kokkuvõttes informatsiooni kvaliteet langeb.

Vaatamata eelmistele järeldustele, mille kohaselt igasugune R&D väljaminekute informatsioon (sõltumata sellest, kuidas see on kajastatud) suurendab aruande kvaliteeti ning annab investoritele ettevõtte turuväärtuse hindamiseks positiivset informatsiooni, ei ole magistritöö autor nende järeldustega nõus, kuna andmetega manipuleerimine peaks igal juhul vähendama informatsiooni kvaliteeti ning moonutama pilti ettevõtte tegevusest (Zhao 2002, 171–172). Informatsiooni usaldusväärsust võib tõsta ka sel teel, et seda avaldatakse kas lisades või tegevusaruandes, sellisel juhul ei avaldaks kapitaliseerimine raamatupidamisele mingit mõju. Töös vaadeldud ettevõtted ei ole börsil noteeritud, mis omakorda minimeerib vajadust kajastada bilansis informatsiooni R&D valdkonna kohta. Kui aga omanikel on olemas võimalus valida kahe meetodi vahel, siis oleks mõistlik kasutada sellist arvestusmetoodikat, mille puhul on lähenemine probleemile konkreetsem ning ühetaolisem (näiteks ainult kuluna kajastada).

Seoses teise hüpoteesiga võib kasutada ka Markarian, Pozza ja Principe uurimistööd, mille põhiline eesmärk oli leida, mis eesmärkidel kasutavad Itaalia ettevõtted R&D väljaminekute kapitaliseerimist ning kuidas seda mõjutab ettevõtte eelnevate ja jooksva perioodi kasum (2008, 77–78). Kindla seose tõestamisel oleks põhjust väita, et R&D kulutuste kapitaliseerimise võimalust kasutatakse eesmärgiga näidata, et aruannete alusel arvutatud näitajad vastavad teatud kriteeriumitele, mis on kehtestatud kas börsi, võlausaldajate või teiste turuosaliste keskmiste näitajatega, omanike või investoritega. 2008. aasta uurimistöö autorid pakuvad välja regressioonimudeli, mis seob kapitaliseeritud arendusväljaminekuid selliste oluliste näitajatega nagu ChROA – keskmine muutus ROA näitajas viimase kahe majandusaasta jooksul, aruande perioodi võlakoormus, kapitaliseeritud ja kuludeks kantud R&D väljaminekud jooksva aastal (ing.k. *R&DTotal*); ROA näitaja (Markarian, Pozza, Principe 2008, 78–79).

Nende näitajate valik on tingitud järgmistest asjaoludest (*Ibid.*):

1. ChROA on autorite arvamusel R&D kapitaliseerimisega negatiivselt seotud, mis on tingitud sellest, et vähem edukad ettevõtted kasutavad arendusväljaminekute kapitaliseerimist selleks, et tõsta oma rentaabluse näitajaid. Autorid leiavad, et mida kiiremini kasvab ROA näitaja aastast aastasse, seda vähem kapitaliseerivad ettevõtted arendusväljaminekuid, kuna neil ei ole vaja tõsta kasumlikkuse näitajat.
2. Mida suurem on ettevõtete võlakoormus, seda rohkem kasutavad ettevõtted arendusväljaminekute kapitaliseerimist, et mõjutada majandusnäitajaid. Võlakoormuse arvutamisel on kasutatud korrigeeritud näitajat ehk varast on mahaarvutatud kapitaliseeritud arendusväljaminekute osa.
3. Esimeseks kontrollnäitajaks olid valitud kõik R&D väljaminekud (nii kapitaliseeritud kui ka need, mis olid kajastatud kuluna) jagatud varaga. Sellist näitajat ei ole võimalik kasutada käesolevas magistris, kuna Eesti arvutitarkvara ettevõtted ei näita eraldi real kulusid, mis on seotud uurimistegevusega.
4. Teiseks kontrollnäitajaks on kasutatud jooksva aasta vara rentaabluse näitajat ehk ROA-d. Kui ROA näitaja on negatiivne või väike, siis on ettevõtte ühelt poolt motiveeritud kapitaliseerima arendusväljaminekuid vähendades jooksvaid kulusid, teiselt poolt aga, kui kasumlikkus on suur, siis kajastab ettevõtte poliitiliste riskide tõttu väljaminekuid kuludena, et

vähendada kasumlikkust. Poliitilise riski all peavad autorid silmas seda, et kui ettevõtte saavutab teatud perioodil suurema kasumlikkuse, kui oli oodata, siis valitsus saab seda vähendada, jaotades selle teiste ettevõtete vahel, kasutades selleks kas makse, piiranguid või teisi eriregleid (Tehrani, Salezi 2009, 319–320).

5. Lisanduvateks näitajateks on logaritmiline näitaja ettevõtte bilansimahust, mis kirjeldab ettevõtte suurust ja olulisust; "*High-Capitalizer*" – näitaja, mis võrdub ühega, kui ettevõtte kapitaliseerib keskmisest näitajast rohkem, ning nulliga, kui kapitaliseerib keskmisest vähem; "*Lag Capitalization*" – eelmise perioodi kapitalisatsiooni näitaja, mis võrdub eelmise perioodi arendusväljaminekute ja vara jagatisega.

Selle regressioonimudeli alusel võib kontrollida:

- positiivset seost võlakoormuse taseme ja arendusväljaminekute kapitaliseerimise vahel.
- negatiivset seost rentaabluse (ROA näitaja näol) ja arendusväljaminekute kapitaliseerimise vahel, mis võib viidata, et ettevõtete juhid/omanikud kasutavad R&D väljaminekute kapitaliseerimise võimalust selleks, et parandada olulisi majanduslikke näitajaid.

2.3 Esimese hüpoteesi testimine

Peatükis on toodud andmed, mis kirjeldavad Eesti arvutitarkvaraettevõtteid, kes on 2012. ja 2013. aastal kapitaliseerinud arendusväljaminekuid. Kirjeldamiseks on kasutatud kolme kriteeriumi: töötajate arv, puhaskasum ja bilansimaht.

Magistritöö autor on jaotanud arendusväljaminekuid kapitaliseerivad ettevõtted detšiilideks bilansimahu järgi, et leida, kas vastav tendents esineb pigem valdkonna kõige väiksemate ettevõtete hulgas või vastupidi, suuremates. 2012. aastal on 28 ettevõtet 1051-st kapitaliseerinud arendusväljaminekuid ja avalikustanud neid bilansis ja/või lisades, 2013. aastal on selliste ettevõtete arv väiksem: 1123-st ettevõttest 26-l olid aruannetes välja toodud arendusväljaminekud.

Tabel 3. Ettevõtete jaotus bilansimahu alusel

Detsiil	Ettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid (31.12.2011)	Ettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid (31.12.2012)	Ettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid (31.12.2013)
1	1	0	1
2	0	0	1
3	1	2	0
4	1	0	0
5	0	0	1
6	0	0	1
7	1	2	1
8	5	4	5
9	5	6	6
10	13	14	11

Allikas: (Autori koostatud)

Tabelis 3 on andmed esitatud järgmiselt: 1. detsiil – kõige väiksema bilansimahuga ettevõtted; 10. detsiil – kõige suurema bilansimahuga ettevõtted. Lisas 13 on toodud välja ka detsiilide ülemised ja alumised piirid, mille alusel ettevõtted olid jaotatud. Tabelis esitatud andmed viitavad sellele, et arendusväljaminekuid kapitaliseerivad ettevõtted on bilansimahult keskmisest suuremad (eriti suur arv on viimases detsiilis). See on vastuolus hüpoteesiga, mille kohaselt väiksemad ja riskantsemad majandusüksused on enam motiveeritud arendusväljaminekuid kapitaliseerima, nagu seda on leidnud oma uuringus Cazavan-Jeny et al (2006, 162). Kindlasti peab arvestama, et need statistilised andmed on leitud ühe valdkonna põhjal ehk riigi mastaabis võivad need ettevõtted ikkagi olla bilansimahult keskmisest väiksemad.

Tabelis 3 esitatud andmed vastavad Levi, Sarathi ja Sougiannise USA ettevõtete andmete alusel tõestatud hüpoteesile, mille kohaselt suuremad ettevõtted lähenevad R&D väljaminekute kapitaliseerimisele aktiivsemalt ning kapitaliseerivad neid rohkem kui väiksemad ja nooremad ettevõtted (2005, 1018). Umbes pooled ettevõtted asuvad bilansimahu poolest viimases detiilis, mis viitab sellele, et selles valdkonnas kapitaliseerivad kõige suurema bilansimahuga ettevõtted arendusväljaminekuid rohkem kui väiksemad ettevõtted. Tulemused võivad viidata ka sellele, et arendusväljaminekuid tekib ainult nendel ettevõtetel, kes on saavutanud oma arengus teatud taseme (kui kaudselt seostada arengutaset bilansimahuga). Näiteks võib osutada õigeks selline seos, mille järgi selle valdkonna väikestel ettevõtetel ei ole võimalik kapitaliseerida arendusväljaminekuid, kuna nad ei ole arenenud tasemeni, kus neil oleks R&D valdkonda investeerimiseks piisavalt kapitali. Järeldused, et valdkonna kõige suuremad ettevõtted kasutavad arendusväljaminekute kapitaliseerimise võimalust, võivad tähendada ka seda, et nende bilansimaht on suurem just sel põhjusel, et nad on kapitaliseerinud väljaminekuid, mitte ei kajasta neid kuluna.

Töötajate arvu alusel on valitud ettevõtteid iseloomustada raskem, mis on tingitud sellest, et enamikus ettevõtetes on töötajate arv minimaalne, kas 0 või 1. Tabelis 4 esitatud ettevõtted, kes on viimasel kahel aastal kapitaliseerinud arendusväljaminekuid, on jaotatud gruppideks töötajate arvu alusel.

Tabel 4. Ettevõtete jaotus töötajate arvu alusel

Töötajate arv	Ettevõtete arv (2012. a lõpus)	Ettevõtete arv (2013. a lõpus)
0–5	13	14
6–10	6	4
11–15	3	1
16–20	3	3
21+	3	4

Allikas: (Autori koostatud)

2012. aasta andmete alusel oli 1051 ettevõttest 495 (47%) ettevõttel töötajate arv 0; 272-1 (25,9%) oli töötajate arv 1; 2013. aastal oli 1123 ettevõttest 511 (45,5%) ettevõttel töötajate arv 0 ja 299-1 (26,6%) 1 töötaja. Kuna esimesse jaotusse (ettevõtted töötajate arvuga 0–5 töötajat) kuulub umbes 80%–84% valitud valdkonna ettevõtetest, siis on loogiline, et R&D väljaminekuid kapitaliseerivate ettevõtete puhul esineb samasugune tendents.

Töötajate arvu põhjal ei ole võimalik töötada välja konkreetset kriteeriumi, mille alusel klassifitseerida neid ettevõtteid, kes 2012.–2013. aasta jooksul on arendusväljaminekuid kapitaliseerinud.

Kui samal ajal võrrelda ettevõtteid, kes kuuluvad viimasesse jaotusesse (töötajate arv enam kui 21 töötajat), siis üldandmete põhjal kuulub sinna umbes 2,85% ettevõtetest, arendusväljaminekuid kapitaliseerivate ettevõtete puhul on see osatähtsus aga suurem: 15,34% (aga ka valim on väiksem). Need andmed ei kinnita esimest hüpoteesi, kuna ei vasta väitele, et töötajate arvu poolest väiksemad ettevõtted kapitaliseerivad arendusväljaminekuid. Töötajate arvu poolest on arendusväljaminekuid kapitaliseerivate ettevõtete jaotus ühtlasem, kuid nende andmete alusel ei saa tõmmata selget piiri, mis eristaks neid üldandmetest. Kindlasti peaks arvestama ka sellega, et arvutiprogrammide ettevõtete puhul ei ole töötajate arv parim kriteerium majandusüksuse suuruse iseloomustamiseks. Võrreldes teiste valkondadega (nt rasketööstus) ei nõua programmeerimine suurt töötajate arvu.

Puhaskasum on võrreldes eelnevalt kasutatud andmetega (töötajate arv ja bilansimaht) muutlikum ning selle kõikumine perioodist perioodi on suurem. 2012. aastal oli 13 ettevõttel 28-st kahjum, kusjuures kahjum varieerus 1 168 eurost 519 686 euron (Tracking Center OÜ) (Lisa 2). Ettevõtteid, kellel esines puhaskasum, oli 15. Nendest kuue ettevõtte puhaskasum ei ületanud 10 000 eurot ning kõige suurem puhaskasum oli 2012. aastal ettevõttel Titanium Systems OÜ 2 845 790 eurot. Need andmed viitavad sellele, et näitaja muutlikkus on väga suur ning nende andmete põhjal on raske leida konkreetset kriteeriumi, mille alusel saaks arendusväljaminekuid kapitaliseerivaid ettevõtteid teistest eristada (Lisa 2).

2013. aastal oli 11 ettevõttel 26-st puhaskahjum, kusjuures kõige suurem kahjum oli ettevõttel Defendec OÜ – selleks oli 799 933 eurot, suurim puhaskasum oli ettevõttel GuardTime AS – 1 548 275 eurot (Ibid.).

Tabel 5. Ettevõtete jaotus detšiilideks puhaskasumi alusel

Detsiil	Ettevõtete arv (2012)	Ettevõtete arv (2013)
1	11	10
2	2	1
3	0	0
4	2	1
5	1	2
6	2	0
7	1	0
8	1	3
9	1	3
10	7	6

Allikas: (Autori koostatud)

Tabelis 5 on magistritöö autor jaotanud ettevõtted puhaskasumi järgi detšiilidesse: 1. detšiilis on ettevõtted väikseima puhaskasumiga; 10. detšiili ettevõtted on suurima puhaskasumiga. Kuna aastatel 2012–2013 on nii ettevõtete arv kui ka puhaskasumi näitajad erinevad, on detšiilide piirid samuti erinevad. Autori arvates annab tabel hea ettekujutuse sellest, millises detšiilis asuvad valitud valdkonna need ettevõtted, kes on kapitaliseerinud arendusväljaminekuid. Nende andmete alusel on näha, et mõlemal aastal oli arendusväljaminekuid kapitaliseerivaid ettevõtteid enamikes detšiilides, kuid kõige rohkem on neid esimeses ja viimases detšiilis. Esimene detšiil iseloomustab kõige nõrgemaid ettevõtteid, kellel esineb kahjum; viimases detšiilis asuvad ettevõtted, kelle kasum on kõige suurem. Asjaolu, et valitud ettevõtted asuvad äärmuslikes detšiilides, viitab sellele, et ei ole kindlat kriteeriumi, mille alusel saab iseloomustada arendusväljaminekuid kapitaliseerivaid ettevõtteid. Magistritöö autor eeldab, et kahjumiga ettevõtted võivad kapitaliseerida arendustegevusega seotud väljaminekuid, kuna soovivad parendada oma majandusnäitajaid. Samal ajal võivad suurema kasumiga ettevõtted kapitaliseerida arendusväljaminekuid, kuna nad on teistest rohkem arenenud ning neil on projekte, mille puhul neil on võimalik selliseid väljaminekuid kapitaliseerida.

Eeldades, et Eesti ettevõtteid, kes on kapitaliseerinud arendusväljaminekuid, on bilansimahu ja töötajate arvu poolest pigem väiksemad ning puhaskasumi poolest nõrgemad, ja toetudes Cazavan-Jeny ja Jeanjeani (2006) tulemustele, on autor jõudnud järgmiste tulemusteni.

1. Mida suurem on ettevõtte vara bilansiline väärtus, seda suurem on tõenäosus, et ta kapitaliseerib arendusväljaminekuid.
2. Mida väiksem on ettevõtte töötajate arv, seda suurem on tõenäosus, et ettevõtte kapitaliseerib arendusväljaminekuid (kuid see on tingitud valdkonna keskmiste andmetest).
3. Puhaskasumi põhjal ei ole võimalik leida, millist tüüpi ettevõtteid kapitaliseerivad arendusväljaminekuid rohkem. Enamik ettevõtteid on äärmistes detiilides, s.t need on uuritud perioodidel kõige suurema või kõige väiksema puhaskasumiga.

Need tulemused ei toeta magistritöö hüpoteesi, kuna esitatud andmete alusel ei saa valitud ettevõtteid kategoriseerida kui valdkonna väikseid: esineb väga palju arendusväljaminekuid kapitaliseerivaid ettevõtteid, kelle puhaskasum ja bilansimaht on selles valdkonnas suuremad. On asjakohane märkida ka seda, et suhteliselt väike (1–2) töötajate arv võib tuleneda valdkonna spetsiifikast – programmeerimise valdkond ei eelda suurt töötajate arvu.

Kasutades lisaks valdkonnapõhisele lähenemisele ka väike- ja keskmiste ettevõtete definitsiooni, mille on välja töötanud Euroopa Komisjon ning mis võeti kasutusele 6. mail 2003, siis võib klassifitseerida ettevõtteid ka Euroopa tasemel (Euroopa Komisjoni veebileht). Kuna ükski ettevõtte programmeerimise valdkonnast ei ole noteeritud börsil, siis võib eeldada, et enamik neist on mikro- või väikeettevõtteid.

SME (või VKE: väike- ja keskmiste ettevõtete) definitsiooni kohaselt on ettevõtteid jagatud kolme kriteeriumi alusel: töötajad (mis on esmajärguline kriteerium), bilansimaht ja müügitulu. Selleks et kuuluda ühte või teise jaotusse, peavad ettevõtteid kindlasti vastama esmajärgulisele kriteeriumile, mis on töötajate arv, ning lisaks ühele kahest teisejärgulisest kriteeriumist. (*Ibid.*)

Tabel 6. Ettevõtete jaotus keskmisteks, väike- ja makroettevõteteks

Ettevõtte kategooria	Töötajate arv	Müügitulu/aasta käive	Aasta kogubilansiline maht
Keskmine	< 250	≤ 50 miljonit eurot	≤ 43 miljonit eurot
Väike	< 50	≤ 10 miljonit eurot	≤ 10 miljonit eurot
Mikro	< 10	≤ 2 miljonit eurot	≤ 50 miljonit eurot

Allikas: (Euroopa Komisjoni veebileht ec.europa.eu. Autori tõlge)

Lisas 6 on toodud autori koostatud tabel, kus 2013. aastal arendusväljaminekuid kapitaliseerinud ettevõtete puhul on toodud välja nende töötajate arv, müügitulu ja bilansimaht. Kasutades antud kriteeriume, saab SME definitsiooni alusel 26 ettevõttest 5 klassifitseerida kui väikest ettevõtet ning ülejäänud ettevõtteid võib defineerida kui mikroettevõtteid. SME pakutava kirjeldava statistika alusel võib järeldada, et kõik ettevõtted, mille andmeid on kasutatud käesolevas töös, on kas väiksed või mikrosuurusega. SME definitsiooni on kasutatud selleks, et tõestada asjaolu, et kuigi suur osa arendusväljaminekuid kapitaliseerivatest ettevõtetest on suured valitud valdkonna seisukohast, siis Eesti või Euroopa tasemel on nad väiksed. Samal ajal ei kinnita see asjaolu, et arendusväljaminekute kapitaliseerimist kasutavad pigem väikeettevõtted, sest juba töö eelmises osas on esile toodud, et vähem kui 3% ettevõtetest on sellise arvestusmeetodi kasutusele võtnud. Andmed pigem kinnitavad seda, et ka Eesti programmeerimise valdkonna väike- ja mikroettevõtete seas esineb väga väike tendents sellise arvestusmeetodika kasutamiseks ning selle alusel võib pidada esimest hüpoteesi kummutatuks.

2.4 Teise hüpoteesi testimine

Teise hüpoteesi testimisel peab arvesse võtma seda, et autoril ei olnud võimalust muuta majandusüksuste aastaaruandeid sellisel moel, et oleks võimalik algusest peale (kas ettevõtte tekkimisest või arendustegevuste tekkimisest) kasutada teist arveldusmeetodikat: R&D väljaminekute kuluna kajastamist. Kuna kasutusel olid 2012. ja 2013. aasta andmed (osaliselt ka 2011. aasta), siis on autor kasutanud järgnevas osas järgmiseid eeldusi:

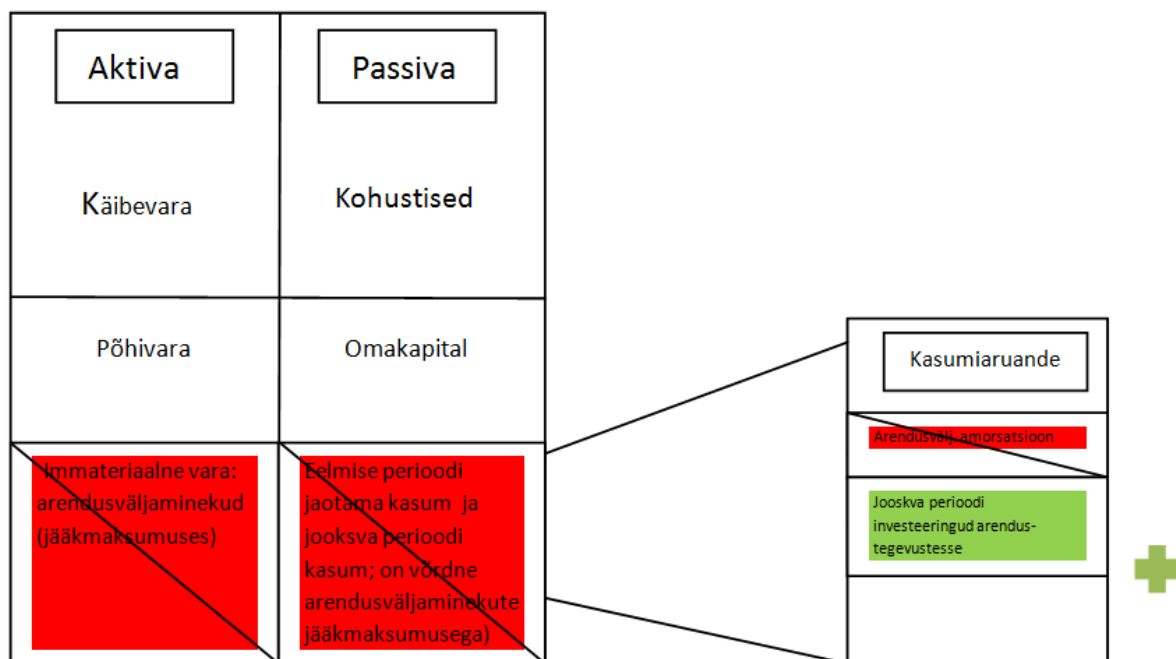

1. Alternatiivse situatsiooni simuleerimiseks (kuluna kajastamine) eemaldatakse bilansist arendusväljaminekud nende jääkmaksumuses. Arendusväljaminekud kajastatakse eelnevate perioodide kasumiaruandes (ehk väheneb eelnevate perioodide jaotamata kasum).

2.. Nii eelmiste perioodide kui ka jooksva perioodi arendusväljaminekud uue metoodika alusel kajastatakse kuluna, seega mõjutavad need kaht kirjet bilansi passiva poolel: eelmiste perioodide jaotamata kasumit ja jooksva perioodi kasumit. Omakapitalist on lahutatud arendusväljaminekud jooksva perioodi jääkmaksumuses, kuna mõlemad kirjed on kajastatud omakapitalis. Nende jaotamine eelmiste ja jooksva perioodi vahel ei ole käesoleva töö seisukohast oluline.

3. Arendusväljaminekute kajastamine kuluna mõjutab ka kasumiaruande kirjeid. Jooksva perioodi amortisatsioonikulud eemaldatakse kasumiaruandest ning kuna alternatiivse arvestusmeetodi alusel pidid need olema kajastatud eelmiste perioodide kuluna, siis nende võrra kasvab jooksva perioodi jaotamata kasum. Jooksva perioodi ostusid (või parendusi/investeeringuid) aga ei kapitaliseerita, vaid näidatakse jooksva perioodi kasumiaruandes kuluna, seega kulud kasvavad ja ettevõtte kasum väheneb.

Joonis 1 iseloomustab mainitud muudatuste mõju bilansile ja kasumiaruandele. Punase värviga on märgitud need kirjed, mis eemaldatakse bilansiaruandest ja kasumiaruandest. Rohelise värviga on märgistatud need kirjed, mis lisanduvad vaadeldud perioodil kasumiaruandesse.

Joonis 1. Arendusväljaminekute kajastamine kuluna ning selle mõju bilansiskeemile ja kasumiaruandele

Allikas: (Autori koostatud)

Alternatiivse süsteemi kasutusele võtmisel väheneb bilansi kogumaht arendusväljaminekute jääkmaksumuse summas: aktiva poolel puudutab see immateriaalset vara, passiva poolel jaotamata kasumit. Kasumiaruande alternatiivse süsteemi rakendamine avaldab kahte sorti mõju. Esiteks kulud vähenevad, kuna arendusväljaminekute (kui immateriaalse vara) amortisatsiooni ei toimu, teiseks suurenevad kulud aga selle tõttu, et lisanduvad täiendavad kulud, kui majandusüksus investeerib raha arendustegevustesse ning alternatiivse süsteemi puhul kajastatakse neid kuluna.

Alternatiivse arvestusmetoodika rakendamine mõjutab Eesti ettevõtete puhul ainult kasumiaruande ja bilansi mõningaid kirjeid, seega on autor valinud ainult need majandusnäitajad, mida alternatiivne meetodi rakendamine mõjutab. Nendeks on kasumlikkuse näitajad ROA ja ROE ning võlakoormuse näitajad. Võlakoormuse näitaja on bilansipõhine ning rentaablu näitajad põhinevad nii bilansi- kui ka kasumiaruande kirjetel. Järgnevas osas on analüüsitud järgmisi näitajaid:

Tabel 7. Majandusnäitajad ning nende rakendamine töös

Näitaja	Valem	Rakendamine
ROA (<i>Return on assets</i>)	Ärikasum/Vara	Alternatiivse meetodika kasutamisel väheneb vara ning ärikasum võib nii kasvada kui ka kahaneda
ROE (<i>Return on equity</i>)	Puhaskasum/Omakapital	Alternatiivse meetodika kasutamisel väheneb omakapital ning puhaskasum võib nii kasvada kui ka kahaneda
Võlakoormus (<i>Debt to assets</i>)	Kohustised/ Vara	Alternatiivse meetodi kasutamisel langeb vara bilansimaht, millega suureneb võlakoormus ja koos sellega ka üleliigse võlakoormusega seotud finantsriskid.

Allikas: (Autori koostatud)

Mida suuremad on rentaabluuse indikaatorid, seda positiivsemat informatsiooni need välistarbijale annavad. Seega on ettevõtte (omanikud/juhid) motiveeritud suurendama neid näitajaid, kasutades ka kunstlikke meetodeid, näiteks kulude kajastamist arendusväljaminekutena ning nende kapitaliseerimist.

Magistritöö autor on koostanud iga aasta kohta (2012, 2013) tabeli (Lisa 7), kus arendusväljaminekud on jagatud gruppidesse: amortisatsioon, ostud ja parendused, muud toimingud. Eesti programmeerimisetevõtetal on aastaaruannetes avalikustanud ka muud tehingud, kuhu kuuluvad: mahakandmised, ümberklassifitseerimised ja muud tegevused. Lihtsuse mõttes on autor käesolevas töös eeldanud järgmist:

a. Ümberklassifitseerimisega võib vara bilansiline maksumus nii suurenda kui ka väheneda. Kui negatiivse ümberklassifitseerimise puhul võib oletada, et majandusüksus on otsustanud, et teatud tüüpi kulutust ei ole enam võimalik kajastada arendusväljaminekuna ning selle peab maha kandma (kajastama kuluna), siis positiivse ümberklassifitseerimise

puhul puudub magistritöö autoril konkreetne selgitus. Teatavasti ei saa ettevõtte eelnevatel perioodil tekkinud kulutusi arendusväljaminekuteks ümber klassifitseerida, seega võib oletada, et eelnevalt oli see vara bilansis küll kajastatud, kuid teise varaliigi all (näiteks mõne muu immateriaalse varaobjektidena). Sellisel juhul võib alternatiivse arvestusmetoodika alusel sellist tüüpi ümberklassifitseerimist käsitleda kui jooksva perioodi ostu (kuigi tehing ei olnud sooritatud jooksva perioodil, see on tehtud eelneval) nii lihtsuse mõttes kui ka informatsiooni puudumise tõttu. Negatiivse ümberklassifitseerimise puhul aga tekivad täiendavad kulud jooksva perioodil ning kuna alternatiivse süsteemi alusel pidid need väljaminekud olema kajastatud kasumiaruande eelmistel perioodidel, siis nende võrra vähendatakse jooksva perioodi kulusid.

b. Mahakandmiste puhul kapitaliseeritud arendusväljaminekud vähenevad. Nimetuse põhjal võib oletada, et tegevus sarnaneb negatiivse ümberklassifitseerimisega (arendusväljaminekuid kajastatakse kuluna), seega on autor need kulud jooksva perioodi kasumiaruandest eemaldanud, kuna need väljaminekud pidid olema kuluna kajastatud juba eelmistel perioodidel.

c. 2012. aastal on muid toiminguid avalikustanud ainult kaks ettevõtet. OÜ R-Süsteemid on suurendanud arendusväljaminekuid 1 euro võrra ning sellist tegevust võib kajastada sarnaselt positiivse ümberklassifitseerimisega. Pipfrog OÜ on 2012. aastal vähendanud arendusväljaminekuid 11 782 euro võrra, seda on autor lihtsuse mõttes käsitlenud sarnaselt negatiivse ümberklassifitseerimisega (Lisa 7).

2.4.1 Võlakoormus

Võlakoormus on üks näitaja, mida majandusüksuste omanikud võimalusel alandada soovivad. Põhjusteks võivad olla finantsriskid, mis on seotud kas kõrgema kapitalihinna või ebapiisava likviidsusega. Kui võlakoormus on suur, võib uue krediidi hind (nt intress) osutuda keskmisest kõrgemaks või krediidasutus võib keelduda uue laenu andmisest. Lisaks võib laenuandja kehtestada teatud kriteeriumid, mille ületamisel tekivad ettevõttel täiendavad kohustused.

Vaadeldud ettevõtete 2012. aasta andmete alusel arvatud keskmine võlakoormus on 47%. Keskmine võlakoormus on alla 50%, kuid 2 ettevõttel ületab see 28-st 100% piiri, mis viitab ilmselt, et omakapital on negatiivne (Lisa 9).

2013. aasta andmed sisaldavad 26 ettevõtte näitajaid. Keskmine võlakoormus on 55%, mis on kõrgem kui eelneva aasta näitaja. 2 ettevõttel 26-st näitaja ületab 100% (Lisa 10). Nende andmete alusel võib järeldada, et mida väiksem ja noorem on ettevõtte, seda suurem võib olla laenukapitali osatähtsus, kuna algetappidel on majandusüksusel vaja täiendavat raha oma tegevuse arendamiseks.

2.4.2. Võlakoormuse testi tulemused

Testi läbiviimiseks on magistritöö autor muutnud valitud ettevõtete bilansi ja kasumiaruande selliseks, et need vastaksid alternatiivsele arendusväljaminekute kajastamise meetodikale, mille puhul neid kajastatakse kohe kuluna (Lisad 11 ja 12). Selleks, et antud analüüs oleks korrektne, otsustas magistritöö autor eemaldada tööst ekstreemseid andmed, s.t andmed, mille puhul esinevad ebaharilikult suured võlakoormuse ja rentaabluse näitajad. Aasta 2012 algandmetes ületab ettevõtetel OÜ Plumbr ja Pipfrog OÜ võlakoormus 100% piiri ning alternatiivse meetodika rakendamisel kasvas võlakoormus üle 200%, mis tõttu olid need andmed testimisel valimist eemaldatud. Samamoodi eemaldas autor valimist need ettevõtted, mille puhul immateriaalse varana kajastatud arendusväljaminekud moodustavad üle 95% bilansilisest väärtusest: DailyPerfect OÜ, Upstem.com OÜ ja OÜ Transbility (Lisa 11).

Ekstreemsete andmete eemaldamisel jäi 28-st ettevõtetest alles 23. Nende ettevõtete korrigeeritud keskmine võlakoormus on 61%. Võlakoormuse kasv võib ühelt poolt kinnitada hüpoteesi, et Eesti programmeerimisettevõtted kasutavad arendusväljaminekute kapitaliseerimise õigust selleks, et mõjutada võlakoormuse näitajaid. Samal ajal viitab selline tulemus ka väga nõrgale kapitali struktuurile ettevõttes ning osaliselt ka sõltuvusele arendusväljaminekute kapitaliseerimisest äritegevuses.

Sarnaselt 2012 aastaga on 2013. aasta andmetest eemaldatud ettevõtted Pipfrog OÜ ja Social Developments OÜ, sest nende esialgne võlakoormus ületas 100%. Täiendavalt ei olnud võetud kasutusse Upstem OÜ, OÜ Transbility ja 2IN OÜ andmed, kuna nende

majandusüksuste puhul moodustavad arendusväljaminekud umbes 95% bilansilisest mahust ning nende eemaldamisel muutub võlakoormus ebareaalselt suureks.

Viie ettevõtte eemaldamisel andmetest on allesjäänud 21 ettevõtte keskmisne võlakoormus 78%. Testi tulemused vastavad oodatud tendentsile. Kuna arendusväljaminekute kuluna kajastamisel kasvab kõikide aruande perioodil kapitaliseeritud arendusväljaminekuid omanud ettevõtete võlakoormus, siis võib eeldada, et neil on olemas motivatsioon kapitaliseerida kulutusi. Vaatamata ekstreemsete andmete eemaldamisele oli 2012. aastal viiel ettevõttel ja 2013. aastal kolmel ettevõttel võlakoormus alternatiivse meetodika rakendamisel kasvanud üle 100% piiri ehk on ebaharilikult suur. Nende ettevõtete puhul võivad omanikud olla sunnitud kapitaliseerima kulutusi selleks, et alandada võlakoormust.

2.4.3. ROA näitaja

2012. aastal oli 28 ettevõttest vararentaabluse (ROA) näitaja 14 ettevõttel positiivne. Kuigi võib eeldada, et negatiivne rentaabluse näitaja (nii ROA kui ka ROE) ei oma majanduslikult tähendust, on magistritöö autor kasutanud seda näitajat selleks, et hinnata kasumi/kahjumi suurust. Seega on sõltuvalt sellest ka järgmistes osades kasutatud negatiivset näitajat majandusliku seisundi kirjeldamiseks. Aritmeetiline keskmine on $-8,45\%$ ning vararentaablus varieerus sellel aastal $-108,15\%$ kuni $76,6\%$. 11 ettevõttel oli vararentaabluse näitaja negatiivne, seega võib eeldada, et nendel ettevõtetel esinesid majanduslikud raskused ning omanikel/juhtidel oli motivatsioon kasutada kunstlikke meetodeid majandusnäitajate parendamiseks (Lisa 9).

2013. aastal oli 26 ettevõttel keskmine vararentaablus $-14,5\%$ ning esines suurem varieeruvus kui 2012. aastal: minimaalne rentaablus oli $-204,32\%$ ja suurim $61,81\%$. Suuri negatiivsi näitarve saab põhjendada sellega, et ettevõtetel esines kahjum (Lisa 10).

Magistritöö autor ei leidnud peale Jaapani börsilt pärineva statistika avalikes andmebaasides programmeerimisvaldkonna keskmisi näitajaid. Portaali industry.ediunet.jp on avalikustatud andmed mitmest valdkonnast. Suurim vararentaabluse näitaja on maavarade kaevandamise valdkonnas (metall) ja on $3,43\%$ ning kõige väiksemad on nahatootmise ja ehituse valdkonnas ning need on vastavalt $-3,61\%$ ja $-85,03\%$.

2.4.4. ROA näitaja testi tulemused

Sarnaselt võlakooormuse näitajate testimise puhul tehtuga, ei kasuta magistritöö autor neid andmeid, mille puhul on tekkinud ekstreemsed vararentaabluse näitarvud. Nendeks on Upsteem OÜ, OÜ Plumbr, OÜ Transbility ja DailyPerfect OÜ. Arendusväljaminekute kajastamisel on alternatiivse meetodika kasutamisel 24 ettevõtte keskmine ROA näitaja langenud -15%-ni. Negatiivse vararentaabluse näitajaga ettevõtete hulka on 2012. aastal lisandunud neli ettevõtet, äriühingute asutuste koguarv on 12. Näitaja varieeruvus on vähenenud (ka ekstreemsete andmete eemaldamise tõttu) ning uut meetodikat kasutades on näitaja minimaalne ja maksimaalne väärtus vastavalt -168% (Pipfrog OÜ) ja 100,55% (InkSpin1 AS). Vaatamata sellele, et keskmine näitaja on langenud ning varieeruvus on suurenenud, ei tähenda see, et arendusväljaminekute kuluna kajastamine avaldab ROA näitajale negatiivset efekti. 24 ettevõttest pooltel on vararentaabluse näitaja tõusnud (Lisa 11).

2013. aasta andmete puhul ei kasutanud autor OÜ Transbility, Upsteem OÜ, 2IN OÜ ja Huntloc OÜ ettevõtete andmeid ekstreemsete väärtuste tõttu. Keskmine vararentaabluse näitaja on ülejäänud 22 ettevõtte hulgas langenud -46%-ni ning varieeruvus on kasvanud, kuna minimaalseks ROA näitajaks on saanud -297% (OÜ ReHaKe IT) ja maksimaalseks 86,91% (Tracking Center OÜ) (Lisa 12). Alternatiivse meetodika rakendamisel väheneb bilansiline väärtus ning kasum/kahjum väheneb/suureneb. Kaheksal ettevõttel on ROA näitaja võrreldes arendusväljaminekute kapitaliseerimisel (vastavalt esialgsetele andmetele) esinevate andmetega tõusnud ja ülejäänud ettevõtetel on see jäänud samaks või langenud. Esialgsete andmetega võrreldes on negatiivse ROA näitajaga ettevõtete hulka lisandunud 3 ettevõtet ning kokku on neid antud perioodil 16.

Selle statistika alusel võib järeldada, et ettevõtteid, kelle vararentaabluse näitaja on muutunud negatiivseks, on suhteliselt vähe: 2012. aastal neli ja 2013. aastal kolm. Nende andmete alusel ei saa järeldada, et enamik ettevõtteid kasutab arendusväljaminekute kapitaliseerimise õigust selleks, et suurendada ROA näitajaid. Lisaks on oluline märkida, et ettevõtete arv, kelle puhul ROA näitaja on uue arvestusmeetodika kasutamisel langenud peaaegu võrdne nende ettevõtete arvuga, kelle puhul see näitaja on suurenenud. Kuna umbes pooltel ettevõtetest on ROA näitaja tõusnud, võib eeldada, et nende ettevõtete puhul oleks kuludena kajastamise arvestuspraktika kasutamine isegi kasumlikum, kui võtta arvesse selle efekti majandusnäitajatele.

2.4.5. ROE näitaja

ROE ehk omakapitali rentabluse näitaja sarnaneb ROA näitajaga ehk mida väiksem see näitaja on, seda rohkem on ettevõtte omanikud motiveeritud seda näitajat tõstma, kasutades alternatiivseid arvestusmeetodeid, sealhulgas ka kulude kajastamist bilansis arendusväljaminekutena.

2012. aastal oli Eesti ettevõtete keskmine ROE näitaja 9%. Autor ei ole kasutanud Pipfrog OÜ andmeid, kuna ettevõtte omakapital oli vaadeldud aastal negatiivne (Lisa 9). 2013. aastal on keskmine näitaja valitud ettevõttes aga -28% ning autor ei ole negatiivse omakapitali tõttu kasutanud andmeid kahe ettevõtte puhul, kelleks olid Pipfrog OÜ ja Social Developments OÜ (Lisa 10).

2.4.6. ROE näitaja testi tulemused

Arendusväljaminekute kajastamisel kuluna on mõnede ettevõtete omakapital muutunud negatiivseks selle tõttu, et eelnevalt kapitaliseeritud väljaminekute võrra vähendatakse eelmiste perioodide jaotamata kasumit ja jooksva perioodi kasumit. Kuna negatiivse omakapitali puhul ei ole ROE näitajat võimalik adekvaatselt tõlgendada, ei kasuta autor neid andmeid käesolevas töös, kuid samal ajal võib negatiivse omakapitali tekkimist hinnata kui sobimatut olukorda, mida ettevõtete juhid võivad püüda vältida. 2012. aastal on 9 ettevõttel omakapital muutunud negatiivseks. Alternatiivse meetoodika rakendamisel on ainult ühel ettevõttel omakapitali rentablus muutunud negatiivseks (Lisa 11).

2013. aastal on 5 ettevõttel uue arvestusmeetoodika tõttu omakapitali näitaja negatiivne ning neid andmeid ei saa kasutada ROE näitaja arvutamisel. Ülejäänud 19 ettevõttel on keskmine ROE näitaja langenud -70,95%-ni ning kolmel ettevõttel on ROE näitaja muutunud negatiivseks (Lisa 12).

Kui kasutada eelpool nimetatud lähenemist, siis oli 2012. aastal 9 ning 2013. aastal 5 ettevõttel piisavalt motivatsiooni, et arendusväljaminekuid kapitaliseerida, sest muidu oleks omakapital nende puhul negatiivne. Ülejäänud ettevõtete puhul on ROE näitaja langenud või tõusnud, kuid ükski näitaja ei ole muutunud negatiivseks.

2.4.7. Järeldused

Autor uuris arendusväljaminekute kuluna kajastamise mõju majandusnäitajatele, kasutades kolme kõige tähtsamat ettevõtete turupositsiooni arvutamise kriteeriumit: ROA-d, ROE-d ja võlakoormust.

Võlakoormus on ettevõtte bilansimahu vähenemise tõttu kasvanud. Kaudselt kinnitab selline tulemus, et ettevõtted võivad kasutada väljaminekute kapitaliseerimise õigust selleks, et vähendada jooksva perioodi võlakoormust, kuid samas need tulemused viitavad ka alternatiivse arvestusmeetodika omapärale. Võlakoormuse kasv võib olla tingitud ainult sellest, et ettevõtete bilansimaht väheneb, ning sellisel juhul ei ole magistritöö autoril põhjust eeldada, et omaniku/juhid olid kasutanud arendusväljaminekute näitajat parendamise eesmärgil.

Rentaabluse näitajate puhul on aga arendusväljaminekute kapitaliseerimine avaldanud kaht mõju, kusjuures kumbki nendest mõjudest ei ole domineeriv. Kuna arendusväljaminekute kuluna kajastamisel jooksva perioodi kulud kasvavad, kui ettevõtte on jooksva perioodil investeerinud raha arendustegevusse, ning vähenevad vastupidises situatsioonis, siis sõltub alternatiivse arvestusmeetodi rakendamise mõju ettevõtte aktiivsusest arendustegevuse valdkonnas.

Tulemused näitavad, et umbes pooltel ettevõtetest on vararentaabluse näitaja tõusnud ning ülejäänutel on see alanenud. Kuna autor on eeldanud, et osa ettevõtetest on kasutanud arendusväljaminekute kapitaliseerimist, et parendada oma majandusnäitajaid (sealhulgas ka ROA-d ja ROE-d), siis näitavad tulemused, et pooltel juhtudel oleks ettevõtetel isegi mõistlikum kasutada arendusväljaminekute kuluna kajastamist selleks, et tõsta vararentaabluse näitajaid (kuna alternatiivse arvestusmeetodi rakendamisel need näitajad langevad). Antud järeldused kinnitavad teist hüpoteesi ainult osaliselt. Võlakoormuse puhul võivad ettevõtted olla motiveeritud kapitaliseerima teatud liiki väljaminekuid, et alandada võlakoormust, kuid rentaabluse näitajate puhul selge seos puudub. Võrreldes võlakoormuse ja rentaabluse näitajaid omavahel, võib eeldada, et aktsiatega turul aktiivselt mittemkauplevate ettevõtete puhul on võlakoormuse näitaja olulisem ROE-st ja ROA-st. Arendusväljaminekute

kapitaliseerimine võib olla ainult üks meetod mitmest, mida on kasutatud võlakoormuse näitajaga manipuleerimiseks, ning see ei pruugi olla nende hulgas kõige olulisem.

Kindlasti on vaja arvestada ka sellega, et magistritöös püstitatud hüpoteesides on kasutatud börsil noteeritud ettevõtete andmeid. Nende ettevõtete puhul omab õge arvestusmeetodi valik olulist rolli, sealhulgas mõjutab see investeerimist puudutavaid otsuseid ning kaudselt annab omanikele teada juhtide tehtud tööst. Tänu sellele võivad majandusüksuste juhid tunda huvi raamatupidamise vastu ning kasutada eri meetodeid majandusnäitajate parendamiseks. Magistritöös on kasutatud aga mikroettevõtete andmeid, seejuures on nende aruandluse protsess lihtsustatud ning omab testi rolli – see on seotud kohustusega esitada äriregistrile aasta majandusaruanne. Sellisel juhul võib kohustuse täitmine olla aruande koostamisel valitsev põhjus ning huvi majandusnäitajate vastu võib olla teisejärguline või üldse puududa. Mikroettevõtete puhul investorid ning turg ja selle mõju kas üldse ei eksisteeri või siis on nende mõju aruannetele minimaalne. Ainus pool, kes võib tunda suuremat huvi majandusüksuse vastu, on võlausaldajad ehk krediidasutused.

Tabel 8. Kokkuvõtlik tabel. Arendusväljaminekute kajastamine kuluna ning selle mõju põhilistele majandusnäitajatele

Näitaja	Keskmine kasvutempo (%)	Ettevõtted, kelle puhul näitaja on suurenenud	Ettevõtted, kelle puhul näitaja on vähenenud	Märgi vahetus (+/-)	Märgi vahetus (-/ +)
Võlakoormus 2012	19%	18 (23)	0	0	0
Võlakoormus 2013	35%	15 (21)	0	0	0
ROA 2012	-9%	14 (24)	9	4	2
ROA 2013	-35%	9 (22)	9	3	0
ROE 2012	10%	14 (18)	3	1	1
ROE 2013	-71%	9 (19)	6	3	0

Allikas: (Autori koostatud)

Tabelis 8 on kokkuvõtlikult välja toodud kõik muutused, mis on alternatiivse meetodika rakendamisel kolme näitajaga toimunud (sulgudes on toodud ettevõtete arv, kelle andmeid on kasutatud tabeli koostamisel). Tabeli andmete arvutamisel on kasutatud korrigeeritud andmeid s.t ekstreemsed näitajad olid eemaldatud, vastasel juhul oleksid need moonutanud tabelis esitatud andmeid. Tabelis esitatud näitarvud kinnitavad, et ROA ja ROE näitajate puhul võib esineda näitajates nii positiivseid kui ka negatiivseid muutusi, seega võib Eesti programmeerimisetevõtetele väljaminekute kapitaliseerimiseks olla eri ajendeid. Esitatud andmed ei toeta teist hüpoteesi ning seda võib pidada tagasilükatuks.

Tulemused ei kinnita magistritöös püstitatud hüpoteesi ning seetõttu ei ole täiendav kontroll regressioonimudeli abil oluline. Arendusväljaminekuid kajastavate ettevõtete arv on väike (kokku 54 ettevõtet) ning ekstreemsed andmed ja nende suur varieeruvus mõjutaksid regressioonimudeli objektiivsust. Ekstreemsete andmete eemaldamine valimist vähendaks regressioonimudeli olulisust ning selle tõttu on autor otsustanud neid tulemusi töös mitte kasutada, milleni oli jõutud Markarian, Pozza, Principe regressioonimudeli abil.

2.6. Tulemused

Magistritöö autor püstitas kaks hüpoteesi, mis on teineteisega seotud. Autor eeldas, et väikesed (valdkonna väiksemad) ja noored ettevõtted kapitaliseerivad arendusväljaminekuid aktiivsemalt, kuna soovivad parendada oma finants- ja majandusnäitajaid. Seega on olemas kindel seos arendusväljaminekute kapitaliseerimise ja kasumlikkuse ning võlakoormuse näitajate vahel. Kasumlikkuse ja võlakoormuse näitajad on olulised just seetõttu, et neid jälgivad kaks kõige olulisemat huvigruppi: investorid ja võlausaldajad. Sellise hüpoteesi püstitamisel oli muuhulgas kasutatud Makrariani, Pozza ja Principe uurimistööd, kus oli analüüsitud Itaalia börsiettevõtteid. Oletades, et seos majandusnäitajate ja R&D väljaminekute intensiivsuse vahel on olemas, testis autor seda, kuidas majandusnäitajad alternatiivse arvestusmeetodika puhul (kuluna kajastamine) muutuvad (2008, 76–77).

Ettevõtete hindamiseks on magistritöö autor analüüsinud kolme näitajat: töötajate arvu, bilansimahtu ja puhaskasumit. Alternatiiviks puhaskasumile oleks võimalik kasutada ka müügitulu. Nii töötajate arvu kui ka puhaskasumi näitajad ei olnud piisavad, et määratleda ettevõtteid, kes on kapitaliseerinud arendusväljaminekuid vaadeldud perioodil. Töötajate arv oli keskmiselt väga väike (mis on tingitud ettevõtete suurusest ja analüüsitud valdkonnast)

ning puhaskasumi järgi on ettevõtted jagunenud kahte gruppi: kõige suurema ja kõige väiksema puhaskasumiga. Selgem eristus oli jälgitav bilansimahu puhul: väga suur hulk ettevõtteid asus antud valdkonnas kõige suurema bilansimahuga detailselt. Seda võib pidada tõestuseks selle kohta, et esimene püstitatud hüpotees ei kehti – arvutitarkvara valdkonnas on arendusväljaminekuid vaadeldud aruandeperioodil kapitaliseerinud pigem suuremad ettevõtted. Vaatamata sellele järgneb alternatiivse meetodika kasutusele võtmisele ettevõtte võlakoormuse langus ning ROE ja ROA näitajate tõus või langus. Võlakoormuse kasv on loogiline ning seda ei saa vaadelda teise hüpoteesi piisava kinnituseks. ROE ja ROA näitajate puhul esines teistsugune tendents, kuna mõne ettevõtte puhul olid need näitajad nii langenud kui ka tõusnud. Kasumlikkuse näitajate tõus võib otseselt näidata, et ettevõtted ei ole kapitaliseerinud arendusväljaminekuid selleks, et suurendada kasumlikkuse näitajaid, kuna alternatiivse meetodika puhul on finantsnäitajad positiivsemad. Seega võib järeldada, et teine hüpotees on tagasi lükatud.

Magistritöö autoril oli kavas kasutada ka Makrariansi, Pozza ja Prencipe pakutud regressioonimudelit, mille abil on võimalik leida üldiseid seoseid finantsnäitajate ja arendusväljaminekute kapitaliseerimise vahel. Ekstreemsete andmete ning suure varieeruvuse tõttu otsustas autor selles töös regressioonimudeli tulemusi mitte avalikustada. Väheste andmete hulk vähendab märkimisväärselt regressioonimudeli olulisust. Magistritöö autor arvab, et regressioonimudeli kasutamine teise hüpoteesi kontrollimiseks ei ole korrektne. See on tingitud sellest, et Makrariansi, Pozza ja Prencipe on kasutanud börsil noteeritud ettevõtete andmeid, aga magistritöös on kasutatud enamasti mikroettevõtete andmeid. Suured ettevõtted lähenevad aastaaruannete koostamise protsessile ning finantsaruannetele teisiti kui mikroettevõtted, suurfirmade motivatsioon teatud andmeid ja näitajaid kajastada on suurem. Viimane on tingitud aktiivsest aktsiaturust ning investoritest. Mikroettevõtted, kelle andmeid on kasutatud magistritöös, ei pruugi tunda börsil noteeritud ettevõtetega sarnast turu survet. Seega võib aruannete koostamine olla lihtsustatud ning oluliste andmete kajastamise protsess ja tähtsate otsuste langetamine aset leida ettevõttest väljaspool (näiteks on kasutatud raamatupidamisteenuseid sisse ostetud). Aastaaruannete koostamine võib olla ajendatud ainult kohustusest ning omanikud ei pruugi huvitada sellest, kuidas andmed (antud näides arendusväljaminekud) on kajastatud. Seega võib oletada, et nii hüpoteeside kui ka regressioonimudeli kasutamine selles töös võib olla ebakorrektne.

KOKKUVÕTE

Töö peateema on uuringu- ja arendusväljaminekud (R&D) ning nende kajastamine raamatupidamisaruannetes. Maailmas on levinud kaks põhilist lähenemist antud liiki väljaminekute kajastamisel: kas sõltumata liigist kasumiaruandes kuluna kajastamine või osaline (ainult arenguväljaminekute) kapitaliseerimine. Osaline kapitaliseerimine on põhjendatud argumendiga, et arendusväljaminekuid on võimalik eristada, need on ettevõtte valitseva mõju all ning majandusüksus loodab saada majanduslikku kasu. Arendusväljaminekute kapitaliseerimisega on tagatud tekkepõhisuse ning tulude ja kulude vastavuse printsiip. Osalist kapitaliseerimist pooldavates uuringutes on tavaliselt püütud R&D tegevusega seotud indikaatoreid seostada, kas tulevaste perioodide puhaskasumi, väärtpaberite turuhindadega või investorite hinnangutega.

Kuluna kajastamise lähenemist, mis on levinud USA-s, on aga põhjendatud sellega, et uurimis- ja arendusväljaminekutega kaasneb ka tulevase kasumi kõrge ebakindluse tase ning seos R&D kulutuste ja kasumi vahel on nii ebakindel, et nende kapitaliseerimine ei ole kasulik ettevõtte rahateenimise potentsiaali hindamisel. Uuringus on avaldatud arvamus, et R&D väljaminekud ei anna põhjalikku alust selleks, et prognoosida majandusüksuse kasumlikkust tulevikus, kuna seos R&D väljaminekute ja tulude vahel on vähem oluline kui põhivara investeeringute puhul. Uuringutes on avaldatud arvamus, et arendusväljaminekute kapitaliseerimist kasutatakse maksukoormuse, rentaabluse ja teiste näitajate mõjutamiseks.

Magistritöö eesmärk on kindlaks teha, millised Eesti ettevõtted kapitaliseerivad uuringu- ja arendustegevuse (R&D) väljaminekuid ning kas selle arvestusmetoodika kasutamise põhjuseks on majanduslikud motiivid või mitte. Analüüsimiseks on valitud programmeerimisvaldkond, kuna autor eeldas, et selles valdkonnas on investeeringud R&D tegevusse teistest valdkondadest levinumad. Samuti on lähtunud eeldusest, et valim annab

ülevaadet ka teistest valdkondadest ning põhjustest, mis mõjutavad R&D väljaminekute kapitaliseerimist.

Kasutades valdkonnas varem tehtud uuringuid, pakub autor välja kaks võimalikku põhjust, miks ettevõtted võivad kajastada teatud tüüpi kuludena klassifitseeruvaid väljaminekuid R&D väljaminekutena ning kapitaliseerida neid jooksva perioodil. Nendeks põhjusteks on tihti võlakoormus, mida soovitakse kunstlikult vähendada, kapitaliseerides selleks kulud, mis ei vasta R&D väljaminekute definitsioonile, ning kasumlikkuse näitajaid, kuna kulud kapitaliseerides kasum suureneb. Lisaks on olemas ka teised põhjused, milleks on muuhulgas psühholoogilised faktorid, näiteks ei soovi juhid tunnistada, et eelnev projekt ei olnud edukas ning kapitaliseerivad täiendavad kulud uude projekti. Psühholoogilist faktorit ei olnud võimalik valitud andmete põhjal analüüsida.

Autor on valinud kasumlikkuse näitajad (ROE ja ROA) ning võlakoormuse, et leida kinnitust kahele hüpoteesile:

1. Eesti programmeerimisettevõtted, kes kapitaliseerivad R&D väljaminekuid, on bilansimahu, töötajate arvu ja puhaskasumi poolest valdkonna keskmistest näitajatest väiksemad.

2. Aastaruandes R&D väljaminekute kuluna kajastamisel langeksid enamikul ettevõtetest põhilised majandusnäitajad alla aktsepteeriva (ka positiivse) piiri, mis võiks viidata sellele, et ettevõttel ei ole kasulik näidata seda tüüpi väljaminekuid kuluna. On olemas positiivne seos võlakoormuse taseme ja R&D väljaminekute kapitaliseerimise vahel ning on olemas negatiivne seos kasumlikkuse (ROA näitaja) ja R&D väljaminekute kapitaliseerimise vahel.

Esimese hüpoteesi kontrollimiseks viidi läbi andmete võrdlus, kus autor võrdles valitud ettevõtteid omavahel ning teiste ettevõtetega samas valdkonnas. Võrdlus viidi läbi kolme kriteeriumi alusel: bilansimaht, puhaskasum ja töötajate arv. Kõige rohkem informatsiooni saadi bilansimahtu analüüsides. Andmete alusel võib järeldada, et R&D väljaminekuid kapitaliseerivad need ettevõtted, mis asuvad bilansilise mahu alusel viimastes detsiilides (bilansiline maht on suurim). Töötajate arvu näitajad ja puhaskasum ei ole kinnitanud esimest hüpoteesi, kuna valitud valdkonnas on töötajate arv enamasti väga väike ning puhaskasumi poolest asub enamik ettevõtteid kas esimeses või viimases detsiilis. Nendel

ettevõtetel, kelle puhaskasum on negatiivne, on motivatsiooni kulusid kapitaliseerida ning esitada neid R&D väljaminekutena, kuid see väide kehtib ainult osade ettevõtete puhul. Nende andmete alusel võib esimest hüpoteesi pidada kummutatuks.

Teise hüpoteesi kontrollimisel kajastas autor kõiki R&D väljaminekuid kasumiaruandes kuluna ning võrdles hiljem olulisi majandusnäitajaid nendega, mis esinesid ettevõtetel eelnevalt. Selle töö eesmärk oli leida kinnitust sellele, et võrreldes esialgse arvestusmetoodikaga olulised näitajad langevad ning kajastavad ettevõtete majanduslikku seisuhalvemalt. Teine hüpotees leidis kinnitust ainult osaliselt, kuna võlakoormuse näitajad – nagu ka autor eeldas – on alternatiivse arvestusmetoodika kasutusega suurenenud, mis kaudselt viitab sellele, et R&D väljaminekute kapitaliseerimist võib olla kasutatud selleks, et alandada võlakoormust. Samal ajal ei ole ükski kasumlikkuse näitajatest (nii ROA kui ka ROE) kinnitanud hüpoteesi täies ulatuses. Autor leidis, et alternatiivse metoodika rakendamise tagajärjel kasumlikkuse näitajad nii langevad kui ka suurenevad, mõnikord on muutuste jaotus võrdne. Tulemused kinnitavad ainult osaliselt oletust, et ettevõtted võivad kasutada kapitaliseerimist kasumi suurendamiseks. Teatud olukordades oleks ettevõtetel isegi kasulikum näidata R&D väljaminekud kuluna, kuna see võib suurendada kasumlikkuse näitajat.

Magistritöö autor ei ole kasutanud regressioonimudelit, mille eesmärk on leida kinnitust seosele R&D väljaminekute kapitaliseerimise intensiivsuse ja kasumlikkuse ning võlakoormuse vahel. Eelnevate andmete suur varieeruvus ning ekstreemsete arvude esinemine vähendab oluliselt regressioonimudeli olulisust.

Ainus tugev seos majandusnäitajate ning arendusväljaminekute vahel esineb võlakoormuse puhul. Kuigi võlakoormuse kasvu alternatiivse meetodi rakendamise järel võib selgitada ka ainult bilansimahu langusega, siis arvab autor, et leitud seos võib omada ka majanduslikku tähtsust. Suurem osa valitud ettevõtetest on väike- või mikroettevõtted ning nad ei ole noteeritud börsil; võib eeldada, et nende tegevust finantseeritakse põhiliselt laenudega. Seoses sellega võivad potentsiaalsed investorid/võlausaldajad pöörata rohkem tähelepanu just teguritele/statistikale, mis on otseselt või kaudselt seotud võlakoormusega. Sellest tulenevalt võivad ettevõtete juhid olla sunnitud oma majandusandmeid muutma, et kajastada teatud andmeid suuremate või väiksematena, üks moodus selle eesmärgi saavutamiseks on R&D väljaminekute kapitaliseerimine.

Magistritöös esinevad piirangud. Kõige olulisemaks piiranguks võib pidada seda, et magistritöö autoril puudub informatsioon selle kohta, milliseid arendusväljaminekuid on valitud ettevõtted kajastanud bilansis. Kuna mõningatel ettevõtetel esineb kahjum ning puudub müügitulu, võib eeldada, et need on vaadeldud perioodil kapitaliseerinud kulutusi, mis olid seotud tarkvara arendamisega. Sellisel juhul võib sellist immateriaalset vara vaadelda kui lõpetamata toodangut. Autor arvab, et selle teema arendamisel tuleks kindlasti viia läbi intervjuud ning täpsustada kapitaliseeritud arendusväljaminekute põhjused. Teiseks suureks puuduseks on andmete hulk. Arendusväljaminekuid kapitaliseerinud ettevõtete hulk on suhteliselt väike (alla 3% valitud valdkonnas), seega ei pruugi nende andmete alusel tehtud järeldused teistes valdkondades kehtida. Autor arvab, et sarnast uuringut võib viia läbi ka teistes valdkondades ning kasutades suuremat hulka andmeid. Kolmandaks piiranguks on valitud valdkond ning ettevõtete suurus. Püstitatud hüpoteesid ning nende hüpoteesid moodustamise teoreetiline taust on seotud börsil noteeritud ettevõtetega nii USA-s kui ka Euroopa riikides (Itaalia ja Prantsusmaa). Magistritöö autor on aga analüüsinud mikroettevõtteid, mille puhul mängib finantsaruanne oluliselt väiksemat rolli ning juhid/omanikud võivad olla vähem kaasatud majandusarvestuse protsessi võrreldes suurte ettevõtetega.

Magistritöö autor arvab, et mõlemad hüpoteesid ei leidnud kinnitust ning Eesti programmeerimisetevõtete puhul ei esine otseselt seost majandusnäitajate ja arendusväljaminekute kapitaliseerimise vahel. Samal ajal võib eeldada, et osa ettevõtete omanikest võib kapitaliseerida arendusväljaminekuid seoses sellega, et ettevõtte ei müü kaupa ega tegele äritegevusega aktiivselt. Sellise ettevõtte omanik on sunnitud kajastama kõik tehtud kulutused immateriaalse varana.

SUMMARY

ACCOUNTING FOR RESEARCH AND DEVELOPMENT COSTS IN ESTONIAN SOFTWARE COMPANIES: MOTIVES AND REASONS BEHIND CAPITALIZATION

Anton Mullo

The practice of accounting for research and development costs in the world can be categorized in two groups: they are either capitalized and amortized during some period of time or those cost are expensed in the period when they occur. The first described practice is influenced by the IASB's standard IAS 38 (which replaced IAS 9) and it allows companies to capitalize development costs on the basis of matching principles/assumptions. The second described principle is mainly influenced by the USA's standard ASC 730 (previously SFAS No 2) which does not allow companies to capitalize any of the R&D costs and states that those costs have to be treated as an expense.

Even though Estonian accounting system is based on the IFRS for SME-s, and the Estonian RTJ 5 mainly copies the IAS 38 regarding research and development costs accounting, there are concerns that some companies can use this accounting technique to capitalize costs that cannot be described as development costs. Based on the two different analyses of treatment of R&D costs in Europe (particularly in France and Italy), it can be assumed that business entities capitalize development costs to improve their economic data, especially the data in their balance sheet and income statements. This usually happens under the pressure companies are facing from the market, owners or creditors. Those interested parties are usually forcing entities into meeting specific criteria for incomes (ROA and ROE indicators) or their debt leverage. In that case companies can make a decision to capitalize costs and present them as development costs to decrease their debt leverage or to increase their income. In that case capitalizing R&D expenses can change the economic profile of a company and decrease the objectiveness of information presented in the balance sheet and income statement.

To test those assumptions the author presents the following hypotheses:

1. Mostly small and economically weak (weak indicators) companies capitalize development costs. To test this hypothesis the author uses their key indicators: total assets, net income and the number of workers to compare companies to the industry's average numbers.

2. The use of the alternative accounting system (expensing R&D costs) will usually "hurt" the economic profile of a company and will decrease the key indicators (which are debt leverage, ROA and ROE). There is a strong connection between the intensity of R&D capitalization and current income/debt leverage.

The results show that software companies do not have to be small (measured by total assets) to capitalize development costs, in fact most of the entities that use this accounting method are bigger than average companies. The use of the net income criteria is also unsuccessful to determine the average company who uses the method of capitalization. Nearly half of those companies had the biggest net income in the years 2012-2013, while the same amount of companies had negative net income and were placed in the lower parts based on this criteria. Net income shows that only half of the companies have a strong motivation to capitalize cost and present them as development costs.

Testing of the second hypothesis also provided the author with diverse statistics. Under the alternative method (expensing development costs) the debt leverage increased, as it was assumed by the author, while ROE and ROA both increased and decreased, not giving a clear indication of possible movement. This shows that companies could have used capitalization method to improve the debt leverage, while some companies used capitalization even though it had a negative effect on ROE and ROA information, which could prove that some companies use true and fair principle even if it has a negative effect on their economic profile.

Those results could be proving that Estonian software companies capitalize development costs to decrease the debt leverage and as a result of that improve their economic profile, while the net income has a small and statistically unimportant effect on those motives. This is surely connected to the fact that none of the companies are publicly traded, which means that the debt leverage is more important than any other indicator including those showing profit and income. Those results lead to the fact that the use of the alternative

method (expensing all R&D costs) could improve the information that interested parties get from the balance sheets and income statements or there might be other ways to improve the quality of critical information for the parties involved. Author admits that used data does not give a clear indication of possible motives, that had an effect on capitalization of development costs. In fact a more complicated and broad approach should be taken to find whether used hypotheses can be considered true in Estonia.

VIIDATUD ALLIKAD

Aboody, D., Lev, B. (1998). The value relevance of intangibles: The case of software Capitalization. – Journal of accounting Research, Vol. 36, Issue 3. http://www.anderson.ucla.edu/faculty/david.aboody/software_AL.pdf (16.05.2015)

Accounting for Research and Development Costs (AAS 13).
http://www.aasb.gov.au/admin/file/content102/c3/AAS13_3-83.pdf (16.05.2015)

Accounting For Research and Development Costs (AASB 1011).
http://www.aasb.gov.au/admin/file/content102/c3/AASB1011_5-87.pdf (16.05.2015)

Accounting for research and development. Statement of standard accounting practice No. 13.
<http://frc.org.uk/Our-Work/Publications/ASB/SSAP-13-Accounting-for-research-and-development-File.pdf> (16.05.2015)

Alver, L., Alver, J. (2009). Finantsarvestus. Põhikursus. Tallinn: Deebet

A Resolution on IASC Standards (2000). IAS Plus portaal
<http://www.iasplus.com/en/binary/iosco/ioscores0005.pdf> (16.05.2015)

Ahmed, K., Falk, H. (2009). The Riskiness of Future Benefits: The Case of Capitalization of R&D and Capital Expenditures. – Journal of International Accounting Research: Fall, Vol. 8, No. 2, pp. 45–60. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Ballester, M., Garcia-Ayuso, M., Livnat, J. (2003). The economic value of the R&D intangible assets. <http://3ws-contabilidad.ua.es/trabajos/2024.pdf> (16.05.2015)

Bublitz, B., Ettredge, M. (1989). The information in discretionary outlays: Advertising, research and development – Accounting Review, Vol. 64 Issue 1. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

- Camfferman, K., Zeef, S. A. (2007). *Financial Reporting and Global Capital Markets: A History of the International Accounting Standards Committee, 1973–2000*, Oxford, New York: Oxford University Press.
- Cavazan-Jeny, A., Jeanjean, T. (2006). The Negative Impact of R&D Capitalization: A Value Relevance Approach. – *European Accounting Review*, May 2006, Vol. 15, Issue 1, p. 37–61. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)
- Deng, Z., Lev, B. (2006). In-process R&D: To capitalize or expense? – *Journal of Engineering and Technology Management*, 23. <http://raw.rutgers.edu/docs/intangibles/Papers/In-process%20RDto%20capit.pdf> (16.05.2015)
- Eurostat. Total R&D expenditure % of GDP. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdec320> (16.05.2015)
- Eesti statistika aastaraamat 2014. <http://www.stat.ee/72570> (16.05.2015)
- Glautier, M. W. E. (1994). *Accounting Theory and Practice*. 5th edition; London: Pitman Publishing, p. 631–632.
- Healy, P. M., Myers, S. C., Howe, C. D. (1999). R&D Accounting and the Tradeoff Between Relevance and Objectivity. – *Journal of Accounting Research*, Vol. 40, Issue 3. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)
- Hirschey, M., Weygant, J.J. (1985). Amortization policy for advertising and R&D expenditures. – *Journal of Accounting Research*, Vol. 23, Issue 1. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)
- Horngren, C. T., Harrison, W. T., Oliver, M. S. (2012). *Accounting*. Ninth Edition, Prentice Hall. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

IAS 38 Intangible Assets; IAS Plus portaal. <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias38> (16.05.2015)

IAS 38 Immateriaalsed varad. <http://rup.ee/raamatupidamine/ifrs-ja-ias-eesti-keeles> (16.05.2015)

IASC standards assesment report, 2000. iasplus.com portaal. <http://www.iasplus.com/en/binary/iosco/ioscores0005.pdf> (16.05.2015)

Kothari, S. P. Laguerre, T. E., Leone, A. (2002) Capitalization versus expensing: Evidence on the uncertainty of future earnings from current investments in PPE versus R&D. – Review of Accounting Studies, Vol. 7, Issue 4. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Lev, L., Zarowin, P. (1999). The boundaries of financial reporting and how to extend them. – Journal of accounting Review, Vol. 37, Issue 2. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Madden, L. D., McCullers, L. D., Van Dinker, R. P. (1972). Classification of Research and Development Expenditures: A Guide to Better Accounting – The CPA Journal, February.

Markarina, G., Pozza, L., Prencipe, A. (2008). Capitalization of R&D costs and earnings management: Evidence from Italian listed companies. – International Journal of Accounting, Vol. 43, Issue 3. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

McGregor, W. (2012). SEC ja IASC Personal Reflections on Ten Years of the IASB. – Australian Accounting Review, Volume 22, Issue 3
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1835-2561.2012.00184.x/pdf> (16.05.2015)

Nasdaq OMX Tallinna börsi portaal. <http://www.nasdaqomxbaltic.com/market/> (16.05.2015)

Neljas nõukogu direktiiv 25. juuli 1978 – 78/660/EMÜ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01978L0660-20120410&from=EN> (16.05.2015)

Nikolai, L. A., Bazley, J. D. (2003). Intermediate Accounting. Ninth Edition. Thompson: South- Western.

OECD Statistics (erinevad tabelid).

<http://www.oecd.org/science/inno/researchanddevelopmentstatisticsrds.htm>
(16.05.2015)

Perry, S., Grinaker, R. (1994). Earnings Expectations and Discretionary Research and Development Spending. – Accounting Horizons, Vol. 8, No. 4. (16.05.2015)
Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Research and Development Statistics (RDS). OECD portaal.
<http://www.oecd.org/science/inno/researchanddevelopmentstatisticsrds.htm>
(16.05.2015)

ROA: Industry Average Ranking. Portaal: <http://industry.ediunet.jp/>
<http://industry.ediunet.jp/choice/503/?lang=en> (16.05.2015)

Seybert, N. (2010). – R&D Capitalization and Reputation-Driven Real Earnings Management. – Accounting Review. Mar 2010, Vol. 85, Issue 2, p. 671–693. Portaal
<http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Shevlin, T. (1991). The Valuation of R&D Firms with R&D Limited Partnerships. – The Accounting Review, Vol. 66, Issue 1.
http://www.jstor.org/stable/247702?seq=3#page_scan_tab_contents (16.05.2015)

Souginannis, T. (1994). The accounting based valuation of corporate R&D. – Accounting Review, Vol. 69, Issue 1. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)

Schroeder, R. G., Clark, M. W., Cathey, J. M. (2010). Financial Accounting Theory and Analysis: Text and Cases. Ninth edition. John Wiley & Sons, Inc.

Statement of Financial Accounting Standards No. 2. Accounting for Research and Development Costs (1974). <http://www.fasb.org/resources/ccurl/286/565/fas2.pdf>
(16.05.2015)

- Statement of Financial Accounting Standards No. 86. Accounting for the Costs of Computer Software to Be Sold, Leased, or Otherwise Marketed.
http://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220127961&acceptedDisclaimer=true (16.05.2015)
- Zhao, R. (2002). Relative Value Relevance of R&D Reporting: An International Comparison. – Journal of International Financial Management and Accounting, Vol. 13, No. 2. Portaal <http://web.b.ebscohost.com> (16.05.2015)
- Thomas, A-M., Wu, H., Wright, S. (2010). Signalling the Uncertainty of Future Economic Benefits: Accounting for R&D in Australia. – SSRN Electronic Journal, 01/2010. http://www.researchgate.net/publication/228307963_Signalling_the_Uncertainty_of_Future_Economic_Benefits_Accounting_for_RD_in_Australia (16.05.2015)
- Total R&D expenditure. Eurostat portaal.
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdec320> (16.05.2015)
- Wyatt, A. (2002) Towards a financial reporting framework for intangibles (insights from Australian experience). – Journal of intellectual capital, Vol. 3, no. 1) http://www.researchgate.net/publication/240260209_Towards_a_financial_reporting_framework_for_intangibles__Insights_from_the_Australian_experience (16.05.2015)
- Äriregistri teabesüsteem. Andmebaas 62011 ettevõtete 2012/2013 a. aastaaruanded.

LISAD

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes)

10098106	Aktsiaselts SPIN TEK	
Raha ja pangakontod		213995
Nõuded ja ettemaksed kokku		70903
Varud kokku		16702
K ä i b e v a r a kokku		301600
Kinnisvarainvesteeringud		30944
Masinad ja seadmed		19516
Materiaalne põhivara kokku		19516
Arenguväljaminekud		5868
Immateriaalne põhivara kokku		5868
P õ h i v a r a kokku		56328
A k t i v a (varad) k o k k u		357928
Võlad ja ettemaksed kokku		82530
Lühiajalised eraldised		1001
Lühiajalised kohustused kokku		83531
K o h u s t u s e d kokku		83531
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		73360
Ülekurss		500
Kohustuslik reservkapital		7286
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		177544
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		15707
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		274397
P a s s i v a kokku		357928

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

10233171	Osühing R-süsteemid	
	Raha ja pangakontod	71735
	Nõuded ja ettemaksed kokku	249318
	K ä i b e v a r a kokku	321053
	Masinad ja seadmed	12432
	Muu materiaalne põhivara	71
	Materiaalne põhivara kokku	12503
	Arenguväljaminekud	21064
	Immateriaalne põhivara kokku	21064
	P õ h i v a r a kokku	33567
	A k t i v a (varad) k o k k u	354620
	Laenukohustused kokku	0
	Võlad ja ettemaksed kokku	71232
	Lühiajalised kohustused kokku	71232
	Pikaajalised laenukohustused kokku	0
	Pikaajalised kohustused kokku	0
	K o h u s t u s e d kokku	71232
	Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2556
	Kohustuslik reservkapital	256
	Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	10777
	Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	269799
	O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	283388
	P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	354620

10324057	Aktsiaselts Datel	
	NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	100089
	Nõuded ja ettemaksed kokku	1044092
	Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku	55882
	Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	71552
	Raha ja pangakontod	190252
	O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	799201
	A k t i v a (varad) k o k k u	2111145
	Laenukohustused kokku	178319

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Ülekurss	7868
K o h u s t u s e d kokku	1311944
Lühiajalised kohustused kokku	1311944
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	249411
Materiaalne põhivara kokku	194662
Bioloogilised varad	0
K ä i b e v a r a kokku	1759276
Kohustuslik reservkapital	7145
Võlad ja ettemaksed kokku	1133625
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	463225
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	2111145
Immateriaalne põhivara kokku	1236
Varud kokku	524932
P õ h i v a r a kokku	351869

10585438	Osühing Net Group	
Pikaajalised võlad ja ettemaksed		639
Nõuded ja ettemaksed kokku		507341
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		6518
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		168686
Raha ja pangakontod		512466
OMA OSAD VÕI AKTSIAD (miinus)		-145960
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		1043185
A k t i v a (varad) k o k k u		1486336
Laenukohustused kokku		11202
Pikaajalised kohustused kokku		122453
K o h u s t u s e d kokku		443151
Lühiajalised kohustused kokku		320698
Müügiootel põhivara		0
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		1062552
Materiaalne põhivara kokku		169736
K ä i b e v a r a kokku		1019807
Kohustuslik reservkapital		14560

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Võlad ja ettemaksed kokku	309496
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem	-56653
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	1486336
Immateriaalne põhivara kokku	290275
Pikaajalised laenukohustused kokku	121814
Varud kokku	0
P õ h i v a r a kokku	466529

10648908	OÜ SMARTLINK	
Raha ja pangakontod		4907
Nõuded ja ettemaksed kokku		35828
Müügiks ostetud kaubad		64463
Varud kokku		64463
K ä i b e v a r a kokku		105198
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		2500
Nõuded ja ettemaksed kokku		2717
Masinad ja seadmed		71365
Muu materiaalne põhivara		2416
Materiaalne põhivara kokku		73781
Arenguväljaminekud		0
Arvutitarkvara		201435
Immateriaalne põhivara kokku		201435
P õ h i v a r a kokku		280433
A k t i v a (varad) k o k k u		385631
Laenukohustused kokku		98524
Võlad ja ettemaksed kokku		200326
Lühiajalised kohustused kokku		298850
Pikaajalised laenukohustused kokku		56164
Pikaajalised kohustused kokku		56164
K o h u s t u s e d kokku		355014
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		55000
Kohustuslik reservkapital		3196
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem		-30869

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	3290
O m a k a p i t a l v õ i n e t o v a r a k o k k u	30617
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	385631

10701525	Apprise OÜ	
Raha ja pangakontod		4600
Nõuded ja ettemaksed kokku		103464
K ä i b e v a r a k o k k u		108064
Tütarettevõtjate aktsiad või osad		0
Sidusettevõtjate aktsiad või osad		0
Muud pikaajalised finantsinvesteeringud		26
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		26
Masinad ja seadmed		31839
Muu materiaalne põhivara		0
Materiaalne põhivara kokku		31839
Arenguväljaminekud		0
Arvutitarkvara		0
Immateriaalne põhivara kokku		0
P õ h i v a r a k o k k u		31865
A k t i v a (varad) k o k k u		139929
Laenukohustused kokku		4889
Võlad ja ettemaksed kokku		43152
Lühiajalised kohustused kokku		48041
Pikaajalised laenukohustused kokku		19958
Pikaajalised kohustused kokku		19958
K o h u s t u s e d k o k k u		67999
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		11502
Kohustuslik reservkapital		1278
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		196280
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		-137130
O m a k a p i t a l v õ i n e t o v a r a k o k k u		71930
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		139929

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

10806081	Scoro Software OÜ	
Raha ja pangakontod		34240
Nõuded ja ettemaksed kokku		18601
K ä i b e v a r a kokku		52841
Masinad ja seadmed		1576
Muu materiaalne põhivara		0
Materiaalne põhivara kokku		1576
Arenguväljaminekud		93906
Immateriaalne põhivara kokku		93906
P õ h i v a r a kokku		95482
A k t i v a (varad) k o k k u		148323
Laenukohustused kokku		7793
Võlad ja ettemaksed kokku		35290
Lühiajalised kohustused kokku		43083
Pikaajalised laenukohustused kokku		20000
Pikaajalised kohustused kokku		20000
K o h u s t u s e d kokku		63083
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		3195
Ülekurss		74361
Kohustuslik reservkapital		256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		6876
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		552
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		85240
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		148323

10944877	2IN OÜ	
Raha ja pangakontod		1122
Nõuded ja ettemaksed kokku		15350
Müügiks ostetud kaubad		231
Varud kokku		231
K ä i b e v a r a kokku		16703
Masinad ja seadmed		2917

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Muu materiaalne põhivara	426
Materiaalne põhivara kokku	3343
Arenguväljaminekud	109335
Immateriaalne põhivara kokku	109335
Põhivara kokku	112678
Aktiiva (varad) kokku	129381
Laenukohustused kokku	0
Võlad ja ettemaksud kokku	8906
Lühiajalised kohustused kokku	8906
Pikaajalised laenukohustused kokku	0
Pikaajalised kohustused kokku	0
Kohustused kokku	8906
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2560
Kohustuslik reservkapital	256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	146660
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-29001
Omakapital või netovara kokku	120475
Passiiva (kohustused ja omakapital või netovara) kokku	129381

10949550	Osühing Transbility	
Raha ja pangakontod		1004
Käibevara kokku		1004
Arenguväljaminekud		60000
Immateriaalne põhivara kokku		60000
Põhivara kokku		60000
Aktiiva (varad) kokku		61004
Laenukohustused kokku		3300
Võlad ja ettemaksud kokku		983
Lühiajalised kohustused kokku		4283
Kohustused kokku		4283
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Kohustuslik reservkapital		1278
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		92952

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-40065
O m a k a p i t a l v ö i n e t o v a r a k o k k u	56721
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	61004

10955148	Titanium Systems OÜ	
Raha ja pangakontod		960923
Lühiajalised finantsinvesteeringud		2212
Nõuded ja ettemaksed kokku		1039430
K ä i b e v a r a k o k k u		2002565
Tütarettevõtjate aktsiad või osad		279829
Sidusettevõtjate aktsiad või osad		25000
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		304829
Nõuded ja ettemaksed kokku		17771
Kinnisvarainvesteeringud		165251
Ehitised		560292
Masinaid ja seadmed		8094
Muu materiaalne põhivara		106134
Materiaalne põhivara kokku		674520
Arenguväljaminekud		1703353
Immateriaalne põhivara kokku		1703353
P õ h i v a r a k o k k u		2865724
A k t i v a (varad) k o k k u		4868289
Laenukohustused kokku		2679
Võlad ja ettemaksed kokku		94718
Lühiajalised kohustused kokku		97397
Pikaajalised kohustused kokku		0
K o h u s t u s e d k o k k u		97397
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Kohustuslik reservkapital		256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		1922290
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		2845790
O m a k a p i t a l v ö i n e t o v a r a k o k k u		4770892
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		4868289

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

11043739	OÜ Quretec	
Raha ja pangakontod		17647
Lühiajalised finantsinvesteeringud		0
Nõuded ja ettemaksed kokku		165702
K ä i b e v a r a kokku		183349
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		4473
Masinad ja seadmed		1865
Materiaalne põhivara kokku		1865
Arenguväljaminekud		0
Immateriaalne põhivara kokku		0
P õ h i v a r a kokku		6338
A k t i v a (varad) k o k k u		189687
Võlad ja ettemaksed kokku		38227
Lühiajalised kohustused kokku		38227
K o h u s t u s e d kokku		38227
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2598
Ülekurss		211
Kohustuslik reservkapital		3737
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem		158671
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		-13757
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		151460
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		189687

11099473	Majandustarkvara OÜ	
Raha ja pangakontod		39384
Nõuded ja ettemaksed kokku		397918
K ä i b e v a r a kokku		437302
Muu materiaalne põhivara		29515
Materiaalne põhivara kokku		29515
Arenguväljaminekud		309574
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		36652
Immateriaalne põhivara kokku		346226

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Põhivara kokku	375741
Aktiiva (varad) kokku	813043
Laenukohustused kokku	686128
Võlad ja ettemaksud kokku	57922
Lühiajalised kohustused kokku	744050
Kohustused kokku	744050
Aktiikapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2556
Kohustuslik reservkapital	256
Muud reservid	247444
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	-275047
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	93784
Omakapital või netovara kokku	68993
Passiva (kohustused ja omakapital või netovara) kokku	813043

1122441	ÕÜ SOA Trader	
Raha ja pangakontod		5940
Nõuded ja ettemaksud kokku		20513
Käibevara kokku		26453
Masinad ja seadmed		3661
Muu materiaalne põhivara		5078
Materiaalne põhivara kokku		8739
Arenguväljaminekud		16514
Immateriaalne põhivara kokku		16514
Põhivara kokku		25253
Aktiiva (varad) kokku		51706
Laenukohustused kokku		4418
Võlad ja ettemaksud kokku		17093
Lühiajalised kohustused kokku		21511
Pikaajalised kohustused kokku		0
Kohustused kokku		21511
Aktiikapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Kohustuslik reservkapital		256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		44891

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-17508
O m a k a p i t a l v õ i n e t o v a r a k o k k u	30195
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	51706

11227698	Indico Systems Baltic OÜ	
Raha ja pangakontod		10120
Nõuded ja ettemaksed kokku		24601
K ä i b e v a r a k o k k u		34721
Masinad ja seadmed		3031
Materiaalne põhivara kokku		3031
Arenguväljaminekud		560
Immateriaalne põhivara kokku		560
P õ h i v a r a k o k k u		3591
A k t i v a (varad) k o k k u		38312
Võlad ja ettemaksed kokku		27118
Lühiajalised kohustused kokku		27118
K o h u s t u s e d k o k k u		27118
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Kohustuslik reservkapital		256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		4201
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		4181
O m a k a p i t a l v õ i n e t o v a r a k o k k u		11194
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		38312

11285684	OÜ Nutiteq	
Raha ja pangakontod		52483
Nõuded ja ettemaksed kokku		7068
K ä i b e v a r a k o k k u		59551
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		1552
Masinad ja seadmed		712
Muu materiaalne põhivara		0
Materiaalne põhivara kokku		712
Arenguväljaminekud		10274

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Arvutitarkvara	2568
Muu immateriaalne põhivara	6376
Immateriaalne põhivara kokku	19218
Põhivara kokku	21482
Aktiiva (varad) kokku	81033
Laenukohustused kokku	0
Võlad ja ettemaksed kokku	25800
Lühiajalised kohustused kokku	25800
Kohustused kokku	25800
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	3834
Ülekurss	30678
Kohustuslik reservkapital	256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem	13015
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	7450
Omakapital või netovara kokku	55233
Passiiva (kohustused ja omakapital või netovara) kokku	81033

11285945	GOING SOFTWARE OÜ	
Raha ja pangakontod		3147
Nõuded ja ettemaksed kokku		1076
Lõpetamata toodang		3161
Varud kokku		3161
Käibevara kokku		7384
Tütarettevõtjate aktsiad või osad		2179
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		2179
Nõuded ja ettemaksed kokku		0
Masinad ja seadmed		931
Materiaalne põhivara kokku		931
Arenguväljaminekud		587
Arvutitarkvara		90751
Lõpetamata projektid ja ettemaksed		0
Immateriaalne põhivara kokku		91338
Põhivara kokku		94448

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

A k t i v a (varad) k o k k u	101832
Võlad ja ettemaksed kokku	6580
Lühiajalised kohustused kokku	6580
Pikaajalised võlad ja ettemaksed	9918
Pikaajalised kohustused kokku	9918
K o h u s t u s e d kokku	16498
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	6391
Ülekurss	6210
Kohustuslik reservkapital	639
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	83614
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-11520
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	85334
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	101832

11306995	Defendec OÜ	
Raha ja pangakontod		13
Nõuded ja ettemaksed kokku		227112
Tooraine ja materjal		174170
Valmistoodang		13761
Ettemaksed varude eest		11591
Varud kokku		199522
K ä i b e v a r a kokku		426647
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		2500
Masinaid ja seadmed		4407
Muu materiaalne põhivara		7495
Materiaalne põhivara kokku		11902
Arenguväljaminekud		390676
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		221
Lõpetamata projektid ja ettemaksed		476763
Immateriaalne põhivara kokku		867660
P õ h i v a r a kokku		882062
A k t i v a (varad) k o k k u		1308709
Laenukohustused kokku		531551

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Võlad ja ettemaksed kokku	293141
Lühiajalised eraldised	1155
Lühiajalised kohustused kokku	825847
Pikaajalised laenukohustused kokku	189436
Pikaajalised võlad ja ettemaksed	17846
Pikaajalised kohustused kokku	207282
K o h u s t u s e d kokku	1033129
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	11217
Ülekurss	1333994
Kohustuslik reservkapital	380
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	-723658
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-346353
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	275580
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	1308709

11307859	Tracking Center OÜ	
Raha ja pangakontod		11887
Nõuded ja ettemaksed kokku		377973
Müügiks ostetud kaubad		36383
Ettemaksed varude eest		14006
Varud kokku		50389
K ä i b e v a r a kokku		440249
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku		154464
Masinad ja seadmed		34216
Muu materiaalne põhivara		37522
Materiaalne põhivara kokku		71738
Arenguväljaminekud		368507
Arvutitarkvara		372
Immateriaalne põhivara kokku		368879
P õ h i v a r a kokku		595081
A k t i v a (varad) k o k k u		1035330
Laenukohustused kokku		576039
Võlad ja ettemaksed kokku		253733

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Lühiajalised kohustused kokku	829772
Pikaajalised laenukohustused kokku	0
Pikaajalised eraldised	37758
Pikaajalised kohustused kokku	37758
K o h u s t u s e d kokku	867530
Aktiikapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2500
Kohustuslik reservkapital	256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem	684730
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-519686
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	167800
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	1035330

11313216	Guardtime AS	
Raha ja pangakontod		583270
Nõuded ja ettemaksed kokku		1280499
K ä i b e v a r a kokku		1863769
Nõuded ja ettemaksed kokku		3499
Masinad ja seadmed		109088
Muu materiaalne põhivara		567
Materiaalne põhivara kokku		109655
Arenguväljaminekud		292715
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		0
Immateriaalne põhivara kokku		292715
P õ h i v a r a kokku		405869
A k t i v a (varad) k o k k u		2269638
Laenukohustused kokku		0
Võlad ja ettemaksed kokku		199435
Lühiajalised kohustused kokku		199435
K o h u s t u s e d kokku		199435
Aktiikapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		34641
Ülekurss		4571024
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem		-
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		2664327
		128865

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Omakapital või netovara kokku	2070203
Passiva (kohustused ja omakapital või netovara) kokku	2269638

11447218	Inkspin1 AS	
Raha ja pangakontod		48185
Nõuded ja ettemaksed kokku		36992
Varud kokku		733
Käibevara kokku		85910
Masinad ja seadmed		8
Materiaalne põhivara kokku		8
Arenguväljaminekud		0
Arvutitarkvara		567694
Muu immateriaalne põhivara		6022
Immateriaalne põhivara kokku		573716
Põhivara kokku		573724
Aktiiva (varad) kokku		659634
Võlad ja ettemaksed kokku		16889
Sihtfinantseerimine		9595
Lühiajalised kohustused kokku		26484
Sihtfinantseerimine		9594
Pikaajalised kohustused kokku		9594
Kohustused kokku		36078
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		34286
Ülekurss		487044
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem		0
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		102226
Omakapital või netovara kokku		623556
Passiva (kohustused ja omakapital või netovara) kokku		659634

11452550	Dailyperfect OÜ	
Raha ja pangakontod		216
Nõuded ja ettemaksed kokku		129

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

K ä i b e v a r a kokku	345
Arenguväljaminekud	290577
Immateriaalne põhivara kokku	290577
P õ h i v a r a kokku	290577
A k t i v a (varad) k o k k u	290922
Laenukohustused kokku	11587
Võlad ja ettemaksed kokku	3228
Lühiajalised kohustused kokku	14815
K o h u s t u s e d kokku	14815
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	3515
Ülekurss	462035
Muud reservid	20771
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem	-207489
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-2725
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	276107
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	290922

11496731	Massmedia OÜ	
Raha ja pangakontod		19341
Lühiajalised finantsinvesteeringud		0
Nõuded ja ettemaksed kokku		34488
Müügiks ostetud kaubad		2883
Ettemaksed varude eest		5701
Varud kokku		8584
Bioloogilised varad		0
K ä i b e v a r a kokku		62413
Ehitised		246930
Masinad ja seadmed		58688
Muu materiaalne põhivara		44604
Materiaalne põhivara kokku		350222
Arenguväljaminekud		1900
Immateriaalne põhivara kokku		1900
P õ h i v a r a kokku		352122

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

A k t i v a (varad) k o k k u	414535
Laenukohustused kokku	94336
Võlad ja ettemaksed kokku	50471
Lühiajalised kohustused kokku	144807
Pikaajalised laenukohustused kokku	132124
Pikaajalised kohustused kokku	132124
K o h u s t u s e d kokku	276931
Aktiikapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2556
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	74386
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	60662
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	137604
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	414535

11691711	Pipfrog OÜ	
Raha ja pangakontod		7966
Nõuded ja ettemaksed kokku		56221
K ä i b e v a r a kokku		64187
Masinad ja seadmed		4215
Muu materiaalne põhivara		3754
Lõpetamata ehitised ja ettemaksed		1140
Materiaalne põhivara kokku		9109
Arenguväljaminekud		59893
Arvutitarkvara		638
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		1130
Lõpetamata projektid ja ettemaksed		0
Immateriaalne põhivara kokku		61661
P õ h i v a r a kokku		70770
A k t i v a (varad) k o k k u		134957
Laenukohustused kokku		100237
Võlad ja ettemaksed kokku		115670
Lühiajalised eraldised		5500
Lühiajalised kohustused kokku		221407
Pikaajalised laenukohustused kokku		14796

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Sihtfinantseerimine	9926
Pikaajalised kohustused kokku	24722
K o h u s t u s e d kokku	246129
Aktiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	25565
Muud reservid	0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem	-1881
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-134856
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	-111172
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	134957

11838338	OÜ Flux Rebond	
Raha ja pangakontod		6096
Nõuded ja ettemaksed kokku		33305
K ä i b e v a r a kokku		39401
Masinad ja seadmed		3624
Materiaalne põhivara kokku		3624
Arenguväljaminekud		4670
Immateriaalne põhivara kokku		4670
P õ h i v a r a kokku		8294
A k t i v a (varad) k o k k u		47695
Laenukohustused kokku		21641
Võlad ja ettemaksed kokku		383
Lühiajalised kohustused kokku		22024
K o h u s t u s e d kokku		22024
Aktiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumulieeritud tulem		20081
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		3034
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		25671
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		47695

11925988	Upsteem.com OÜ	
Raha ja pangakontod		1779

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Nõuded ja ettemaksed kokku	4171
K ä i b e v a r a kokku	5950
Arenguväljaminekud	219504
Immateriaalne põhivara kokku	219504
P õ h i v a r a kokku	219504
A k t i v a (varad) k o k k u	225454
Laenukohustused kokku	61000
Võlad ja ettemaksed kokku	14507
Lühiajalised kohustused kokku	75507
K o h u s t u s e d kokku	75507
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	190174
Ülekurss	0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem	-7282
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	-32945
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	149947
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	225454

11950733	OÜ homeviewsolutions	
Raha ja pangakontod		5520
K ä i b e v a r a kokku		5520
Arenguväljaminekud		0
Immateriaalne põhivara kokku		0
P õ h i v a r a kokku		0
A k t i v a (varad) k o k k u		5520
Laenukohustused kokku		0
Võlad ja ettemaksed kokku		17
Lühiajalised kohustused kokku		17
K o h u s t u s e d kokku		17
Aktsiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		2556
Kohustuslik reservkapital		256
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum) / akumuleeritud tulem		3859
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		-1168
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		5503
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		5520

Lisa 1 Aastaaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

12180740	OÜ Plumbr	
Raha ja pangakontod		32769
Nõuded ja ettemaksed kokku		2563
K ä i b e v a r a kokku		35332
Arenguväljaminekud		53634
Immateriaalne põhivara kokku		53634
P õ h i v a r a kokku		53634
A k t i v a (varad) k o k k u		88966
Laenukohustused kokku		6000
Võlad ja ettemaksed kokku		20532
Lühiajalised kohustused kokku		26532
Pikaajalised laenukohustused kokku		70540
Pikaajalised kohustused kokku		70540
K o h u s t u s e d kokku		97072
Aktiivkapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital		4600
Ülekurss		18400
Muud reservid		3000
		-
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem		34106
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku		-8106
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u		88966

12295331	OÜ rehake IT	
Raha ja pangakontod		116
Nõuded ja ettemaksed kokku		2033
K ä i b e v a r a kokku		2149
Arenguväljaminekud		3673
Immateriaalne põhivara kokku		3673
P õ h i v a r a kokku		3673
A k t i v a (varad) k o k k u		5822
Laenukohustused kokku		0
Võlad ja ettemaksed kokku		2397
Lühiajalised kohustused kokku		2397

Lisa 1 Aastaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Pikaajalised laenukohustused kokku	2400
Pikaajalised kohustused kokku	2400
K o h u s t u s e d kokku	4797
Aksiakapital või osakapital nimiväärtuses või sihtkapital	2500
Sissemaksmata osakapital	-2500
Aruandeaasta kasum (kahjum) / tulem	1025
O m a k a p i t a l või n e t o v a r a kokku	1025
P a s s i v a (kohustused ja omakapital või netovara) k o k k u	5822

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes)

10233171	OSAÜHING R-SÜSTEEMID	
	NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	27645
	KÄIBEVARA KOKKU	52615
	Masinad ja seadmed	9840
	Muu materiaalne põhivara	30
	MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	9870
	Arenguväljaminekud	14108
	IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	14108
	PÕHIVARA KOKKU	23978
	AKTIVA (VARAD) KOKKU	76593
	LAENUKOHUSTUSED KOKKU	0
	VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	36466
	LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	36466
	PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	0
	PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	0
	KOHUSTUSED KOKKU	36466
	AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	2556
	Kohustuslik reservkapital	256
	EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	193768
	ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	-156453
	OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	40127
	PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	76593

10324057	Aktsiaselts Datel	
	Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse	48159
	NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	93690
	NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	1507222
	PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU	8948
	AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	70434
	RAHA JA PANGAKONTOD	82893
	OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	1210760
	AKTIVA (VARAD) KOKKU	2484509
	LAENUKOHUSTUSED KOKKU	150394

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

ÜLEKURSS	7868
KOHUSTUSED KOKKU	1273749
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	1273749
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	411559
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	309517
BIOLOOGILISED VARAD	0
KÄIBEVARA KOKKU	2024195
Kohustuslik reservkapital	7145
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	1123355
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	713754
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	2484509
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	0
VARUD KOKKU	434080
PÕHIVARA KOKKU	460314

10585438	Osaühing Net Group	
RAHA JA PANGAKONTOD		385366
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		532327
KÄIBEVARA KOKKU		917693
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse		0
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		6000
KINNISVARAINVESTEERINGUD		108865
Ehitised		0
Masinaid ja seadmed		23800
Muu materiaalne põhivara		29612
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		53412
Arenguväljaminekud		121234
Muu immateriaalne põhivara		0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		121234
PÕHIVARA KOKKU		289511
AKTIVA (VARAD) KOKKU		1207204
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		17895
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		511995

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	529890
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	113043
PIKAAJALISED VÕLAD JA ETTEMAKSED	639
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	113682
K O H U S T U S E D K O K K U	643572
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	171726
OMA OSAD VÕI AKTSIAD (miinus)	-145960
Kohustuslik reservkapital	14560
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	500899
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	22407
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A K O K K U	563632
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	1207204

10648908	OÜ SMARTLINK	
RAHA JA PANGAKONTOD		21083
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		54154
Müügiks ostetud kaubad		48174
VARUD KOKKU		48174
K Ä I B E V A R A K O K K U		123411
PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU		2500
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		0
Masinad ja seadmed		44301
Muu materiaalne põhivara		442
Lõpetamata ehitised ja ettemaksed		2915
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		47658
Arenguväljaminekud		0
Arvutitarkvara		192135
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		192135
P Õ H I V A R A K O K K U		242293
A K T I V A (VARAD) K O K K U		365704
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		73154
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		158839
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		231993

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	37132
PIKAAJALISED VÕLAD JA ETTEMAKSED	41049
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	78181
K O H U S T U S E D KOKKU	310174
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	55000
Kohustuslik reservkapital	5500
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	-29883
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	24913
O M A K A P I T A L VÕI N E T O V A R A KOKKU	55530
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	365704

	10944877	2IN OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD			5897
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU			1580
Müügiks ostetud kaubad			231
VARUD KOKKU			231
K Ä I B E V A R A KOKKU			7708
Masinad ja seadmed			0
Muu materiaalne põhivara			171
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU			171
Arenguväljaminekud			118446
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU			118446
P Õ H I V A R A KOKKU			118617
A K T I V A (VARAD) K O K K U			126325
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU			4421
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU			4421
K O H U S T U S E D KOKKU			4421
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL			2560
Kohustuslik reservkapital			256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM			117659
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM			1429
O M A K A P I T A L VÕI N E T O V A R A KOKKU			121904
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U			126325

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

10949550	Osühing Transbility	
RAHA JA PANGAKONTOD		1138
KÄIBEVARA KOKKU		1138
Arenguväljaminekud		30000
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		30000
PÕHIVARA KOKKU		30000
AKTIVA (VARAD) KOKKU		31138
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		3460
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		1048
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		4508
KOHUSTUSED KOKKU		4508
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556
Kohustuslik reservkapital		1278
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		52887
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		-30091
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		26630
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU		31138

10955148	Titanium Systems OÜ	
KINNISVARAINVESTEERINGUD		805251
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		460713
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		284442
PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU		343876
LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD		1403
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556
RAHA JA PANGAKONTOD		377643
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		5092377
AKTIVA (VARAD) KOKKU		5837056
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		64574
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		537815
KOHUSTUSED KOKKU		744679
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		206864

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	512288
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	1191981
K Ä I B E V A R A KOKKU	663488
Kohustuslik reservkapital	256
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	142290
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	4577277
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	5837056
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	2371747
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	537815
P Õ H I V A R A KOKKU	5173568

11043739	OÜ Quretec	
RAHA JA PANGAKONTOD		38967
LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD		0
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		425322
K Ä I B E V A R A KOKKU		464289
PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU		4473
Masinad ja seadmed		6955
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		6955
Arenguväljaminekud		0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		0
P Õ H I V A R A KOKKU		11428
A K T I V A (VARAD) K O K K U		475717
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		90544
SIHTFINANTSEERIMINE		80556
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		171100
K O H U S T U S E D KOKKU		171100
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2598
ÜLEKURSS		211
Kohustuslik reservkapital		3737
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		144914
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		153157
O M A K A P I T A L VÕI N E T O V A R A KOKKU		304617
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U		475717

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11224441	OÜ SOA Trader	
RAHA JA PANGAKONTOD		24662
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		25642
K Ä I B E V A R A K O K K U		50304
Masinad ja seadmed		3518
Muu materiaalne põhivara		4111
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		7629
Arenguväljaminekud		13157
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		13157
P Õ H I V A R A K O K K U		20786
A K T I V A (V A R A D) K O K K U		71090
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		5522
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		20601
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		26123
K O H U S T U S E D K O K K U		26123
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556
Kohustuslik reservkapital		256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		27383
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		14772
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A K O K K U		44967
P A S S I V A (K O H U S T U S E D J A O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A) K O K K U		71090

11227698	Indico Systems Baltic OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		10762
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		37860
K Ä I B E V A R A K O K K U		48622
Masinad ja seadmed		2712
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		2712
Arenguväljaminekud		336
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		336
P Õ H I V A R A K O K K U		3048
A K T I V A (V A R A D) K O K K U		51670

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	38626
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	38626
K O H U S T U S E D K O K K U	38626
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	2556
Kohustuslik reservkapital	256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	8382
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	1850
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A K O K K U	13044
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	51670

11285684	OÜ Nutiteq	
RAHA JA PANGAKONTOD		25321
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		10010
K Ä I B E V A R A K O K K U		35331
PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU		1552
Masinaid ja seadmed		262
Muu materiaalne põhivara		0
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		262
Arenguväljaminekud		39040
Arvutitarkvara		0
Muu immateriaalne põhivara		0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		39040
P Õ H I V A R A K O K K U		40854
A K T I V A (V A R A D) K O K K U		76185
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		42724
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		42724
K O H U S T U S E D K O K K U		42724
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		3834
ÜLEKURSS		30678
Kohustuslik reservkapital		256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		20465
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		-21772
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A K O K K U		33461
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U		76185

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11285945	GOING SOFTWARE OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		1025
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		2069
Lõpetamata toodang		3161
VARUD KOKKU		3161
KÄIBEVARA KOKKU		6255
PIKAAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD KOKKU		2179
Masinad ja seadmed		91
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		91
Arenguväljaminekud		35
Arvutitarkvara		79651
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		79686
PÕHIVARA KOKKU		81956
AKTIVA (VARAD) KOKKU		88211
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		6689
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		6689
PIKAAJALISED VÕLAD JA ETTEMAKSED		9918
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		9918
KOHUSTUSED KOKKU		16607
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		6391
ÜLEKURSS		6210
Kohustuslik reservkapital		639
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		72094
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		-13730
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		71604
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU		88211

11306995	Defendec OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		24
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		316023
Tooraine ja materjal		170685
Valmistoodang		14817
Ettemaksed varude eest		5622
VARUD KOKKU		191124
KÄIBEVARA KOKKU		507171

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Masinad ja seadmed	123
Muu materiaalne põhivara	909
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	1032
Arenguväljaminekud	0
Arvutitarkvara	0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	0
PÕHIVARA KOKKU	1032
AKTIVA (VARAD) KOKKU	1467820
LAENUKOHUSTUSED KOKKU	300000
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	20491
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	320491
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	100000
PIKAAJALISED ERALDISED	37758
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	137758
KOHUSTUSED KOKKU	458249
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	2500
Kohustuslik reservkapital	256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	165044
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	841771
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	1009571
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	1467820

11313216	GuardTime AS	
RAHA JA PANGAKONTOD		1018856
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		2609253
KÄIBEVARA KOKKU		3628109
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		4885
Masinad ja seadmed		97007
Muu materiaalne põhivara		0
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		97007
Arenguväljaminekud		94467
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		94467
PÕHIVARA KOKKU		196359
AKTIVA (VARAD) KOKKU		3824468

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	205990
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	205990
K O H U S T U S E D K O K K U	205990
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	34641
ÜLEKURSS	4571024
Kohustuslik reservkapital	3464
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	- 2538926
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	1548275
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A K O K K U	3618478
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	3824468

11496731	MassMedia OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		1063
LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD		0
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		73002
Müügiks ostetud kaubad		2883
Ettemaksed varude eest		7907
VARUD KOKKU		10790
BIOLOOGILISED VARAD		0
K Ä I B E V A R A K O K K U		84855
Ehitised		247710
Masinad ja seadmed		57697
Muu materiaalne põhivara		74663
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		380070
Arenguväljaminekud		1900
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		1900
P Õ H I V A R A K O K K U		381970
A K T I V A (VARAD) K O K K U		466825
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		133880
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		45367
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		179247
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU		109839
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		109839
K O H U S T U S E D K O K K U		289086
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	131278
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	43905
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	177739
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	466825

11691711	Pipfrog OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		49356
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		35837
KÄIBEVARA KOKKU		85193
Masinad ja seadmed		5491
Muu materiaalne põhivara		4590
Lõpetamata ehitised ja ettemaksed		0
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		10081
Arenguväljaminekud		38239
Arvutitarkvara		318
Kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid		635
Lõpetamata projektid ja ettemaksed		0
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		39192
PÕHIVARA KOKKU		49273
AKTIVA (VARAD) KOKKU		134466
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		124627
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		180521
LÜHIAJALISED ERALDISED		5500
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		310648
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU		7264
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		7264
KOHUSTUSED KOKKU		317912
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2500
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		-101691
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		-84255
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		-183446
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU		134466

11925988	Upsteem.com OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		1627

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	3118
KÄIBEVARA KOKKU	4745
Masinad ja seadmed	884
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	884
Arenguväljaminekud	236632
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	236632
PÕHIVARA KOKKU	237516
AKTIVA (VARAD) KOKKU	242261
LAENUKOHUSTUSED KOKKU	136903
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	29945
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	166848
KOHUSTUSED KOKKU	166848
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	190174
ÜLEKURSS	0
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	-40227
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	-74534
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	75413
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	242261

12180740	OÜ Plumbr	
RAHA JA PANGAKONTOD		732057
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		1321
KÄIBEVARA KOKKU		733378
Arenguväljaminekud		81003
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		81003
PÕHIVARA KOKKU		81003
AKTIVA (VARAD) KOKKU		814381
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		14279
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		45911
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		60190
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU		29188
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		29188
KOHUSTUSED KOKKU		89378
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		6075
ÜLEKURSS		889561

Lisa 2 Aastaaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Muud reservid	3000
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	-34106
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	-139527
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	725003
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	814381
12295331 OÜ ReHaKe IT	
RAHA JA PANGAKONTOD	2113
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	2
KÄIBEVARA KOKKU	2115
Arenguväljaminekud	10954
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	10954
PÕHIVARA KOKKU	10954
AKTIVA (VARAD) KOKKU	13069
LAENUKOHUSTUSED KOKKU	0
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	3549
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	3549
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	7500
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	7500
KOHUSTUSED KOKKU	11049
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	2500
Sissemaksmata osakapital	-2500
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	1025
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	995
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	2020
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	13069

10675472 OÜ EESTI INFO GRUPP	
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	6300
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	13529
LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD	106748
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	25565
RAHA JA PANGAKONTOD	2538
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	128595
AKTIVA (VARAD) KOKKU	129115
KOHUSTUSED KOKKU	520

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	520
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	24645
K Ä I B E V A R A KOKKU	122815
Kohustuslik reservkapital	2556
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	520
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	75829
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	129115
P Õ H I V A R A KOKKU	6300
11317131 OÜ MEDIAN SOFTWARE DEVELOPMENT	
RAHA JA PANGAKONTOD	4452
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	55907
VARUD KOKKU	0
K Ä I B E V A R A KOKKU	60359
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU	0
Masinad ja seadmed	5172
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	5172
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	0
P Õ H I V A R A KOKKU	5172
A K T I V A (VARAD) K O K K U	65531
LAENUKOHUSTUSED KOKKU	747
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	15182
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	15929
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	0
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	0
K O H U S T U S E D KOKKU	15929
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	3451
ÜLEKURSS	44610
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	12474
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	-10933
O M A K A P I T A L V Õ I N E T O V A R A KOKKU	49602
P A S S I V A (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) K O K K U	65531

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11340058	OÜ Business Spirit	
RAHA JA PANGAKONTOD		1906
LÜHIAJALISED FINANTSINVESTEERINGUD		1323
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		60
VARUD KOKKU		82184
KÄIBEVARA KOKKU		85473
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse		47833
KINNISVARAINVESTEERINGUD		0
Masinad ja seadmed		663
MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		663
Arenguväljaminekud		1789
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		1789
PÕHIVARA KOKKU		50285
AKTIIVA (VARAD) KOKKU		135758
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		92960
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		17789
LÜHIAJALISED ERALDISED		0
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		110749
KOHUSTUSED KOKKU		110749
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556
Kohustuslik reservkapital		256
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM		4631
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		17566
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		25009
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU		135758

11655017	Zeroturnaround AS	
RAHA JA PANGAKONTOD		283460
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		1565112
KÄIBEVARA KOKKU		1848572
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse		7807
Masinad ja seadmed		92150
Lõpetamata ehitised ja ettemaksed		599

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

MATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	92749
Arenguväljaminekud	2011893
Arvutitarkvara	2268
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU	2014161
PÕHIVARA KOKKU	2114717
AKTIVA (VARAD) KOKKU	3963289
LAENUKOHUSTUSED KOKKU	319440
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU	976132
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	1295572
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU	460526
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU	460526
KOHUSTUSED KOKKU	1756098
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL	2658
ÜLEKURSS	85686
EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	1421451
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	697396
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	2207191
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	3963289

11948423	Social Developments OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		16219
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		37050
KÄIBEVARA KOKKU		53269
Arenguväljaminekud		79374
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		79374
PÕHIVARA KOKKU		79374
AKTIVA (VARAD) KOKKU		132643
LAENUKOHUSTUSED KOKKU		0
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		409
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		409
PIKAAJALISED LAENUKOHUSTUSED KOKKU		263419
PIKAAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		263419
KOHUSTUSED KOKKU		263828
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		2556

Lisa 2 Aastaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

EELMISTE PERIOODIDE JAOTAMATA KASUM (KAHJUM) / AKUMULEERITUD TULEM	-12546
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM	-121195
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU	-131185
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU	132643

12491003	Huntloc OÜ	
RAHA JA PANGAKONTOD		537
NÕUDED JA ETTEMAKSED KOKKU		34
KÄIBEVARA KOKKU		571
Arenguväljaminekud		3917
IMMATERIAALNE PÕHIVARA KOKKU		3917
PÕHIVARA KOKKU		3917
AKTIVA (VARAD) KOKKU		4488
VÕLAD JA ETTEMAKSED KOKKU		1
LÜHIAJALISED KOHUSTUSED KOKKU		1
KOHUSTUSED KOKKU		1
AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL NIMIVÄÄRTUSES VÕI SIHTKAPITAL		0
REGISTREERIMATA AKTIAKAPITAL VÕI OSAKAPITAL		3000
Muud reservid		2000
ARUANDEAASTA KASUM (KAHJUM) / TULEM		-513
OMAKAPITAL VÕI NETOVARA KOKKU		4487
PASSIVA (KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL VÕI NETOVARA) KOKKU		4488

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes)

10098106	Aktsiaselts SPIN TEK	
MÜÜGITULU		653378
Muud äritulud		682
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-193694
Mitmesugused tegevuskulud		-103652
Palgakulu		-244429
Sotsiaalmaksud		-82404
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-326833
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-12920
Muud ärikulud		0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		16961
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		423
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		17384
Tulumaks		-1677
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		15707

10233171	OSAÜHING R-SÜSTEEMID	
MÜÜGITULU		643827
Muud äritulud		785
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-163641
Mitmesugused tegevuskulud		-31161
Palgakulu		122749
Sotsiaalmaksud		40410
Muud		1665
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-164824
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-11767
Muud ärikulud		-1587
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		271632
Intressikulud		-1158
Muud finantstulud ja -kulud		-710
Intressitulud		35
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-1833
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		269799
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		269799

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

10324057	Aktsiaselts Datel	
Muud ärikulud		-476
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		249411
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-18238
Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-
Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		3474595
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		267649
MÜÜGITULU		6402637
Turustuskulud		-
Turustuskulud		2279088
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		249411
Muud äritulud		22340
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		2928042
Üldhalduskulud		-403169

10585438	Osaühing Net Group	
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-164615
Mitmesugused tegevuskulud		-634612
MÜÜGITULU		3947252
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		1101351
Muud ärikulud		-72856
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-
Kaubad, toore, materjal ja teenused		1530505
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		1265966
Tulumaks		-38799
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-216797
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		1671965
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		0
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		1062552
Muud äritulud		14868

10648908	OÜ SMARTLINK	
MÜÜGITULU		572383
Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-208298
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		364085
Turustuskulud		-11083
Üldhalduskulud		-435161
Muud äritulud		102270

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Muud ärikulud	-6781
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	13330
Intressikulud	-8671
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-4
Muud finantstulud ja -kulud	-1367
Intressitulud	2
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-10040
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	3290
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	3290

10701525	Apprise OÜ	
MÜÜGITULU		64569
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		0
Muud äritulud		146694
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-64953
Mitmesugused tegevuskulud		-61634
Palgakulu		128793
Sotsiaalmaksud		44315
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-173108
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-29060
Muud ärikulud		-33844
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-151336
Finantstulud ja -kulud tütarettevõtjate aktsiatelt ja osadelt		21088
Finantstulud ja -kulud sidusettevõtjate aktsiatelt ja osadelt		499
Intressikulud		-2511
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest		0
Muud finantstulud ja -kulud		-160
Intressitulud		606
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		19522
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-131814
Tulumaks		-5316
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-137130

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

10806081	Scoro Software OÜ	
MÜÜGITULU		178004
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		52226
Muud äritulud		4
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-4142
Mitmesugused tegevuskulud		-83575
Palgakulu		95839
Sotsiaalmaksud		32899
		-
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		128738
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-11858
Muud ärikulud		-20
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		1901
Intressikulud		-1390
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest		30
Intressitulud		11
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-1349
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		552
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		552

10944877	ZIN OÜ	
MÜÜGITULU		87785
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-9657
Mitmesugused tegevuskulud		-32773
Palgakulu		35186
Sotsiaalmaksud		12044
Muud		-792
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-46438
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-22595
Muud ärikulud		-5161
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-28839
Intressikulud		-479
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest		-8
Muud finantstulud ja -kulud		-3
Intressitulud		328
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-162

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-29001
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-29001

10949550	Osühing Transbility	
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-40000
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-40000
	FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-65
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-40065
	ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-40065

10955148	Titanium Systems OÜ	
	MÜÜGITULU	3216389
	Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	241171
	Muud äritulud	141107
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	-6488
	Mitmesugused tegevuskulud	-241414
	Palgakulu	296120
	Sotsiaalmaksud	101715
	TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-397835
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-28922
	Muud ärikulud	-250688
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	2673320
	Finantstulud ja -kulud tütarettevõtjate aktsiatelt ja osadelt	277329
	Intressikulud	-1675
	Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	66
	Muud finantstulud ja -kulud	-99912
	Intressitulud	5169
	FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	180976
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	2854296
	Tulumaks	-8506
	ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	2845790

11043739	OÜ Quretec	
	MÜÜGITULU	380764
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	0

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Mitmesugused tegevuskulud	-103951
Palgakulu	-219500
Sotsiaalmaksud	-54670
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-274170
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-13637
Muud ärikulud	0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-10994
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	0
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-10994
Tulumaks	-2763
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-13757

11099473	Majandustarkvara OÜ	
MÜÜGITULU		452283
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		155246
Muud äritulud		2989
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-99335
Mitmesugused tegevuskulud		-92724
Palgakulu		244729
Sotsiaalmaksud		83262
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-327991
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-6079
Muud ärikulud		-1720
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		82669
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		11115
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		93784
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		93784

11224441	OÜ SOA Trader	
MÜÜGITULU		65760
Muud äritulud		0
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-2370
Mitmesugused tegevuskulud		-18273
Palgakulu		42631
Sotsiaalmaksud		14625

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-57256
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-5765
Muud ärikulud	0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-17904
Intressikulud	-29
Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-2
Intressitulud	427
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	396
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-17508
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-17508

11227698	Indico Systems Baltic OÜ	
MÜÜGITULU		288500
Muud äritulud		94
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-1597
Mitmesugused tegevuskulud		-43391
Palgakulu		177240
Sotsiaalmaksud		58488
Pensionikulu		2427
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-238155
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-1230
Muud ärikulud		-40
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		4181
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		0
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		4181
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		4181

11285684	OÜ Nutiteq	
MÜÜGITULU		117990
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		10274
Muud äritulud		1497
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-53527
Mitmesugused tegevuskulud		-18555
Palgakulu		28247
Sotsiaalmaksud		9398

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-37645
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-10181
Muud ärikulud	-697
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	9156
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-5
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	9151
Tulumaks	-1701
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	7450

11285945	GOING SOFTWARE OÜ	
MÜÜGITULU		44900
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		0
Muud äritulud		1
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-3062
Mitmesugused tegevuskulud		-10674
Palgakulu		-22492
Sotsiaalmaksud		-7464
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-29956
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-12291
Muud ärikulud		-438
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-11520
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		0
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-11520
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-11520

11306995	Defendec OÜ	
MÜÜGITULU		658309
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus		2616
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		237773
Muud äritulud		284180
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-153137
Mitmesugused tegevuskulud		-520261
Palgakulu		-501942
Sotsiaalmaksud		-144004
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-645946

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Põhivara kulum ja väärtuse langus	-55325
Muud ärikulud	-12862
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-204653
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-141700
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-346353
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-346353

11307859	Tracking Center OÜ	
MÜÜGITULU		497721
Muud äritulud		62198
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-271006
Mitmesugused tegevuskulud		-141645
Palgakulu		-214485
Sotsiaalmaksud		-72732
Muud		-56651
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-343868
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-102025
Muud ärikulud		-150636
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-449261
Intressikulud		-69330
Muud finantstulud ja -kulud		-5443
Intressitulud		4348
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-70425
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-519686
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-519686

11313216	GuardTime AS	
MÜÜGITULU		1791436
Müüdnud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		441559
Turustuskulud		-10955
Üldhalduskulud		-299858
Muud äritulud		954
Muud ärikulud		-2784
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		128916

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Kasum (kahjum) valuutakursi muutustest	-61
Intressitulud	10
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-51
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	128865
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	128865

11447218	InkSpin1 AS	
MÜÜGITULU		156790
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		71978
Muud äritulud		26091
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-66258
Mitmesugused tegevuskulud		-11837
Palgakulu		4240
Sotsiaalmaksud		1455
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-5695
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-68484
Muud ärikulud		-370
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		102215
Muud finantstulud ja -kulud		0
Intressitulud		11
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		11
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		102226
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		102226

11452550	Dailyperfect OÜ	
MÜÜGITULU		333
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-1374
Mitmesugused tegevuskulud		-786
Palgakulu		0
Sotsiaalmaksud		0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-1827
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-898
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-2725
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-2725

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

11496731	MassMedia OÜ	
MÜÜGITULU		508788
Muud äritulud		14030
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-41744
Mitmesugused tegevuskulud		-206153
Palgakulu		130959
Sotsiaalmaksud		44939
Muud		0
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-175898
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-25196
Muud ärikulud		-5578
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		68249
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-7587
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		60662
Tulumaks		0
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		60662

11691711	Pipfrog OÜ	
MÜÜGITULU		269015
Muud äritulud		22708
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-150812
Mitmesugused tegevuskulud		-42023
Palgakulu		144062
Sotsiaalmaksud		47803
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-192306
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-17218
Muud ärikulud		-20419
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-131055
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-3801
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-134856
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-134856

11838338	OÜ Flux Rebond	
MÜÜGITULU		11792
Muud äritulud		84

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

Kaubad, toore, materjal ja teenused	-3450
Mitmesugused tegevuskulud	-3944
Palgakulu	0
Sotsiaalmaksud	0
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	0
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-1409
Muud ärikulud	-1
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	3072
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	-38
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	3034
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	3034

11925988	Upsteem.com OÜ	
MÜÜGITULU		16066
Muud äritulud		7398
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-17592
Mitmesugused tegevuskulud		-4017
Palgakulu		19208
Sotsiaalmaksud		6795
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-26003
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-8328
Muud ärikulud		0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-32476
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-469
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-32945
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-32945

11950733	OÜ HomeViewSolutions	
MÜÜGITULU		2000
Müüdnud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-1272
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		728
Üldhalduskulud		-1898
Muud äritulud		0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-1170
Intressitulud		2

Lisa 3 Kasumiaruanded 2012 (eurodes) (järg.)

FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU	2
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-1168
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-1168

12180740	OÜ Plumbr	
MÜÜGITULU		877
Muud äritulud		5
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-350
Mitmesugused tegevuskulud		-16455
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-13518
Muud ärikulud		-40
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-29481
FINANTSTULUD JA -KULUD KOKKU		-4625
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-34106
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-34106

12295331	OÜ ReHaKe IT	
MÜÜGITULU		1274
Mitmesugused tegevuskulud		-22
Palgakulu		0
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-227
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		1025
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		1025
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		1025

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes)

10233171	OSAÜHING R-SÜSTEEMID	
MÜÜGITULU		234476
Muud äritulud		2264
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-162524
Palgakulu		125371
Sotsiaalmaksud		41373
Muud		1249
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-167994
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-10842
Muud ärikulud		-538
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-156493
Muud finantstulud ja -kulud		40
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-156453
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-156453
Mitmesugused tegevuskulud		-51335
10324057	Aktsiaselts Datel	
Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt		1226
Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt		-18000
Muud finantstulud ja -kulud		1247
MÜÜGITULU		7092894
Müüdnud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-
		3553358
Muud äritulud		77567
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		3539536
		-
Turustuskulud		2682411
Üldhalduskulud		-477144
Muud ärikulud		-8373
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		449175
Intressikulud		-22089
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		411559
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		411559

10585438	Osäühing Net Group	
Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt		3084
Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt		0

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

MÜÜGITULU	2651157
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	5271
Muud äritulud	1460
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-397863
Palgakulu	1153897
Sotsiaalmaksud	391057
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	1544954
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-221256
Muud ärikulud	-4044
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	26462
Intressikulud	-4601
Muud finantstulud ja -kulud	131703
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	156648
Tulumaks	-134241
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	22407
Mitmesugused tegevuskulud	-463309

10648908	OÜ SMARTLINK	
MÜÜGITULU		321737
Müüdnud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-73178
Muud äritulud		46006
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		248559
Turustuskulud		-1110
Üldhalduskulud		-239082
Muud ärikulud		-4963
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		49410
Intressikulud		-23357
Muud finantstulud ja -kulud		-1140
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		24913
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		24913

10944877	2IN OÜ	
MÜÜGITULU		64169
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-9342

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Palgakulu	15766
Sotsiaalmaksud	5346
Muud	0
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-21112
Põhivara kulum ja väärtuse langus	5938
Muud ärikulud	-239
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	14968
Intressikulud	-333
Muud finantstulud ja -kulud	-13206
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	1429
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	1429
Mitmesugused tegevuskulud	-24446

10949550	Osühing Transbility	
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-30000
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-30026
	Intressikulud	-65
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-30091
	ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-30091
	Mitmesugused tegevuskulud	-26

10955148	Titanium Systems OÜ	
	Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	39047
	Muud finantstulud ja -kulud	-30644
	MÜÜGITULU	1224667
	Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	283918
	Muud äritulud	8219
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	-9460
	TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-466186
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-173435
	Muud ärikulud	-2561
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	527355
	Intressikulud	-10179
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	525579

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Tulumaks	-13291
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	512288
Mitmesugused tegevuskulud	-337807

11043739	OÜ Quretec	
MÜÜGITULU		576229
Kaubad, toore, materjal ja teenused		0
Palgakulu		-262026
Sotsiaalmaksud		-86469
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-348495
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-3670
Muud ärikulud		0
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		153157
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		153157
Tulumaks		0
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		153157
Mitmesugused tegevuskulud		-70907

11224441	OÜ SOA Trader	
MÜÜGITULU		79577
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-4172
Palgakulu		29722
Sotsiaalmaksud		10115
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-39837
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-5976
Muud ärikulud		-10
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		14493
Intressikulud		-138
Muud finantstulud ja -kulud		417
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		14772
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		14772
Mitmesugused tegevuskulud		-15089

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11227698	Indico Systems Baltic OÜ	
MÜÜGITULU		351000
Muud äritulud		128
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-10355
Palgakulu		208163
Sotsiaalmaksud		68694
Pensionikulu		2081
		-
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		278938
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-1292
Muud ärikulud		-3
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		1850
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		1850
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		1850
Mitmesugused tegevuskulud		-58690

11285684	OÜ Nutiteq	
MÜÜGITULU		134034
Kapitalizeeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		30821
Muud äritulud		7531
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-63798
Palgakulu		66877
Sotsiaalmaksud		22454
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-89331
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-11449
Muud ärikulud		-166
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-21771
Intressikulud		-22
Muud finantstulud ja -kulud		21
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-21772
Tulumaks		0
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-21772
Mitmesugused tegevuskulud		-29413

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11285945	GOING SOFTWARE OÜ	
MÜÜGITULU		49222
Muud äritulud		0
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-596
Palgakulu		-36720
Sotsiaalmaksud		-12130
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-48847
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-12492
Muud ärikulud		-289
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-13730
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-13730
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-13730
Mitmesugused tegevuskulud		-728

11306995	Defendec OÜ	
MÜÜGITULU		1010046
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus		5496
Kapitalizeeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel		279915
Muud äritulud		89485
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-311891
Palgakulu		-596839
Sotsiaalmaksud		-166086
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-762926
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-119661
Muud ärikulud		-11247
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-625058
Intressikulud		-167166
Muud finantstulud ja -kulud		-7709
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-799933
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-799933
Mitmesugused tegevuskulud		-804275

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

11307859	Tracking Center OÜ	
MÜÜGITULU		522468
Muud äritulud		1367237
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-369496
Palgakulu		-153967
Sotsiaalmaksud		-55110
Muud		-68778
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-277855
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-116375
Muud ärikulud		-72500
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		907248
Muud finantstulud ja -kulud		-65477
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		841771
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		841771
Mitmesugused tegevuskulud		-146231

11313216	GuardTime AS	
MÜÜGITULU		3581127
Müüdud toodangu (kaupade, teenuste) kulu		-
Muud äritulud		1660333
B R U T O K A S U M (-KAHJUM)		3192
Turustuskulud		1920794
Üldhalduskulud		-25938
Muud ärikulud		-347122
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-2393
Muud finantstulud ja -kulud		1548533
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-258
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		1548275

11496731	MassMedia OÜ	
MÜÜGITULU		524006
Muud äritulud		39443
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-67455
Palgakulu		136890

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Sotsiaalmaksud	47152
Muud	0
TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-184042
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-31453
Muud ärikulud	-5366
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	55140
Intressikulud	-13432
Muud finantstulud ja -kulud	3199
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	44907
Tulumaks	-1002
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	43905
Mitmesugused tegevuskulud	-219993

11691711	Pipfrog OÜ	
MÜÜGITULU		342428
Muud äritulud		2426
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-188820
Palgakulu		109958
Sotsiaalmaksud		37621
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-147579
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-24762
Muud ärikulud		-529
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-78060
Intressikulud		-6219
Muud finantstulud ja -kulud		24
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-84255
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-84255
Mitmesugused tegevuskulud		-61224

11925988	Upsteem.com OÜ	
MÜÜGITULU		26460
Muud äritulud		5550
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-21098
Palgakulu		51398
Sotsiaalmaksud		17324

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-68722
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-12149
Muud ärikulud	-7
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-74535
Muud finantstulud ja -kulud	1
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-74534
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-74534
Mitmesugused tegevuskulud	-4569

12180740	OÜ Plumbr	
MÜÜGITULU		28761
Muud äritulud		114
Kaubad, toore, materjal ja teenused		0
Palgakulu		17626
Sotsiaalmaksud		6153
Muud		3195
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-47945
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-34127
Muud ärikulud		-7170
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-130882
Intressikulud		-8645
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-139527
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-139527
Mitmesugused tegevuskulud		-70515

12295331	OÜ ReHaKe IT	
MÜÜGITULU		8125
Muud äritulud		2812
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-377
Palgakulu		0
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-8565
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-588
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		995
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		995
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		995
Mitmesugused tegevuskulud		-412

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

10675472	OÜ EESTI INFO GRUPP	
	Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	34307
	Muud finantstulud ja -kulud	1514
	MÜÜGITULU	3845
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	-14961
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-11176
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	24645
	Tulumaks	0
	ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	24645
	Mitmesugused tegevuskulud	-60

11317131	OÜ MEDIAN SOFTWARE DEVELOPMENT	
	MÜÜGITULU	191112
	Muud äritulud	12
		-
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	106639
	Palgakulu	-59347
	Sotsiaalmaksud	-20178
	TÖÖJÕU KULUD KOKKU	-79525
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-1394
	Muud ärikulud	0
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-10737
	Intressikulud	-196
	KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-10933
	ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-10933
	Mitmesugused tegevuskulud	-14303

11340058	OÜ Business Spirit	
	Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	31649
	Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt	-45
	MÜÜGITULU	17303
	Muud äritulud	4561
	Kaubad, toore, materjal ja teenused	0
	Põhivara kulum ja väärtuse langus	-2599
	Muud ärikulud	0
	Ä R I K A S U M (-KAHJUM)	-11291

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

Intressikulud	-2754
Muud finantstulud ja -kulud	7
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	17566
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	17566
Mitmesugused tegevuskulud	-30556

11655017	Zeroturnaround AS	
Kasum (kahjum) finantsinvesteeringutelt		747130
MÜÜGITULU		7093551
Muud äritulud		133690
Palgakulu		719334
Sotsiaalmaksud		243297
Muud		16028
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-978659
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-296629
Muud ärikulud		-20588
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		36682
Intressikulud		-68799
Muud finantstulud ja -kulud		-17617
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		697396
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		697396
		-
Mitmesugused tegevuskulud		5894683

11948423	Social Developments OÜ	
MÜÜGITULU		37835
Muud äritulud		230
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-33650
Palgakulu		6117
Sotsiaalmaksud		2080
TÖÖJÕU KULUD KOKKU		-8197
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-48007
Muud ärikulud		-253
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-110054
Intressikulud		-11141

Lisa 4 Kasumiaruanded 2013 (eurodes) (järg.)

KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST	-121195
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)	-121195
Mitmesugused tegevuskulud	-58012

12491003	Huntloc OÜ	
Muud äritulud		3
Kaubad, toore, materjal ja teenused		-170
Palgakulu		0
Sotsiaalmaksud		0
Põhivara kulum ja väärtuse langus		-83
Ä R I K A S U M (-KAHJUM)		-501
Intressikulud		-12
KASUM(KAHJUM) ENNE MAKSUSTAMIST		-513
ARUANDEAASTA PUHASKASUM(-KAHJUM)		-513
Mitmesugused tegevuskulud		-251

Lisa 5. Ettevõtete andmed (SME definitsioon) (2013)

Ettevõtte nimetus	Töötajate arv	Bilansiline maht (EUR)	Müügitulu (EUR)
AS Datel	64	2484509	7092894
OÜ Net Group	47	1207204	2651157
Zereturnaround AS	44	3963289	7093551
OÜ Quretec	22	475717	576229
Titanium Systems OÜ	20	5837056	1224667
Defendec OÜ	20	1574611	1010046
Guardtime AS	20	3824468	3581127
Massmedia OÜ	11	466825	524006
OÜ Smartlink	8	365704	321737
Tracking Center OÜ	8	1467820	522468
Pipfrog OÜ	8	134466	342428
Indico Systems Baltic OÜ	7	51670	351000
OÜ R-süsteemid	5	76593	234476
Upsteem.com OÜ	5	242261	26460
OÜ Soa Trader	3	71090	79577
OÜ Nutiteq	3	76185	134034
OÜ Median Software Development	3	65531	191112
OÜ Plumb	2	814381	28761
2in OÜ	1	126325	64169
Going Software OÜ	1	88211	49222
Social Developments OÜ	1	132643	37835
OÜ Eesti Info Grupp	0	129115	3845
OÜ Transbility	0	31138	0
OÜ Business Spirit	0	135758	17303
OÜ Rehake IT	0	13069	8125
Huntloc OÜ	0	4488	0

Allikas: (Ärregistri teabesüsteem)

Lisa 6. R&D väljaminekud, tehingute grupeerimine (2012) (eurodes)

Registrikood	Kapitaliseeritud R&D väljaminekud	Muud muutused/ Mahakandmised	Ümber- klasifitseerimised	Amort. kulu	Jääkmaksumus
10098106	0	0	0	-2430	5868
10233171	0	1	0	-8900	21064
10324057	0	0	0	-2118	1236
10585438	0	0	0	-178908	290275
10648908	0	0	0	0	0
10701525	0	-33593	0	-15505	0
10806081	52226	0	0	-11458	93906
10944877	0	0	0	-18222	109335
10949550	0	0	0	-40000	60000
10955148	706926	-249106	0	0	1703353
11043739	0	0	0	-9394	0
11099473	155246	0	0	0	309574
11224441	0	0	0	-3357	16514
11227698	0	0	0	-224	560
11285684	10274	0	0	0	10274
11285945	0	0	0	-258	587
11306995	0	0	422618	-43063	390676
11307859	147076	0	0	-77197	368507
11313216	0	0	0	-308243	292715
11447218	0	0	-561077	0	0
11452550	0	0	0	0	290577
11496731	0	0	0	0	1900
11691711	20000	0	1500	-26425	59893
11838338	0	0	0	-265	4670
11925988	89474	0	0	-8328	219504
11950733	0	0	0	-1898	0
12180740	67152	0	0	-13518	53634
12295331	3900	0	0	-227	3673

Allikas: (Äriregistri teabesüsteem)

Kommentaar: Kapitaliseeritud R&D väljaminekute all on kajastatud arendusväljaminekud, mis olid kapitaliseeritud jooksva perioodil

Lisa 7. R&D väljaminekud; tehingute grupeerimine (2013) (eurodes)

Registrikood	Kapitaliseeritud R&D väljaminekud	Muud muutused/ mahakandmised	Ümber- klasifitseerimised	Amort. kulu	Jääkmaksumus
10233171	0	0	0	-6956	14108
10324057	0	0	0	-1236	0
10585438	9867	0	0	-178908	121234
10648908	0	0	0	0	0
10944877	0	0	0	9111	118446
10949550	0	0	0	-30000	30000
10955148	908840	0	0	-99643	2512550
11043739	0	0	0	0	0
11224441	0	0	0	-3357	13157
11227698	0	0	0	-224	336
11285684	30821	0	0	-2055	39040
11285945	0	0	0	-552	35
11306995	0	0	718619	-110036	999259
11307859	0	-279657	0	-88850	0
11313216	0	0	0	-198248	94467
11496731	0	0	0	0	1900
11691711	0	0	0	-21655	38239
11925988	29232	0	0	-12104	236632
12180740	61496	0	0	-34127	81003
12295331	7870	0	0	-589	10954
10675472	0	0	0	0	0
11317131	0	0	0	0	0
11340058	0	0	0	-2253	1789
11655017	1420988	0	0	-251764	2011893
11948423	53445	0	-8997	-48007	79374
12491003	4000	0	0	-83	3917

Allikas: (Äriregistri teabesüsteem)

Kommentaar: Kapitaliseeritud R&D väljaminekute all on kajastatud arendusväljaminekud, mis olid kapitaliseeritud jooksva perioodil

Lisa 8. 2012 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine

(eurodes)

Ettevõtte	Vara	Kohustused	Võla-koormus	Ärikasum	Puhaskasum	ROA	ROE
Aktsiaselts SPIN TEK	357928	83531	0,23	16961	15707	0,05	0,06
Osaühing R-süsteemid	354620	71232	0,20	271632	269799	0,77	0,95
AS Datel	2111145	1311944	0,62	267649	249411	0,13	0,31
OÜ Net group	1486336	443151	0,30	-164615	1062552	-0,11	1,02
OÜ smartlink	385631	355014	0,92	13330	3290	0,03	0,11
Apprise OÜ	139929	67999	0,49	-151336	-137130	-1,08	-1,91
Scoro software OÜ	148323	63083	0,43	1901	552	0,01	0,01
2in OÜ	129381	8906	0,07	-28839	-29001	-0,22	-0,24
OÜ Transbility	61004	4283	0,07	-40000	-40065	-0,66	-0,71
Titanium Systems OÜ	4868289	97397	0,02	2673320	2845790	0,55	0,60
OÜ Quretec	189687	38227	0,20	-10994	-13757	-0,06	-0,09
Majandustarkvara OÜ	813043	744050	0,92	82669	93784	0,10	1,36
Oü Soa trader	51706	21511	0,42	-17904	-17508	-0,35	-0,58
Indico systems baltic OÜ	38312	27118	0,71	4181	4181	0,11	0,37
OÜ nutiteq	81033	25800	0,32	9156	7450	0,11	0,13
Going software OÜ	101832	16498	0,16	-11520	-11520	-0,11	-0,13
Defendec OÜ	1308709	1033129	0,79	-204653	-346353	-0,16	-1,26
Tracking center OÜ	1035330	867530	0,84	-449261	-519686	-0,43	-3,10
Guardtime AS	2269638	199435	0,09	128916	128865	0,06	0,06
Inkspin1 AS	659634	36078	0,05	102215	102226	0,15	0,16
Dailyperfect OÜ	290922	14815	0,05	-1827	-2725	-0,01	-0,01
Massmedia OÜ	414535	276931	0,67	68249	60662	0,16	0,44
Pipfrog OÜ	134957	246129	1,82	-131055	-134856	-0,97	1,21
Oü Flux rebond	47695	22024	0,46	3072	3034	0,06	0,12
Upsteem.com OÜ	225454	75507	0,33	-32476	-32945	-0,14	-0,22
OÜ Homeviewsolutions	5520	17	0,00	-1170	-1168	-0,21	-0,21
Oü Plumbr	88966	97072	1,09	-29481	-34106	-0,33	4,21
OÜ Rehake IT	5822	4797	0,82	1025	1025	0,18	1,00

Allikas: (Ärregistri teabesüsteem)

Lisa 9. 2013 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine

Ettevõtte	Vara	Kohustused	Võlakoormus	Ärikasum	Puhaskasum	ROA	ROE
OSAÜHING R-SÜSTEEMID	76593	36466	0,48	-156493	-156453	-2,04	0,06
Aktsiaselts Datel	2484509	1273749	0,51	449175	411559	0,18	0,95
Osaühing Net Group	1207204	643572	0,53	26462	22407	0,02	0,31
OÜ SMARTLINK	365704	310174	0,85	49410	24913	0,14	1,02
ZIN OÜ	126325	4421	0,03	14968	1429	0,12	0,11
Osaühing Transbility	31138	4508	0,14	-30026	-30091	-0,96	-1,91
Titanium Systems OÜ	5837056	744679	0,13	527355	512288	0,09	0,01
OÜ Quretec	475717	171100	0,36	153157	153157	0,32	-0,24
OÜ SOA Trader	71090	26123	0,37	14493	14772	0,20	-0,71
Indico Systems Baltic OÜ	51670	38626	0,75	1850	1850	0,04	0,60
OÜ Nutiteq	76185	42724	0,56	-21771	-21772	-0,29	-0,09
GOING SOFTWARE OÜ	88211	16607	0,19	-13730	-13730	-0,16	1,36
Defendec OÜ	1574611	1391108	0,88	-625058	-799933	-0,40	-0,58
Tracking Center OÜ	1467820	458249	0,31	907248	841771	0,62	0,37
GuardTime AS	3824468	205990	0,05	1548533	1548275	0,40	0,13
MassMedia OÜ	466825	289086	0,62	55140	43905	0,12	-0,13
Pipfrog OÜ	134466	317912	2,36	-78060	-84255	-0,58	-1,26
Upsteem.com OÜ	242261	166848	0,69	-74535	-74534	-0,31	-3,10
OÜ Plumbr	814381	89378	0,11	-130882	-139527	-0,16	0,06
OÜ ReHaKe IT	13069	11049	0,85	995	995	0,08	0,16
OÜ EESTI INFO GRUPP	129115	520	0,00	-11176	24645	-0,09	-0,01
OÜ MEDIAN SOFTWARE DEVELOPMENT	65531	15929	0,24	-10737	-10933	-0,16	0,44
OÜ Business Spirit	135758	110749	0,82	-11291	17566	-0,08	1,21
Zeroturnaround AS	3963289	1756098	0,44	36682	697396	0,01	0,12
Social Developments OÜ	132643	263828	1,99	-110054	-121195	-0,83	-0,22
Huntloc OÜ	4488	1	0,00	-501	-513	-0,11	-0,21

Allikas: (Äriregistri teabesüsteem)

**Lisa 10. 2012 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine
korrigeeritud andmete alusel (eurodes)**

Ettevõtte	Vara	Kohustused	Võlakoormus	Ärikasum	Puhaskasum	ROA	ROE
Aktsiaselts SPIN TEK	352060	83531	0,24	19391	18137	0,06	0,07
OSAÜHING R- SÜSTEEMID	333556	71232	0,21	280531	278698	0,84	1,06
Aktsiaselts Datel	2109909	1311944	0,62	269767	251529	0,13	0,32
Osaühing Net Group	1196061	443151	0,37	14293	1241460	0,01	1,65
OÜ SMARTLINK	385631	355014	0,92	13330	3290	0,03	0,11
Apprise OÜ	139929	67999	0,49	-102238	-88032	-0,73	-1,22
Scoro Software OÜ	54417	63083	1,16	-38867	-40216	-0,71	
2IN OÜ	20046	8906	0,44	-10617	-10779	-0,53	-0,97
Osaühing Transbility	1004	4283	4,27	0	-65	0,00	
Titanium Systems OÜ	3164936	97397	0,03	2215500	2387970	0,70	0,78
OÜ Quretec	189687	38227	0,20	-1600	-4363	-0,01	-0,03
Majandustarkvara OÜ	503469	744050	1,48	-72577	-61462	-0,14	
OÜ SOA Trader	35192	21511	0,61	-14547	-14151	-0,41	-1,03
Indico Systems Baltic OÜ	37752	27118	0,72	4405	4405	0,12	0,41
OÜ Nutiteq	70759	25800	0,36	-1118	-2824	-0,02	-0,06
GOING SOFTWARE OÜ	101245	16498	0,16	-11262	-11262	-0,11	-0,13
Defendec OÜ	918033	1033129	1,13	-584208	-725908	-0,64	
Tracking Center OÜ	666823	867530	1,30	-519140	-589565	-0,78	
GuardTime AS	1976923	199435	0,10	437159	437108	0,22	0,25
InkSpin1 AS	659634	36078	0,05	663292	663303	1,01	1,06
Dailyperfect OÜ	345	14815	42,94	-1827	-2725	-5,30	
MassMedia OÜ	412635	276931	0,67	68249	60662	0,17	0,45
Pipfrog OÜ	75064	246129	3,28	-126130	-129931	-1,68	
OÜ Flux Rebond	43025	22024	0,51	3337	3299	0,08	0,16
Upsteem.com OÜ	5950	75507	12,69	-113622	-114091	19,10	-
OÜ HomeViewSolutions	5520	17	0,00	728	730	0,13	0,13
OÜ Plumb	35332	97072	2,75	-83115	-87740	-2,35	
OÜ ReHaKe IT	2149	4797	2,23	-2648	-2648	-1,23	

Allikas: (Äriregistri teabesüsteem)

**Lisa 11. 2013 aasta võlakoormuse, ROA ja ROE näitajate arvutamine
korrigeeritud andmete alusel (eurodes)**

Ettevõtte	Vara	Kohustused	Võla- koormus	Ärikasum	Puhaskasum	ROA	ROE
OSAÜHING R- SÜSTEEMID	62485	36466	0,58	-149537	-149497	-2,39	-5,75
Aktsiaselts Datel	2484509	1273749	0,51	450411	412795	0,18	0,34
Osahing Net Group	1085970	643572	0,59	195503	191448	0,18	0,43
OÜ SMARTLINK	365704	310174	0,85	49410	24913	0,14	0,45
2IN OÜ	7879	4421	0,56	5857	-7682	0,74	-2,22
Osahing Transbility	1138	4508	3,96	-26	-91	-0,02	
Titanium Systems OÜ	3324506	744679	0,22	-281842	-296909	-0,08	-0,12
OÜ Quretec	475717	171100	0,36	153157	153157	0,32	0,50
OÜ SOA Trader	57933	26123	0,45	17850	18129	0,31	0,57
Indico Systems Baltic OÜ	51334	38626	0,75	2074	2074	0,04	0,16
OÜ Nutiteq	37145	42724	1,15	-50537	-50538	-1,36	
GOING SOFTWARE OÜ	88176	16607	0,19	-13178	-13178	-0,15	-0,18
Defendec OÜ	575352	1391108	2,42	-1233641	-1408516	-2,14	
Tracking Center OÜ	1467820	458249	0,31	1275755	1210278	0,87	1,20
GuardTime AS	3730001	205990	0,06	1746781	1746523	0,47	0,50
MassMedia OÜ	464925	289086	0,62	55140	43905	0,12	0,25
Pipfrog OÜ	96227	317912	3,30	-56405	-62600	-0,59	
Upsteem.com OÜ	5629	166848	29,64	-91663	-91662	-16,28	
OÜ Plumb	733378	89378	0,12	-158251	-166896	-0,22	-0,26
OÜ ReHaKe IT	2115	11049	5,22	-6286	-6286	-2,97	
OÜ EESTI INFO GRUPP	129115	520	0,00	-11176	24645	-0,09	0,19
OÜ MEDIAN SOFTWARE DEVELOPMENT	65531	15929	0,24	-10737	-10933	-0,16	-0,22
OÜ Business Spirit	133969	110749	0,83	-9038	19819	-0,07	0,85
Zereturnaround AS	1951396	1756098	0,90	-1132542	-471828	-0,58	-2,42
Social Developments OÜ	53269	263828	4,95	-106495	-117636	-2,00	
Huntloc OÜ	571	1	0,00	-4418	-4430	-7,74	-7,77

Allikas: (Ärregistri teabesüsteem)

Lisa 12. Bilansimahu detšiilide alumised ja ülempiised piirid (eurodes)

Detsiil	Detsiili ülemine ja alumine piir (31.12.2011)	Detsiili ülemine ja alumine piir (31.12.2012)	Detsiili ülemine ja alumine piir (31.12.2013)
1	-2500 - 1790	0 - 2646	0 - 2645
2	1790 - 2500	2646 - 4714	2645 - 4892
3	2500 - 4484	4714 - 8040	4892 - 8489
4	4484 - 8561	8040 - 12863	8489 - 12873
5	8561 - 14357	12863 - 20357	12873 - 20413
6	14357 - 23359	20357 - 31435	20413 - 33321
7	23359 - 44621	31435 - 49773	33321 - 55449
8	44621 - 92082	49773 - 97822	55449 - 109750
9	92082 - 226054	97822 - 204044	109750 - 247721
10	226054 - 18815000	204044 - 18258018	247721 - 22061241

Allikas: (Autori koostatud)